

גליזון
באר
הכהנה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

בהר - ל"ג בעומר

מכון
באר
האמונה

תזכין הענינים

פרשת בהר

- א ..... ושבתה הארץ שבת לה' - ילמד שהפרנסה אינה תלויה בעבודת שדה
- ה ..... מה ענין שמיטה אצל הר סיני - הכנעה וענווה כסיני הנמוך
- ו ..... עיני תמיד אל ה' - חומר איסור הריבית כי דבר זה ממעט הבטחון
- ז ..... ושם נברא מעין לו וחרוב למאכלו - מוזנותיו קצובין ולא לפי ההשתרלות
- ח ..... אין הקב"ה בא בטרוניא - הנסיון מדוד לפי בוחות המתנסה
- ט ..... היום תשמע שזועתנו - אין לנו אלא לישא עינינו לשמים
- י ..... והחזקת בו - להיות טוב ומיטיב לבריות ולהתרחק מלצערם
- יא ..... לא תרדה בו - האיסור לרדות בחברו בבקשות יתירות
- יג ..... לא תזנו - חומר אונאת דברים במשנת רשב"י

פסח שני

- טז ..... למה נגרע - זעקה הפותחת את כל השערים

ל"ג בעומר

- יח ..... בר יוחאי נמשחת אשריך - רשב"י מבטל גזירות, בפרט ביום זה
- כב ..... רשב"י לבל, אפילו לפחותים - אין מי שיאמר אין לי שייכות וחיוזק מרשב"י
- כג ..... עולו ואתבנשו - מעלת העליה לציון הקדוש ביום זה ובכל עת
- לא ..... הוא ימליץ טוב - סגולת היום לפעול בו גדולות ונצורות
- לו ..... שמן ששון - ההדלקה והשמחה הגדולה ביום ההילולא
- לח ..... במערות צורים שעמדת - שמחת היום שלא נבנעו תחת הייאוש
- לח ..... בסוד תורה הבהיר - העסק במאמרי רבי שמעון בנגלה ובנסתר
- לט ..... תורתו אומנותו - מעלת עסק התורה, במשנת רשב"י
- מא ..... לבל ישראל האיר - גמילות חסד במשנת רשב"י
- מד ..... בני חביבי - אהבת הקב"ה לבניו, גם לרחוקים
- מז ..... ושבת עד - ענין התשובה במשנת רשב"י
- מז ..... אוצר של יראת שמים - יראת שמים במשנת רשב"י
- נ ..... בשעה שהציבור מתפללין - תפילה בציבור במשנת רשב"י

סדר ועימוד:

א.ש. אשדוד

טל: 052-7627127

פרשת בהר

בכוחה וסגולתה תוציא אותם, כי יש אהון עליה ועל אדוניה, וכשהוא הפץ הוא מצוה אליו להפקירם.

והיינו, שורש מצוות שמיטה הוא כדי שעל ידה נשריש בקרבנו שהבורא יתב"ש הוא לבדו עשה ועושה ויעשה לכל המעשים, והפרנסה מיבול השדה וצמיחת הפירות באה בציווי הבורא, והרי הוא כמי שאומר התבואה והפירות צמחו משמים ולא מהארץ*. כלומר, לא מכה עבודת כפיים בשדה ובכרם אלא בהכרזה משמים שצמח פלוני יעלה ויצייג... כיצד יגיע לידי

ושבתה הארץ שבת לה' - ילמד שהפרנסה אינה תלויה בעבודת שדה

בפרשתן (כה ב-ח), 'כי תבואו אל הארץ אשר אני נותן לכם, ושבתה הארץ שבת לה'. שש שנים תזרע שדך... ובשנה השביעית שבת שבתון יהיה לארץ, שבת לה'. וז"ל ספר החינוך (מצוה פד), משורשי המצווה לקבוע בלבנו ולצייר ציור חזק במחשבתנו ענין חידוש העולם... ולכן ציוה ב"ה להפקיר כל מה שתוציא הארץ בשנה זו מלבד השביתה בה, כדי שיזכור האדם כי הארץ שמוציאה אליו הפירות בכל שנה ושנה לא

א. והנה, אם יאמין באמת בהנהגת ה' בעולם ויבין שאין דבר הנעשה מעצמו, ידע נאמנה שאין הפרש והבדל בין טבע לבין למעלה מהטבע - אלא הכל 'בדבר ה' נעשה', ואז יבין שאף אחר שחרש וזרע (בשאר השנים) עדיין הוא נצרך שהקב"ה יצמיח מן האדמה תבואה ופירות, ולא יאמר הנה 'מעשי ידי להתפאר'. וכך מצינו בדברי הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (וארא ד"ה ולקחתי אתכם, מקורו מחוה"ל חשבה"נ פ"ג והשלושה ועשרים) כי אבותינו בני 'דור המדבר' יוצאי מצרים הורגלו מעודם שהתבואה והמזונות גדילים מן הקרקע, לכן בראותם ש'הנני ממטיר לכם לחם מן השמים' יצאה נפשם לגודל ההתפעלות - מי שמע כזאת מי ראה כזאת - 'מזון' הנופל מן השמים לכל בית ישראל. ומרוב התפעלות התלהטה נפשם בהכרת הבורא ית'. לעומתם, בניהם אשר נולדו להם בדרך בצאתם ממצרים כבר לא התפעלו ולא ראו כל חידוש בירידת לחם מן השמים, שהרי בכך הורגלו מיום הוולד, ומתי רבתה התפעלות לבם - משנכנסו לארץ ישראל וראו בעיניהם שנוטעים גרעיני 'זרעים' בתוך הקרקע, וממעבה האדמה יציץ ציץ ויהי פורח, והנה עלתה ניצה בעצי פרי עמדו והשתוממו מהנס הגדול הזה. באמת, אין בירידת המן יותר פלא מיבול הארץ, ולא ביבול הארץ יותר מירידת המן (אלא שההתפעלות היא רק לפי הרגל האדם), ועל האדם מוטל להתבונן ולראות בכל תהלוכות חייו את ניסי השי"ת, וכמה מעלות טובות למקום עלינו. וע"י התפעלותו ממקרים שלא הורגל בהם יתבונן ויכיר כי 'מלכותו בכל משלה' והקב"ה כל יכול לשנות ולשדד מערכות הטבע - וגם מה שנראה לו כ'טבע' הריהו מונהג בהשגחה נפלאה בכל פרט ופרט.

הנה אם באחד הימים נראה בעינינו את ה'מתי' יוצא מקברו (זמן רב אחר שקברוהו ושכבר כלה ונרקב כל גופו) והוא מהלך ברחובה של עיר כאחד האדם, הלא וודאי תגעש ותרעש הארץ מכך, והכל יחוו באצבעם לומר הנה אלוקינו זה. אבל באמת אמרו ש'נס' כזה מתרחש 'מעשים בכל יום' ואין פוצה פה ומצפצף, והוא כאשר 'גרעין הזרע' נרקב באדמה, ומתוך רקבון זה הינו מוציא פרי הדר לשם ולתפארת, וכי נס קטן הוא זה, אלא כמו שאמרנו, אין נפש האדם מתפעלת ממה שרגילה לראות, אך המאמין יתבונן לראות בכל דבר את פלאי הנהגת ה'.

ב. איתא בחז"ל (ירושלמי שביעית פ"ט ה"א, בר"ר עט ו) שככלות י"ג שנים לשבת רשב"י ורבי אלעזר בנו במערה (מאימת המלכות שביקשו להרגם, ע"י שבת לג): עמד רשב"י בפתח המערה, והנה הוא רואה צייד העוסק במלאכתו - לצוד ציפורים, וכדרך הציידים, חלק מן הציפורים נתפסו בידו, וחלקם זכו להימלט ולהציל נפשם, ושמע רשב"י שבהגיע תור ציפור וציפור לקבל חיציו של הצייד יוצאת בת קול מן שמיא ומכרזת מה יעלה בגורל ציפור זו, אם הבת קול מכרזת ואומרת 'דימוס' (חופשי) אין הצייד מצליח לצודה. ובאם הבת קול מכרזת ואומרת 'ספקולא' (נתפס) עולה ביד הצייד לצוד אותה, נענה רשב"י ואמר, אם על ציפור שהיא בריה קלילא יש השגחה פרטית בדקדוק ואינה נצודית אלא ברצון וציווי ממעל, 'קל וחומר' שעלינו יש 'השגחה' מן השמים. אם כן, אפשר לנו לצאת ממערת צורים שאנו יושבים בה, שאם לא נגזר עלינו למות ממילא לא יוכל המלך להרגנו, ומה לנו להיחבא במערה זו, ומתוך התבוננות זו יצאו רשב"י ובנו מן המערה להאיר את העולם כולו.

באר הפרשה - בהר

הכרה זאת, ע"י שישבות מעבודת שדה וכרם במשך שנת השמיטה, ואעפ"כ יצווה ה' את ברכתו עליו, ולא יחסר לו מזון, מזה יראה שלא תליא הא בהא, יש ה' משתדל' יותר מכדי יכולתו ואינו רואה ברכה, לאידך, יש לך אדם ה' שובת' ממלאכתו יומם ולילה ובידו רוב רווח ושפע, מזה יסיק ברעתו שהכל תלוי בידו הרחבה והמלאכה של הבורא, ואין עסקו ב'עבודת הארץ' אלא כדי לקיים מצוות הבורא שציוונו להתעסק

ולבד ממה שלמדנו כאן פרק בהלכות 'אמונה ובטחון' שמבלי הכרזה ממעל לא ירים איש את ידו ולא יבא לידי שום צער ונזק מעתה ועד עולם, יש לבאר כאן ביתר עומק – שה'מצליח' בפרנסה או בכל ענין מעסקי העולם לא יתלה הצלחותיו בכשרונו המבורך או במעשי ידיו, לאידך ה'מפסיד' לא ירגיש 'דפוק' שמחמת חסרונותיו הפסיד ולא הצליח במסחרו. כי הנה ישב לו זה הצייד בשדה ועסק במלאכתו – וכמובן שלא שמע את ההכרזות ששמע רשב"י, ומסתבר שבפעמים שהצליח ועלה בידו לצוד ציפור היה תולה הדבר בהצלחותיו – שבזריזותו הקדים את העוף וכך הכניסו ברשתו, ולאידך גיסא כאשר התחמק העוף מידי תלה הדבר שבגלל שלא עשה כך וכך לא הצליח לצודו, ואילו היה עומד במקום אחר היה צד גם אותו, כללא דמילתא, שבסכלותו הרי הוא בטוח שהכל תלוי בכוחותיו ובמומחיותו לצוד את העופות, אבל ע"פ האמת אין הדבר כן כלל, ורק ההכרזה מן השמים תקבע כמה ומה יצליח לצוד ומה לא, ואף אם יעמדו לצידו עוד אלף מומחים דוגמתו לא יוכל לצוד אפילו ציפור אחת שהכריזה הבת קול עליו 'דימוס'.

הנה מצינו בחז"ל (שבת יד.) שגזרו 'טומאת ידיים' לגבי כמה עניינים, גם בכל עת נצטוונו לטהר עצמינו ע"י נטילת ידיים במים, ויש מקום לבאר מדוע נוטלים את דווקא את הידיים ולא את הראש או כל איבר אחר. וידוע ביאורו, כי אכן, ב'ידיים' תלויה עיקר טהרת וטומאת האדם, כי במה שהוא מחשב כוחי ועוצם 'ידי' עשה לי את החיל הזה. ומעשי ידיו להתפאר הם מפרנסים אותו וממציאים לו כל צרכיו – מחשבות הללו מטמאות אותו ועליו 'ליטול ולרחוץ ידיו' ממחשבות און אלו. לאידך, 'ידיים' הללו הם עיקר טהרתו – כשיכיר שלא ידיו הביאו לו פרנסתו אלא הכל בידי שמים לזה טהור טהור ייקרא... (עיי' שבט מיהודה להרה"ק מהר"א איגר, פר' תצוה תרס"ז).

ג. עפ"י ביאר הרה"ק ה'שפת אמת' ז"ע (תרמ"ד ד"ה בענין) האמור בריש הפרשה (כה א) 'וידבר ה' אל משה בהר סיני לאמר, וכבר הביא רש"י שהקשו חז"ל (בתו"כ) 'מה ענין שמיטה אצל הר סיני, אלא כי כל ענין 'שמיטה' הוא ביטול הטבע, שהאדם משבית את שדהו ואינו זורע ונוטע, ואף על פי כן 'וציותי את ברכתני', להורות כי כל ההשפעה אינה תלויה ביד האדם ובאמת אין טבע בעולם כלל, וענין זה היה 'בהר סיני' עת נפתחו ז' רקיעים וראו הכל שאין עוד מלבדו, וכי לי כל הארץ'.

ד. ענין נפלא רמז הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל (דרש משה בפרשתו) כי הנה הפסוק (כה יז) 'ולא תונו איש את עמיתו' (אונאת ממון ודברים) נכתב בתורה באמצע ענייני שמיטה ויובל, כשתיכף לאחר פרשת 'אונאה' שב הכתוב לעסוק בדיני שמיטה ויובל, ולכאורה היה צריך לכתוב בבת אחת כל דיני שמיטה ויובל מתחילתן ועד סופן, ורק לאחר מכן לצוות על איסור אונאה, ומדוע עשה ה' ככה, אלא ביאורו, כי הכל ענין ו'שורש' אחד הוא, והיא ה'אמונה הגדולה', אין אדם שובת 'שבת הארץ' מבלי האמונה שכל גידולי התבואה ופירותיו אינם אלא בידי ה', ו'מעשי ידיו' לא יקרבו או ירחקו כלום, כיו"ב אין אדם נזהר באונאת ממון רק מצד האמונה שהשי"ת הוא המפרנס, בידיעה וההכרה שאין אדם המשיג מאומה בכוחות עצמו, גם אין אדם נוגע בשל חברו אפילו כמלא נימא, ומעתה אין לו כל סיבה וטעם לרמות בני אדם – כי רעהו לא יפסיד והוא לא ירוויח... על כן נכתבו יחדיו כי הם שייכים הם זה לזה (ומוסיף שם, וכשיהיה לו אמונה גדולה לא יבוא להיכשל גם באונאת דברים וכדכתיב ויראת מאלוקיך).

ה. כך הביא ב'דברי אליהו' (תהלים קלא ב), שאלו לרבינו הגר"א – איך יהיה הבטחון בה'. ואמר, כבר פירש לנו דהמע"ה 'אם לא שיותי ודוממתי נפשי כגמול עלי אמו, כגמול עלי נפשי', פירוש, כמו שהתינוק אינו דואג 'מה יאכל' בידעו שבכל עת תאכילנו אמו כדי שבעו, וכן בכל ענייניו סמוך לבו ובטוח שאמו תמלא כל מחסורו. אף לדידן, עלינו להסיר כל דאגה וחשש מלבנו שלא לדאוג כלל דאגת המחר, רק לסמוך לגמרי על אבינו שבשמים, שיחיש לנו את כל הצטרכויותינו.

והעיקר, ש'יחיה' את האמונה באמת. מעשה ביהודי ששאל את הגה"ק בעל ה'חזון איש' ז"ע האם מותר לו ללוות מעות מחברו, כשאינו יודע מאין יהיה לו מעות לפרוע החוב, אלא שיש לו אמונה בבורא העולם שימציא לו מעות בזמן פירעון החוב, ולא יכנס בגדר 'לווה רשע ולא ישלם', ענהו ה'חזון איש', כאותו סכום שהיית מלווה

השתדלות לפרנסה, 'אינו שב לשררה שבידו' כלומר, אז הוא מכיר שלא הוא השורר והמושל, ולא מכוח מעשה ידו בא לו רכושו אלא הכל בידו של הקב"ה.

ובן כתיב בתורתו של רשב"י בזה"ק (שמות סב:): על הפסוק (במדבר יא ה) 'שמו העם ולקטו ומחנו ברחיים או דכו במדוכה ובשלו בפרור... והיה מעמו כמעט לשד השמן'. וז"ל. מאי שמו, שמוותא הוו נסבי לגרמיהו בגין דלא הוו בני מהימנותא, ותרגומו, היו מבני ישראל שבאותו הדור שאחזו ובחרו ללכת בדרכי שמות, ומהי שמוותם, 'לקטו, שחנו, דכו ובשלו'. וכל זה היה להם כי לא הייתה תוקף אמונתם כראוי'. כלומר, שאילו היו מ'בני האמונה' היו מאמינים שמאכלם יגיע לפיהם כשהוא

ב'השתדלות', וכשיאמין בזה ממילא תהיה נפשו תלויה בה' תמיד, לידע כי ממנו מקור חיים ו'ברכת ה' היא תעשיר' (משלי א כב).¹

ובזה מבאר ה'דעת סופר' זי"ע את מאמר חז"ל (ת"כ) בקרא (כה י) 'ושבתם איש אל אחוזתו' - 'אל אחוזתו הוא שב ואינו שב לשררה שבידו'. שאחר השמיטה והיובל למד האדם שכל אשר לו מתנת שמים הוא, ואין דבר מקנייני הבית והשרה, או מרכושו אשר רכש שהוא שלו מכוחו ועוצם ידו, רק 'כי ה' אלוקיך הוא הנותן לך כח לעשות חיל', והוא עצמו אינו אלא כגרזן ביד החוצב, ולכן אחר היובל כשהוא 'שב אל אחוזתו' אל הונו אל רכושו, וחזור לעסוק בענייני

לאחר על סמך הבטחון שהוא בוטח בה' שיעזרהו וישלח לו מעות לפרוע חובו אליך, באותו שיעור מותר לך ללוות ממנו אדעתא דהכי, וכמה שאתה בעצמך לא היית סומך להלוות על סמך כן, גם אתה לא תלווה מתוך אמונה... פעם שאל הרה"ק רבי מרדכי מטשערנאביל זי"ע את אחד החסידים על 'סדר יומו', בתוך הדברים הבין הרבי שמיד בקומו משנתו הריהו ממחר לעבודתו בשוק, ורק בחזרתו משם הוא נפנה להתפלל שחרית, אמר לו הרבי לא זו הדרך - אלא תחילת כל דבר קום קרא אל האלוקים בתפילת שחרית, ואז תפנה לעסקיך ותצליח בהם, הצטדק החסיד ואמר, רבי קדוש, אם אלך לשוק רק אחר תפילתי - לא אמצא שם קונים כלל, כי כל הקונים כבר יפנו וילכו להם, נענה המגיד ואמר לו, הסכת ושמע לדברי, מעשה שהיה ב'מלמד' שהרחיק נדוד מביתו ללמד את בניו של אחד העשירים, במשך 'זמן' של מחצית השנה ישב לו היהודי בבית העשיר ולימד את בניו תורת ה' בעמל ויגיעה, בתקווה טובה שלאחר שיעבור ה'זמן' ישלם לו העשיר כפי הראוי לו, ויוכל לשוב לביתו לכלכל את נפשות ביתו. בגמר מחצית השנה, קיבל היהודי מהעשיר 'צרור הכסף', ופנה לדרכו הארוכה עד לביתו, ויהי ביום השישי והנה עדיין עומד הוא על אם הדרך, פנה ה'מלמד' לשבות באכסניית הדרכים, 'מלמד' זה שחשש מאד לבלתי ימצא צרור כספו חן בעיני גנבים, עמד והטמין את צרורו עומק לפני מעומק. במוצאי מנוחה, משאך יצאו הכוכבים, מיהר היהודי אל מחבואו הוציא את הצרור והחל לספור את כל מטבעות הזהב שהיו שם. לאחר מכן, פנה לספור את מעט מטבעות הנחושת שהיו שם, אמרו לו הנוכחים, על מה ולמה תבזבז מזמנך לספירת מטבעות הנחושת, אם ראית שלא חסר לך מאומה ממטבעות הזהב, הרי זה סימן מובהק שלא נגעה יד אדם בכל צרור המעות, שאם כן היה נוטל את מטבעות הזהב... ובזה הוכיח ה'מגיד' את החסיד, אחר שראית שבורא עולם החזיר לך נשמתך הדומה ל'מטבעות זהב', עדיין תדאג על הפרנסה הדומה ל'מטבעות נחושת' ותו לא, בטח בה' ולך נא - התפלל אליו, והוא יכלכלך בהרחבה גדולה.

1. יש מבארים את מאמר חז"ל (סוטה מח:): 'רבי אליעזר הגדול אומר, כל מי שיש לו פת בסלו ואומר מה אוכל למחר, אינו אלא מקטני אמנה', ובפשטות הביאור, שנחשב מקטני אמונה הואיל והוא דואג 'דאגת מחר'. וביותר עומק י"ל, שעצם מחשבתו שיש לו פת בסלו, מתוך הרגשה שיש דבר מה בידו, ואין דאגתו על 'היום' אלא רק על 'למחר'... זה מוכיח כי אמונתו קטנה היא, כי אם הייתה אמונתו ונכונה היה מבין שאין לו משלו מאומה, ואת שיש לו אינו שלו... (עיי' 'מהרי"ד מבעלזא' ליקוטים ש"ס, שמפרש כע"ז שהוא מחשב שיש לו, ואינו מתפלל לפני ה' שישאר בידו מתוך הבנה כי הוא וכל מזונו שברשותו בידי ה' המה).

2. רבו האנשים החושבים שיפסידו את פרנסתם אם יתעכבו עבור תפילה במניין או לשיעור קבוע בקביעת עתים לתורה, כי יאחר לעבודתו וה'בוס' יביט עליו בעינים רוגזות, או אם הוא 'בעל הבית' בעצמו (עצמאי) הריהו חושש שיפסיד קונים וכיו"ב... ובאמת, עליו להשריש ולקבוע בלבו כי החושב כן טועה ביסוד האמונה בה', שהרי אמר הקב"ה 'אין אדם שומע לי ומפסיד' (דב"ר ד ה), בפרט אחר שיתבונן שהקב"ה הוא הזן ומפרנס מקרני ראמים ועד ביצי כינים - לא הבוס, ולא ה'קונים', והיאך ייתכן שהמקיים רצון קונו יגיע מכך לידי הפסד כלשהו (אף שבוודאי על האדם לקבוע סדר היום שיהא נכלל מתורה ועבודה ביישוב הדעת, ולא בחפזון - תחת 'איומי השעון' שהזמן מאוחר... והרי ברצון הטוב עם מחשבה טובה יש ביד כל אחד לסדר לעצמו סדר יום כזה, מ"מ אם איקלע למצב שעומד לנגד שני ברירות... ידע מה להעדיף על פני מה...).

באר הפרשה - בהר

מתוקן וראוי למאכל אף אם לא יתייגעו עליו כ"כ^ה, המן היה מעלה ריח גן עדן, כי מקום ירידתו מן השמים לטוחנו בריחיים ולדרך במדוכה^ט. עוד נתבאר שם, כי היה דרך הגן עדן, גם היו בני ישראל מרגישים בו כל

ויבטח באלוקיו שיספק לו כל צרכיו לטובה. כי אף ש'ההשתדלות' מותרת ואף רצויה, מכל מקום עליה להיות במידה ובמשורה, וכל שהאדם ממעט בה מתוך אמונתו בבוראו, אינו אלא מרוויח להיות ידו על העליונה, להרוויח בכבוד את פת לחמו ואף להחזיק בקדושה של מעלה ולהתקשר אל אביו שבשמים... משל ממציאות הדברים בביצה (בלאטע) טובענית, שמדרך הטבע הבוץ רך עד מאד, וכל אשר יפול לתוכה ישקע ויטבע בה ל"ע. מה יעשה האדם המוצא עצמו עומד בתוככי בוץ כזה – לא יניע אבר ולא יזוז ממקומו אלא יעמוד על עמדו מבלי עשות מאומה, ואז עדיין יהא ביד העומדים מבחוץ לבוץ להצילו, אבל אם ינסה בידי וברגליו 'להציל' עצמו, יפול ויטבע בבוץ יותר ויותר. כיו"ב לגבי עסק הפרנסה – בוץ גדול וקשה הוא, ורק אם יעמוד על עמדו מבלי לעשות פעולות מיותרות יהא שייך להצילו... אבל אם יעשה פעולות מיותרות הריהו בחזקת סכנה ל"ע...

מעין זאת אמרו לבאר כי מחוקי הטבע – הנכנס לתוככי 'ים הגדול', אם יפעל בידי וברגליו (כשאינו יודע את מלאכת השחיה ולא למד לשוט במים) מיד ישקע כל גופו בעמקי הים. משא"כ כשיפול ה'מת' למים יצוף ויעלה מעל פני המים. והיינו, שדייקא תנועות ידיו ורגליו של האדם הנלחם עם גלי הים גורמים לו לשקוע יותר ויותר. על כן, המת המוטל במים כאבן שאין לה הופכין ואינו עושה תנועות משונות בידי וברגליו, אינו שוקע אלא צף ועולה.

והנמשל מובן, המשתדל לפרנסתו רק כפי הצורך כאותו ה'מת' שאינו יכול להניע אבר אחד מעצמו, הרי זה יצוף ממעל המים (מי העולם), אבל אם יתעקש לעשות פעולות שונות יותר מכדי צורכו מסוכן הוא ליפול למצולות ים. משל נפלא המשיל המגיד מדובנא זי"ע בדרכי האמונה והביטחון, מעשה בקבוצת אנשים עיוורים שהיו מהלכים יחדיו ברחובה של עיר, היה שם 'לץ' גדול. שפנה אל העיוור הראשון שעמד בשורה ואמר לו בקול גדול (שישמעו כל בני לוויתו), הא לך מאה דינרים, ותן לכל אחד מחבריך ההולכים עמך כמה דינרים, ולא הניח ה'לץ' בידו אפילו דינר אחד, והנה כל העיוורים אשר אינם רואים מאומה ורק באזניהם שמעו איך שהלץ אומר כן 'למנהיגם' תבעו מאתו את הממון המגיע להם, אך הלה הכחיש ואמר שלא הניח אותו אדם בידו אפילו דינר אחד, פנו נא אל השני ההולך מאחורי – אולי הוא קיבל את האוצר הגדול בידו, אך גם הלה טען לאמור שלא הגיע לידי שום ממון כלל וכלל, לא האמינו להם כל בני הקבוצה, והחלו מריבים באלו השניים – החזירו מהרה את ה'גזילה' אשר בידכם, והללו בשלהם – לא בא מאומה לידינו, וכך נעשית שם מהומה ומריבה גדולה.

והנמשל, כל באי עולם עיוורים הם בעיני שכלם, וחושבים ומדמים בנפשם שפלוני ופלוני ממון יש להם, ותצא נפשם מרוב קנאת איש מרעהו, ולא עוד אלא שעומד ומחשב עד כמה עשרו של רעהו נלקח ממנו ועל חשבון שלו – בהשיגו את גבולו וכיו"ב. ובאמת – לא דובים ולא יער, אף לזה אין מאומה בידו, וגם להלה אין ממון, ואף אם יש לו יש לו כמה וכמה דאגות וטרדות, אלא שנראה לך כך מחמת... וכו'. כי ואילו היו יודעים היו חוסכים מעצמם כל קנאה ויגון.

ח. ומטעם זה כתוב **בזוהר הקדוש בארוכה** (בשלח סב.) שעל האדם להתפלל על מזונו בכל יום, ואף מי שיש לו כבר מזון מוכן יפרוש כפיו אל ה' בתפילה על המזון ולאחר מכן יאכל. ומבואר שם שבתפילתו גורם להריק שפע רב בכל העולמות ואף על עצמו בכלל זה.

ט. כתב רבינו ידעיה הפניני (מבחר הפנינים שער האמונה אות ד) אילו היה אחד בורח מטרפו כאשר הוא בורח מן המוות, היה טרפו רודף אחריו יותר ממנו וממהר להשיגו.

כתב בספר המאורות הגדולים (עמו' קסד אות קטו) שהסבא מנובהרדוק זצוק"ל היה אומר העולם הזה דומה לאכסניה נאה, היושב בשלווה בחדרו, ומצפה לסעודתו, שמשי האכסניא יביאו לפניו כדי צרכו. אבל הממהר לבית המבשלים כדי לקבל מנתו, הרי ענשו בצידו – שמוכרח הוא להשתדל ולטפל בעצמו במאכלו ומשקהו תחת אשר שמשי האכסניא היו עושים זאת עבורו, כן גם לדידן, 'בעל הבטחון' שסמוך לבו ובטוח בה' מושיטין לו מן השמים הכל מוכן ומזומן לפניו, אבל הרודף והמפריז בהשתדלותו הרי ענשו – שמוכרח להשתדל...

עוד שם (עמוד קעו אות קמ"ח), משל לנוסע ברכבת (באן) שמתוך מהירותו להגיע במהרה למחוז חפצו החל לדחוף את כותל הרכבת, כי נדמה לו שבכך הוא מזרז וממהר את הליכת הרכבת, והלא ברור הוא שדחיפה זו ללא הועיל ושטות היא... כי מה תוכל נקיפת אצבע בקרון לזרז במסעה של הרכבת... כיוצא בו הינם כל קטני האמונה, אשר מרוב להיטותם

תוצאה מזרועת הגרעינים גרידא אלא ממוצא פי ה' אשר משניה ועושה הבל"א, ולא ידאג כלל אף כאשר נצטווה לשבות במשך כל שנת השמיטה, אלא בבטחוננו הגדול יודע שפרנסתו כבר תגיע אליו בדרך נס. אבל המפקפק באמונה זו, וחושב שפרנסתו תלויה במעשיו ובפעולותיו, ואם לא יזרע לא יהיה לו מה לאכול, אצלו אכן גידול התבואה בשנה השישית עבור שלש השנים הבאות הוא בגדר 'נס' [ואינו דומה לפרנסתו בשאר שנים הבאה לו (לפי מחשבתו) כתוצאה מזרועתו מידי שנה בשנה], וזה צריך ציווי מיוחד להוריק שפע כזה משנה אחת לשלוש שנים כאחד.

מה עניין שמיטה אצל הר סיני - הכנעה וענווה כסיני הנמוך בפרשתן (כה א) 'וידבר ה' אל משה בהר סיני לאמר, וברש"י, מה ענין שמיטה אצל הר סיני וכו' (והרי כל המצוות נאמרו בסיני). וביארו בספה"ק עפ"י האמור שמהות ה'שמיטה' ללמד לאדם כי אין הארץ שלו אלא הקב"ה הוא אדון כל הארץ, וברצותו תצמיח השדה את פירותיה הגם שלא עבד בה כבשאר השנים. וכאשר יתבונן בדבר ויראה בעיניו ובעיני שכלו את הענין הלו, אז יבין כי הוא וכל מעשיו (זולתי מעשי התורה והמצוה) אינם שווים מאומה וממילא ישיג מידת הענווה ויכניע עצמו לפני הבורא יתב"ש"י

והרי שתכלית מצוות השמיטה היא להכניע את האדם ולהביאו לידי ענווה, ובזה מבואר השייכות בין 'שמיטה ל'הר סיני', כי הר סיני מזרחה על מעלת ההבנעה והענווה, וכדאיתא בגמ' (מגילה כט. סוטה ה.) שכל ההרים

טעם טוב שבעולם, וכל זה לא היה אלא למי שלא היה טורח בו טרחה יתירה, אבל אלו שטחנו בריחים וטרחו למעלה מהנצרך לא היו טועמים בו אלא כאותו הטעם שנאמר כאן בפסוק 'והיה טעמו לשד השמן' ותו לא מידי. נמצא כי ב'דאגתו' של אדם מתוך חסרון אמונה אינו מרוויח מאומה (ולא עוד, אלא שמפסיד לעצמו).

מפורסמים דברי הרה"ק ה'נועם אלימלך' זי"ע (ד"ה וכו' תאמרו) בשם אחיו הרה"ק רבי זושא מאניפולי זי"ע, על הפסוק (כה כ-כא) 'וכי תאמרו מה נאכל בשנה השביעית הן לא נזרע ולא נאסף את תבואתנו, וציווית את ברכתי לכם בשנה הששית, וְעָשִׂיתָ אֶת הַתְּבוּאָה לְשָׁלֹשׁ הַשָּׁנִים, וְצָרִיךְ בִּיאוֹר, דְּלִכְאוּרָה מִשְׁמַע שֶׁאִם לֹא יִשְׁאֲלוּ מָה נֹאכֵל לֹא יבוא השפע, ותמוהים הדברים, מדוע תאמר כן, וכי עונש מגיע להם על אשר לא שאלו מה נאכל. וביאר הרה"ק הר"ר"ו, כשברא הבורא את העולם העמיד את ה'הנהגה' שירד תמיד שפע לצרכי בני אדם ללא הפסק כלל, אבל, כשאין לאדם בטחון בבורא ב"ה הריהו מקלקל ח"ו את השפע. והשתא אתי שפיר שאם יבטחו בה' ולא ישאלו 'מה נאכל' בוודאי לא יחסר להם מאומה, אבל אם ישאלו 'מה נאכל' יגרמו ח"ו לקלקל את השפע, אעפ"כ 'וציווית את ברכתי'.

עומק הדברים מבאר הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (תרל"ז), דבאמת כל הקושיא 'מה נאכל' מופרכת ביסודה, כי הקב"ה שנותן לו שנות חיים יתן לו גם מזונו לשנים אלו (וכי הוא נותן חיים לאדם להמיתו מתוך רעב). והמאמין בחי עולמים באמת, ברור בעיניו שצמיחת הזרעים אינה

אחר הפרנסה יתאמצו למעלה מבינת אנוש, ואינם יודעים שממילא כל מזונותיהם כבר קצובין להם מראש השנה... וכבר קצוב הוא ומדוד ושקול ממש במציאות, ומה לו להתאמץ ולהשתדל ולייגע עד כדי גיחוך, הלא מה שלא קצוב לו לא יגיענו. ואף אם ידחוף ויהפוך את כל ירכתי העולם לא יגיעהו כחרדל מיותר.

י. והוסיף ה'אלשיך' לפרש כי שטו העם ולקטו - ששטות זו האמורה היא גם על מה ש'לקטו', והיינו, שלא הבינו בנפשם כי בין כך ובין כך יקבלו את הנגזר להם יקבלו, ומדוע יכוף קומתו עד לארץ לריק.

יא. וכן כתב ה'ארחות צדיקים' (שער השמחה) 'וצריך שיבטח בשם יתברך שיצליחו במלאכתו ובעסקיו, ולא יבטח בהם, אלא יחשוב אשר מלאכתו ועסקיו הם 'דרך' לפרנסתו מאת ה' יתברך, כמו אדם הבוקע עצים בגרזן, אע"פ שהגרזן חותך העץ, אין הכח בא מן הברזל, אלא מן האיש הבוקע עם הברזל לחתוך בו העץ'.

יב. גדולה היא הענווה המארכת ימים, וכמו שאמר הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע שיש ללמוד כן ממקרא מפורש הנאמר ב'פרשת המלך' (דברים יז כ) 'לבלתי רום לבבו מאחיו וכו' למען יאריך ימים על ממלכתו, והרי שעל ידי הענווה ושפלות הרוח יזכה לאריכות ימים. ואף סגולתה להשפיע שפע הפרנסה, וכמו שנאמר במצוות השמיטה 'וציווית את ברכתי', כי על ידי שמשבית שדהו ומכניע עצמו לפני הקב"ה זוכה להיות כלי מוכן וראוי לקבל את הברכה.

באר הפרשה - בהר

'הולכים' לו כרצונו או שאחרים מפריעים לו וכיו"ב לבו נשבר בקרבו לשברי שברים, ומאבר את כל שמחת חייו, אבל המכיר את האמת - שממילא הכל בידי ה' הוא, מדוע יזעף לבו על פלוני או אלמוני, ואפילו על עצמו לא יהיו לו 'טענות' הרי את הכל עשה ה' ממילא נגילה ונשמחה בו, ותגיל נפשו כשהוא סמוך על ה' בסמיכה שיש בה ממש.

עיני תמיד אל ה' - חומר איסור הריבית כי דבר זה ממעט הבטחון

הנה כתיב בפרשתן (בה, לו-לו), אל תיקח מאתו נשך ותרבית ויראת מאלוקיך... את כספך לא תיתן לו בנשך ובמרבית לא תיתן אבלך...^ט, נוראות מלמד

התנאו בגובהם חוץ מהר סיני, ועל כן זכה שתשרה עליו שכינה במתן תורה, וללמדנו בא על עיקרה של שמיטה ומהותה, להשפיל את הגאווה שהאדם מתגאה בעשרו וממונו ובכוחו ועוצם ידו ולשבר ליבו של אדם^י, כי אין לך חביב לפני המקום כמי שלבו נשבר מלפניו^י. וכך רימו הרה"ק ה'בת עין' זי"ע (בפרשתן ד"ה ובכל) כי 'בהר' הוא ס"ת של 'לב נשבר ונדכה', ללמדנו שמי שבעל לב שבור זוכה 'להיות מרואי פני המלך בחינת השראת השכינה', והרי הוא 'בהר סיני' שזכה שירד ה' עליו מחמת ענותנותו^ט.

ודע, כי איש כזה 'אשריו וטוב לו', צהלתו בלבו ופניו בבל עת, כי שורש העצבון בא כשמחשב שהוא עושה, הוא מביא והוא נוטל, וכשרואה שהדברים אינם

ובזה מבאר הרה"ק ה'בת עין' (בשלח ד"ה ובעניין) מה דאיתא (תענית ט) שהמן היה בזכות משה, וטעמא דמילתא הוא כי עיקר ההשפעה באה על ידי ההכנעה והענווה, ומאחר שמשה רבינו היה 'עמוד הענווה' וכפי שהעיד עליו הקב"ה בכבודו ובעצמו ש'האיש משה עניו מאוד מכל האדם אשר על פני האדמה' על כן בזכותו ומכוחו נפתחו כל אוצרות השפעת המן, וזהו אומרו (שמות טז ד) הנני - כלומר מהותי מידת ענווה, היא ממטיר לכם לחם מן השמים. יג. וכה אמר הרה"ק מהרי"א מזידיטשוב זי"ע להרה"ק רבי מנדל מרימינוב זי"ע, כי האות ו'המבחן' לאדם שעשה מצווה האם רצויה היא לפני הקב"ה הוא האם מרגיש שעשה את המצווה בשלמות, שאם הוא מתהלך ב'רמות רוחא' וברוח גבוהה מתוך הרגשה שעשאה בשלמות אם כן סימן שאינה מקובלת לפניו ית', כי אין 'שלמות' בהאי עלמא, ולא יתכן שקיים בכל הפרטים והדקדוקים ובכל כוונת הלב, אולם אם מרגיש שפל בקרבו, ומרגיש שהיה חסרון במעשהו והיה יכול לקיימנה ביתר שאת וביתר עז הרי זה אות ומופת כי מעשה זו אהוב וחביב אצל הקב"ה. יד. הנה מזכירים אנו את קריעת ים סוף בכל יום שחרית וערבית, אלא שבתפילת שחרית אנו אומרים (ביעזרת אבותינו) 'יום סוף להם בקעת וזדים טבעת וידידים העברת ים וכו', על זאת שבחו אהובים ורוממו קל ונתנו ידידים זמירות', ואילו בערבית אומרים 'המעביר בניו בין גזרי ים סוף וכו', וראו בניו גבורתו שבחו והודו לשמו וכו', מלכותך ראו בניך בוקע ים לפני משה', וצריך ביאור שינוי הלשונות. אלא כי ההבדל בין 'ידיד' ל'בן', שמדרך האדם שמחבב את ידידו ואף מברכו לשלום בכל עת שרואהו, ומאחל לו צפרא טבא וא גוט שבת במאור פנים, אבל אין בזה כל דמיון לאותה אהבה שאוהב אדם את בנו, אליו יהיה מסור תמיד בכל ליבו ונפשו, וידאג לו לכל צרכיו ומחסורו. ובזה יבואר דקדוק הלשון שתקנו חז"ל, שבא ללמד כי כשמאיר לאדם וטוב לו בבחינת 'שחרית' ובוקר אזי באמת אינו אלא כדרך 'ידיד' כלומר איו קרבו אל ה' קרבה עצומה כל כך, אבל בשעה שהוא שרוי בחושך ובערב' וכולו שבור ורצוף הרי הקב"ה קרוב אליו ביותר ואהבתו אליו כאהבת אב לבנו יחידו, על כן בערבית אנו מזכירים שהננו 'בניו' של הקב"ה, ואילו בשחרית אין אנו אלא רק 'ידידים' ותו לא.

ואכן אימתי נזכר בתורה שהננו בנים למקום ב"ה, בשני מקומות, א, בהיותם תחת שעבוד מצרים, שאמר הקב"ה למשה לומר לפרעה 'כה אמר ה' בני בכורי ישראל' (שמות ד כב). ב. 'בנים אתם לה' אלוקיכם לא תגודדו ולא תשימו קרחה בין עיניכם למת' (דברים יד א), והיינו בהיותם בתחתית שפל המצב כשהם משועבדים לפרעה וכן כשאחד מהקרובים מסתלק לבית עולמו וכי גדול הכאב עד מאוד, באותה שעה דייקא קודשא בריך הוא אומר 'בני אתה'...

טו. וכבר מצינו להלכה (מ"ב סי' נג סק"ג) כי אף ש'מומים' פוסלים בכהנים אך אינם פוסלים את האדם מלשמש כשליח ציבור, ואדרבה 'לב נשבר ונדכה' אלוקים לא תבזה', שמעלה יתירה יש בו שליבו נשבר ונדכה.

טז. ידועים דברי חז"ל (ב"מ עא.) על מלווי בריבית 'הם מביאים עדים ולבלר וקולמוס ודיו, וכותבין וחותמין - פלוני זה כפר באלוקי ישראל...' כלומר, כי כל הלואה בריבית נערכת (ככל הלואה) בפני עדים כשהסופר כותב שטר הלואה, והעדים והלווה חותמין, נמצא שהם כותבים וחותמים שהוא כופר באלוקי ישראל רח"ל. פעם שאלו את

(של המלוה) נשואות אל ה' להצילו מידו... ועל כן נסמכה מצוה זו לפרשת השמיטה כי גם טעם השמיטה הוא כדי שנשים ביטחוננו בה', לפי שהוא מחטיא את המלוה ומסירו מן מידת הביטחון כנודע...

ושם נבוא מעין לו וחרוב למאכלו - מזונותיו קצובין ולא לפי ההשתדלות

בפרשתן (כה יד), 'אל תונו איש את אחיו, וברש"י, זו אונאת ממון, ומבאר המהר"ל ציניץ ז"ע (מלא העומר) עפ"י דברי חז"ל (ב"ב י). 'כשם שמזונותיו של אדם קצובין לו מר"ה כך חסרונותיו של אדם קצובין לו מר"ה", והיינו שכל קצבתו הקצבה לו לאדם אינה תלויה אלא בידי שמים, נמצא שהמאנה את חברו מכריח כביכול את הבורא להפסידו ממקום אחר - ע"י עלילות דברים או ע"י חולי ח"ו כדי שלא ירוויח באונאתו יותר מן הנגזר והנקצב לו"י (כנזכר שם במעשה דריב"ו,

ה'כלי יקר' (ד"ה אל תקח) לבאר מאי טעמא אסרה תורה 'ריבית', ומה נשתנה 'עסקן' זה משאר משא ומתן שלא אסרתו תורה. וז"ל. וזיל בתר טעמא, כי עיקר טעם איסור הריבית הוא לפי שהוא מסיר מידת הבטחון מן האדם, כי כל בעל משא ומתן עיניו נשואות אל ה' לפי שהוא מסופק אם ירוויח או לא, אבל הנותן בריבית ריווח שלו ידוע וקצוב, והוא סומך על ערבוננו שבידו - ומן ה' יסיר לבו. ומה שגם הלווה (שאצלו אין שייך טעם זה) עובר בלאו, לפי שהוא מחטיא את המלוה ומסירו מן מידת הביטחון, כנודע מדבר המלווים בריבית שרובם מקמני אמנה ואבירי לב הרחוקים מצדקה מצד כי אין בטחונם בה'. ומה שמותר ליתן בריבית לעכו"ם לפי שכל עכו"ם חוקתו שהוא אלם וגזלן אפילו אם הוא כבוש תחת ירך מכל מקום דרכו לבוא בעקיפין (היינו למצוא הדרך שלא לפרוע חובו), ואפילו אם ערבוננו בידו לעולם אינו בטוח לא בקרן ולא בריווח, ועל כן תמיד עיניו

הגה"ק ה'חזון איש' ז"ע, מדוע החמירו באיסור ריבית יותר משאר איסורים שבתורה לקרוא לעובר עליו ככופר באלוקי ישראל'. ענה ה'חזון איש', כי מעיקרי היהדות היא האמונה בה' - שהכל קצוב מעמו, ולא תוסיף לו השתדלות יתירה אפילו בפחות משהו פרוטה, והנה בא זה המלוה בריבית ומכריז כנגד יסוד היהדות - אינני מאמין שפרנסתי תבוא לי בהיתר ובהשתדלות ההכרחית, מסכים אנוכי לעבור איסור מן התורה להרבות את ממוני, ועוד מחזק את מעשיו ב'כתיבה וחתימה ועדים', על כן אין לך כופר בעיקר גדול ממנו... (מעשה איש ח"א קעח).

יש בענין זה גם לרמז במעלת מידת ה'השתוות', וכדאיתא ממרן הבעש"ט ז"ע (כתר שם טוב רכ), וז"ל. 'שויתי ה' לנגדי תמיד, שויתי לשון השתוות בכל דבר שיארע לו יהיה הכל שווה אצלו, בין בענין שמשבחים אותו בני אדם או מבזים אותו, וכן בכל שאר דברים וכן בכל האכילות - בין שאוכל מעדנים בין שאוכל שאר דברים, הכל שווה בעיניו... וכן בכל אשר יארע עמו יאמר הלא זה נשלח מאתו יתב"ש ואם בעיניו הגון... אבל מצד עצמו אין חלוק, וזה מדריגה גדולה מאד (עיי' שפת אמת חיי שרה תרט"א-ב, ועו"ע יחיי תרנ"א).

וכבר רימזו בנוסח הזמר בר יוחאי 'שם קנית הודך והדרך', עפ"י דברי הרה"ק רבי ברוך ממעזיבוז ז"ע (בוצינא דנהורא החדש תהילים) דכתיב (תהלים כא ו) 'הוד והדר תשוה עליו, וביאר, ש'הוד' מורה על תפארת ורחמים מרובים, לאידך אפשר להפך האותיות ולקוראם 'דוה' והוא מורה על מידת הגבורה שהיא היפך חסד ורחמים, ובזה נשתבח דוד המלך 'תשוה עליו' דבין כשנהגו עמו מן השמים ב'הוד' במידת הרחמים, ובין ב'הדר' שמתפרש ג"כ בענין 'חזרה' (כמו"ש 'הדר ביה' והיינו חזר בו), כלומר באופן של 'דוה' - 'להיפך' מהנהגת רחמים, תמיד היה 'תשוה עליו', שקיבל את הכל שוה בשוה, וכשם שבירך על הטוב כך בירך על הרעה, בלא שום חילוק והבדל. במדה זו נשתבח התנא האלוקי רשב"י - 'שם קנית הודך והדרך', שתמיד היה שמח וטוב לב בין כשהיה חלקו ב'הוד' בין כשהתיישר ב'הדר' להיפך מרחמים. שם קנית 'הודך' והדרך' כמשמעו, כי שלימות העבודה היא לקבל הכל באהבה, ולהאמין באמת דכל מה דעביד רחמנא לטב עביד, ואדרבה עיקר קנין הנפש במידת האמונה היא כשחשך עולם בעדו והוא מתאמץ להתחזק באמונה ובטחון בה' אלוקים. יח. מספרים במליצה על אחד שגנב מחברו מאה דאלער, למחרת היום יצא הגנב אל השוק, החליק, נתקל ונשברה רגלו, פנה הלה אל הרופא שאכן טיפל ברגלו במסירות אין קץ, ודרש עבור זאת מאה דאלער. נענה ה'גנב' בסכלותו, אה, הודו לה' כי טוב, ברוך שעשה לי נס במקום הזה, שוו בנפשכם, אילולא גנבתי ביום האתמול מאה דאלער הללו מניין היו לי מעות לשלם לרופא... אך האמת תורה דרכה, כי רק מחמת שגג המעות והרי 'כל מזונותיו קצובין' ואי אפשר שייהנה ממעות שלא נועדו עבורו, על כן שבר את רגלו להוציא מידו את המעות בעד צרכי הרפואה, ואילו היה שומר את עצמו מלקחת את שאינו שלו היה מרוויח עכ"פ שרגלו היתה נשארת שלימה.

איש ישראל לעבד. מכאן למד הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע (הובא בשפתי צדיק אחרי אות ט) יסוד גדול, שלעולם אין הקב"ה מנסה את האדם אלא אם כן יכול לעמוד בו, לכן, אין דין עבד עברי נוהג רק מתי שיש יובל ויהיה ביכולתו לצאת מעבודתו, אבל אין הקב"ה מכניס את האדם לתוך מצב שאין לו יציאה משם. שהרי יש מקום לתמוה, שמן הנראה בדין הוא שיהיה אדם זה עבד מחמת פחיתות נפשו (וראיה לדבר, שהוא מותר בשפחה כנענית שנאסרה על כל ישראל, ובוודאי שהוא גרוע הוא משאר כל בני אדם), ומדוע אינו נמכר בזמן שאין יובל, אלא שמאחר שבזמן הזה אין דרך לצאת לחרות אם כן לא יביאוהו מן השמים לידי 'עבדות', רק בזמן שיש לו דרך לצאת ביובל, וכבר מתחילה הוכן עבורו 'פתח' ודרך להיגאל, או שייך שיהיה עבד עברי. והדברים אמורים הן בגשמיות - כאשר 'חשכה גדולה נופלת עליו' ובאה עליו הרעה רח"ל, שוודאי יש בו כוחות נפשיים להתחזק באמונתו גם בעת הצרה, והן בעניינים רוחניים, שאם רואה האדם שיצרו מתגבר עליו הרי זה אות וסימן כי יש בידו ללחום מלחמת ה' ולנצח את יצרו, שאם לא כן לא היו מנסים אותו מן השמים, אדרבה כל הנסיון והחושך אינו אלא בכדי להעלותו ולהביאו לידי טובה מרובה?¹

וזוה לשון קדשו, זהו לימוד גדול שאין מאפילים לאדם מישראל רק מה שבכוחו לעבור לשוב לעבודתו בקודש וכו', כן כל מה שנתמעט כוחנו בעבודת הקודש בל יפול לבנו על ידי זה איך נוכל לגשת במעט מועיר

עיי"ש). ולכן אמר 'ויראת מאלוקיך', כי בהנהגתך הנך כביכול מכריח אותי להתנהג עמך במידת הדין להמיט עליך הפסד ממקום אחר, וחזר לומר אני ה' אלוקיכם, ע"כ אני צריך לשלם לחברך מה שהפסדתו מן הקצוב לו בר"ה"ט.

והנה, פעמים שאדם נגנב מחברו, ויבוא ויאמר כדי שלא יענש חברי אעשה לו טובה, אאנה אותו ובכך אחסוך מעמו שלא יענישו אותו מן השמים להפסידו ממקום אחר (כאומר, אני אפסידו תחת ההפסד מן השמים), לזה אמר 'אני ה' אלוקיכם' הן לשבר הן לעונש, אין הדבר מוטל עליך, אלא אתה עשה כמצוותי - שמור מצוותי וחיה.

ולא רק במזון הדברים אמורים, אלא בכל ענין וענין בחייו ישריש בנפשו כי 'אין אדם נוקף אצבעו מלמטה אא"כ מכריזין עליו מלמעלה', וכל פעולת אדם בעולם בפרנסה או להינצל מהסכנה וכיו"ב איננה אלא בתורת 'השתדלות' ותו לא מידי. כי א"א לאדם לשנות את רצון הבורא, להרחיק או לקרב איזה דבר שלא כרצון הבורא.

אין הקב"ה בא בטרוניא - הנסיון מדוד לפי כוחות המתנסה בפרשתן (כה לט-מ), 'וכי ימוך אחיך עמך ונמכר לך וגו', עד שנת היובל יעבוד עמך'. ואיתא בגמ' (ערכין כט.) 'אין עבד עברי נוהג אלא בזמן שהיובל נוהג', אבל בזמן הזה שאין היובל נוהג אי אפשר לקנות

יט. איתא בגמרא (יומא לח:) 'אין אדם נוגע מן המוכן לחברו אפילו כמלא נימא', ומהו לשון 'נוגע', היה לו לומר אין אדם לוקח או נוטל וכדו', ומבאר הגה"ק ה'בן איש חי' (בן יהודע שם) שבא לומר שלא די שלא יקח ממנו את המוכן לו, אלא אף גם זאת שמן השמים ירחיקו כל איש שלא יבוא במגע עם דברים הנוגעים ושייכים בזה. וזהו 'אין אדם נוגע' - אפילו ב'נגיעה' בעלמא במה שמוכן לחברו.

ומבאר על פי מעשה שהיה, שבימות הקיץ נהגו אדונים ומכובדים להעתיק מושבם למקום אויר צח בשדה, והיו תוקעים אהלים ביתדות המוכנסים עמוק בקרקע, ובאותו המקום הייתה טמונה בקרקע צלוחית מלאה זהב ואבנים טובות, ובמשך שנים רבות לא אירע שיחפור איש באותו המקום כדי לתקוע אהלו, עד... שבא האיש שעבורו יועדו המעות והעשירות ובפעם הראשונה שחפר הזמין לו הקב"ה שיחפור במקום הנכון ומצא את האוצר הגדול, וזהו אין אדם נוגע, שכל קודמיו לא נגעו ולא חפרו כלל סביב האוצר שהיה מוכן לזה האחרון.

כ. הנה, איתא בספר 'היכלות' (הובא גם בסידור היעב"ץ) על מה שאנו אומרים 'וכלם פותחים את פיהם בקדושה ובטהרה' דמה שייך טהרה גבי מלאכים, ומסיק, דבטרם שהם אומרים שירה טובלים מלאכי השרת ז' פעמים בנהרי אש (ע"כ תו"ד).

לאידך, מצינו ב'טור' (או"ח קכה) המביא ענין אחר מספר 'היכלות', וז"ל ברוכים אתם להשם שמים ויורדי מרכבה אם תאמרו ותגידו לבני מה שאני עושה בשעה שמקדישין ואומרין קדוש קדוש קדוש ולמדו אותם שיהיו עיניהם נשואות למרום ונושאים עצמם למעלה כי אין לי הנאה בעולם כאותה שעה שעניניהם נשואות בעיני ועיני בעיניהם,

אין בזה שום נפקא מינה, והרי עיקר הנפק"מ הוא בזה שהמוכר עצמו 'השיגה ידו' ויכול לגאול את השדה. אלא שאין הקב"ה מייסר את האדם בלא שתהיה לו דרך הצלה מהצרה^כ, ועל כן מי שלא יהיה לו גואל וקרוב יעזור לו השי"ת שישגיג ידו ויוכל לגאול בעצמו, ומסיים בזה"ל, וזהו הבטחה, כי על כל פנים אף שירד ונשפל והוברח למכור אחוזתו בארץ הקודש מכל מקום צריך להיות דרך שישוב אליו, אם לא על ידי גואל קרוב ישגיג ידו לגאול^כ.

כוחותינו, כי יהיה לב איש ישראל ברור שכל מאפיל שלו יכול לעבור ולתקן^כ.

הוסיף על כך נכדו הרה"ק ה'שפתי צדיק' זי"ע (בהר כ-כא) לבאר את הנאמר בפרשתן (כה כה-כו) 'כי ימוך אחיך ומכר מאחוזתו ובא גואלו הקרוב אליו וגאל את ממכר אחיו, ואיש כי לא יהיה לו גואל והשיגה ידו ומצא כדי גאולתו, ולכאורה יש להקשות לשם מה הקדים הכתוב 'ואיש כי לא יהיה לו גואל', שלכאורה

וב'בית יוסף' הביא שם בשם שבלי הלקט דמסיים בה ובאותה שעה אני אוחז בכסא כבודי בדמות יעקב ומחבקן ומנשקן ומזכיר גלותם ומעורר גאולתם, עכ"ל.

מעשה צ"ב, כי האף אומנם שאין לנו כל השגה במהותו של מלאך מהי, ועד היכן מגעת ומשגת קדושתו, כי לא נוכל להשיג קדושת וטהרת המלאכים אראלים ותרשישים הרי המה ממעשי המרכבה ואסור לדרוש בה כי אם חכם ומבין מדעתו גבוה מעל גבוה, מה גם שמדובר כאן אחר שהם טובלים ז' טבילות בנהרי אש... וראה זה פלא, באותו זמן נכנס לו איש פשוט ביותר ל'שטיבלעך', כולו מכוסה ברגבי בוץ מעבודת כפיים, או לאידך ראשו מבולבל מטורדתו עד הנה 'על המחיה ועל הכלכה' ועדיין ראשו ולבו טמונים שם... ומה מעשיו... מגביה עיניו כלפי מעלה ועונה 'קדוש קדוש', ואז שכינה מה אומרת למלאכים... לנו תאמרו לבני וכו', משל למה"ד למלך היושב על כס ממלכתו המפואר שאין בדומה לו, ובעוד ששריו הנכבדים משרתים לפניו ביקר ובגדולה הוא מבחין מבעד לחלון בגנן המזבל שדהו, תיכף ומיד מורה המלך לעצור טקס המלוכה ומתפאר בפני כולם על ההנאה העצומה שיש לו מאותו זבלן, היתכן כזאת...

אבל ביאור הדבר פשוט ביותר, כי מלאכי מעלה שרפי קודש משכנם בגבהי מרומים, ומשם המה רואים ומכירין בעליל את היוצר ובורא וכוללם יחד. חלים הדר גאונו עוזו ותפארתו, ובזה אין כל כך רבותא שיחפזון וחיל ורעדה יאחזון, ולפי גבהותם אין הדבר נחשב כ"כ, משא"כ, אותו איש פשוט הקרוץ מחומר, וחלק הבהמי משוך על פניו, עולם חשך בעדו וכאשר גבהו שמים מארץ כן מרחקו הרב עד אין חקר, ואע"פ כן עונה ואומר קדוש קדוש קדוש, מעלתו גדולה עד למאוד אצל הבורא שהוא בוחן לבבות ובודק גזי נסתרות.

כא. ביסוד זה מבאר עוד ה'חידושי הרי"ם' (הובא בליקוטי הרי"ם כתובות) את דברי הגמרא (כתובות לג:): 'אלמלי נגדוהו לחנניה מישאל ועזריה, הוּו פלחי לצלמא' (פירוש, אם היו מלקים ומייסרים את חנניה מישאל ועזריה לא היו יכולים לעמוד בייסורים והיו משתחווים לצלם). ולכאורה צריך ביאור, וכי באו חכמי התלמוד לדבר בגנותן של צדיקים, ומה רצו ללמדנו בזה, אלא שיסוד זה באו ללמדנו – אין הקב"ה מנסה את האדם בדברים שאין ביכולתו להתגבר עליהם, ועל כן לא הכו את חנניה מישאל ועזריה, כי אם היו מכין אותם לא היה ביכולתם לעמוד כנגד המכות הנוראות, וממוצא דבר אתה למד שבדבר שניסו אותך מן השמים סימן הוא שיש בכוחך לעמוד בנסיון זה בגבורה.

כב. אמנם, פעמים שהוא רואה מיד את המוצא ואת הטובה הטמונה בהסתרה, ופעמים שאינו רואהו אלא אחר זמן, שמעתי מת"ח אחד לדייק שבכל 'ברכות השחר' נתקן נוסח הברכה בלשון הווה – 'פוקח עיוורים' ולא שפֿקח עיוורים, 'מלביש ערומים' ולא שהלביש ערומים, זולתי ברכת 'שעשה לי כל צרכי' שנתקנה בלשון 'עבר' (רק בסידור הרב בעה"ת כתב העושה לי כל צרכי, בלשון הווה), כי את כל פועל ה' רואים מיד בעת שהוא נעשה, וכגון, פקיחת העיוורים נראית לכל 'רואה' וכן הלבשת ערומים נראית לכל מי שמתלבש במלבושים, אבל עשיית 'כל צרכי' פעמים הרבה אינה נראית אלא לאחר מעשה, כי רבים יתמהו על מה עשה לי ה' ככה בחסרון פלוני, ובמחסור אלמוני, בפרנסה, בנחת בבריאות וכו' וכו', אבל האמת, כי 'הכל בחשבון', הקב"ה יודע ומחשב כל דבר בעתו מה טוב לו לאדם ומה אינו טוב, ורק לאחר מעשה יראה האדם שאכן מילא ה' מחסורו, ה' אלוקיך עמך לא חסרת דבר, אז יענה ויאמר בלשון 'עבר', אכן, שעשה לי כל צרכי...

כג. הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע דייק (בליקוטים) דמשמעות לשון הכתוב 'והשיגה ידו' הוא בלשון 'וודאי', שאם אין לו גואל הרי בע"כ שבכוחו להשיג בעצמו ולגאול א"ע.

אדם כי משליך יהבו על ה', יהיה נפשו סמוך ובטוח
כי סופו והשיגה ידו ונגאל.

על כן, בכל עת ישא עיניו לשמים בידיעה שכל השפע
ברוחניות ובגשמיות בא אליו ב'הכרזה' ממעל -
אין עוד מלבדו, וכן כתוב (תהלים קנג ב) 'הנה כעיני
עבדים אל יד אדוניהם כעיני שפחה אל יד גבירתה כן
עינינו אל ה' אלוקינו עד שיחננו'. הגע בעצמך, התדע
מדוע עיני העבד נשואות אל אדונו - מאחר שהוא יודע
שעם כל ה'שתדלנות' שלו אצל עסקנים ידועי שם -
לעולם לא יצא לחפשי עד שאדונו יתן בידו 'שטר
שחרור'... ובלא 'שטר' זה - יעלו שמים ירדו תהומות,
הוא בעבודתו 'שאר לעולמים', לכך עינו ולבו כל הימים
רק אל האדון. כיו"ב 'כן עינינו אל ה' אלוקינו' -
תכליתו של יהודי לדעת ש'מבלעדי עורך ועורתך אין
אין עזרה וישועה', אין לו אל מי לפנות ואין 'בעל
יכולת' שיבוא לעזרתו אלא הקב"ה בכבודו ובעצמו,
ואו לא יקווה אלא אל אביו שבשמים, מתוך הכרה
ברורה שרק בידי אביו שבשמים להיטיב לו ולהמציא
לו כדי סיפוקו, ויבוא על סיפוקו.

והחזקת בו - להיות טוב ומיטיב לבריות ולהתרחק מלצערם
בפרשתן (כה לה), 'כי ימוך אחיך ומטה ידו עמך
והחזקת בו'ג', יש שביארו סמיכות ענין זה
לענין השמיטה, כי אחר שלמד האדם בקיימו מצוות
שמיטה את עיקרי ויסודות האמונה, אפשר שיבוא

והדברים הם 'סמא דחיי', הנוסכים רוח עידוד ותקווה
לכל צרה שלא תבוא ועל כל דבר נסיון
שבא לו לאדם, אולם מאידך יש בהם גם תביעה נוקבת,
שאין לו לאדם להשתמט ולתרוץ עצמו בקושי הנסיונות,
אלא עליו להאמין כי יש בו את הכח והיכולת להתגבר
ולעשות רצון קונו בלבב שלם.

היום תשמע שוועתנו - אין לנו אלא לישא עינינו לשמים
בפרשתן (כה כ-כא), 'וכי תאמרו מה נאכל בשנה
השביעית... וצויתי את ברכתי, ומבאר
הרה"ק ה'דעת משה' מקאז'ניץ ז"ע, דאין הכוונה שבני
ישראל ישאלו 'מה נאכל' ח"ו מתוך דאגה יגון ואנחה
שמה ימותו מתוך רעבונם, אלא אדרבה, יש כאן יעוד
והבטחה, כלומר, עפ"י דברי הגמרא (יבמות סד.) שהקב"ה
מתאוה לתפילתן של צדיקים, ולכן, יש לפעמים חסרון
לאדם ואין הקב"ה ממלאהו אך ורק כדי שיתפלל
ויבקש על כך, אבל ה' יתב"ש מדרכו להיטיב, ואכן
'עוד הם מדברים ומיד ואני אשמע'. לזה אמר הכתוב
'וכי תאמרו מה נאכל', כלומר, מיד כשתבקשו על
הפרנסה או על הרפואה וכיו"ב, תיכף 'וציוותי את
ברכתי', עוד באמצע תפילתכם כבר יושפע עליכם שפע
רב בהרחבה גדולה, בכל מיני ישועות.

בך כתב הרה"ק ה'חתם סופר' ז"ע (סוף עמוד ע"ד), וז"ל,
ר"ל מי שמדמה בנפשו שאין לו גואל מכל בני

בדרך זה ביאר הרה"ק ה'בית ישראל' ז"ע (תש"כ) גם את האמור בפרשתן (כה כ-כא) 'וכי תאמרו מה נאכל וגו'
וציויתי את ברכתי, כי כאשר כלו כל הקיצין 'ובאו מים עד נפש' ואין לו מה לאכול, עד ששואל מאין יבוא עזרי
ומה נאכל, אזי מובטח הוא כי תבוא ישועתו במהרה ויקוים בו מה שנאמר וציויתי את ברכתי, 'שאין מסתירין לאדם
יותר מכפי שיכול לקבל'.

כד. ידוע הדקדוק להקשות מדוע כתיב 'והחזקת בו', והיה לו לכתוב 'והחזקת אותו', שהרי בעל הכסף מפרנס
ומחזיק את העני, ומבאר כ"ק האדמו"ר ה'נועם אליעזר' מסקולען ז"ע (ועוד צדיקים) דאכן, זה הנותן מכספו
לצדקה הוא מחזיק את עצמו בו - בעני, והיינו שאינו נחשב כ'נותן', רק כ'מקבל', שזכויות מעשי החסד מחזיקים
אותו ומצילים אותו מכל פגע וכל רע כידוע, ולכן כתוב והחזקת בו, שהנותן מחזיק עצמו בעני כמי שמחזיק עצמו
במעקה וסומך עצמו על המקל או הכותל, כך הוא מוחזק ומתקיים על ידי העני שקיבל ממנו כספי הצדקה.
ומביא את פירושו הידוע של הגה"ק ה'חפץ חיים' ז"ע (שם עולם פי"ז) עה"פ (משלי ג יח) 'עץ חיים היא למחזיקים
בה', דלא כתיב 'למחזיקים אותה', כי אכן הם רק נראים כמחזיקים את התורה, אבל עפ"י האמת כל קיומם אינו
אלא ע"י החזקתם את התורה, והתורה מחזקת אותם.

והדברים מפורשים במדרש בפרשתן (ויק"ר לד ח) על לשון הכתוב (רות ב יט) שאמרה רות לנעמי על בועז (שגמל עמה
חסד ונתן לה לאכול) 'שם האיש אשר עשיתי עמו היום בועז', אשר עשה עמי לא נאמר אלא אשר עשיתי עמו, כי 'יותר
ממה שבעל הבית עושה עם העני, העני עושה עם בעל הבית'.

שהם כבר יעזרו לעני, זה הכלל, לעולם יאמר אדם 'אין הדבר תלוי אלא בי', ויחשוב לעצמו לולי עזרת ימות הלה ברעב, ואין אדם וכה בעולם שיכול לעזור לו זולתו, ויעניק לעני נדבה הגונה ביד רחבה, וממילא יעשה כל אשר בידו להחזיקו ולהחיותו.¹

וזוהי ההכנה הראויה למתן תורה, כפי שרמזו ה'בני יששכר' (חודש אייר ג א) דאיכא ל"ב תיבות מתחילת התורה - בראשית ברא ועד וירא אלקים את האור בי, והתיבה הל"ג היא טוב, (ומרמז על מ"ט ימי הספירה, כי גימטריא של ל"ב עם 'טוב' עולים מ"ט), להורות שעיקר עבודת האדם להפוך את לבו ל'לב טוב', לגמול חסד עם אחרים ולהיטיב להם ככל האפשר לוי.²

ויאמר, מדוע עלי לתמוך מממוני באחי האביון, הרי אין הבורא ית' גומל רע עם האדם, וברור הדבר שכל 'עניותו' לשובתו הגמורה היא, ומה לי לבוא להיטיב עמו בנגד רצון הבורא. לזה אמרה תורה - כי ימוך אחיך, אל תחזיק באמונה בעת הזאת, אלא הטה את ירך אליו להושיעו בצרת נפשו... כי האף אמנם שעל כל יהודי להאמין בה' האלוקים כי כל מאי דעביד רחמנא לטב עביד, אמנם אין זה אלא לגבי עצמו, אבל בין איש לרעהו לא יאמר בן ויטה שכם לסייעו כל אשר בידו ואף יותר מזה.³

וב'אלשיך' הקדוש (תו"ט בפרשתן) ביאר שלכן כתיב 'והחזקת' לשון יחיד, שלא יסמוך על ה'רבים'

כה. ה'צרור המור' (בפרשתן) מבאר באופן אחר סמיכות מצוה זו לשמיטה ויובל, כי כל ענין השמיטה באה ללמדנו פרק נכבד ב'הלכות גמילות חסדים'. כי מדרך העולם הוא שהשבע אינו מרגיש את הרעב, וה'בעל יכולת' שתחת רשותו נמצאים כמה וכמה שדות וכרמים וכל טוב אינו מבין לליבו ולמצבו של זה העני הפושט יד ולרש אין כל, וכל מאווייו לפת חרבה ומים לחץ. על כן ציווה הבורא לבעל הקרקעות, אחת לשבע שנים תשבית שדך למשך שנה תמימה, באותה שנה לא תרוויח מעות רבות ממכירת הפירות בדמים יקרים, ובזה תבין ללבו של אחיך האביון, שבכל השנים (לא רק בשנת השמיטה) מהלך הוא בשאלת 'מה נאכל', על כן - כי ימוך אחיך ומטה ידו, והחזקת בו.

וז"ל (עיין היטב עד כמה הוא מאריך בלשונו לבאר היטב ענין זה), ובענין השמיטה והיובל רצה השם יתברך שיהיו שווים עניים ועשירים, כדכתיב 'לך ולעבדך' וכתוב 'ואכלו אביוני עמך', וידוע כי העני כל ימיו מכאובים וכעס, כי אין לו מה לאכול, ובכל עת ובכל עונה עיניו נשואות לשמים וחיו תלויים לו מנגד, בבוקר יאמר מי יתן ערב מפחד לבבו ועניותו, והעשיר כל ימיו בשמחה, וטוב לב משתה תמיד, בענין שבעושרו וברוב לבבו שוכח את העני ואינו יודע במכאוביו, ולכן רצתה התורה שיהיו השמיטה והיובל ב' שנים רצופות, שבהם אפילו העשיר נושא עיניו לשמים, אחר שאין זורעין ואין קוצרין, ואומר 'מה אוכל מה אשתה', כדי שידע ויזכור צער העני שכל ימיו ושנותיו בצער ודאגה, ואחר שהעשיר בב' וג' שנים נושא עיניו לשמים, ואומר - מה אעשה לאנשי ביתי כי אין לי לזרוע ולקצור, כה יעשה העני שכל ימיו מכאובים מדוחק העניות, באופן שכשהעשיר יראה עצמו בעושרו יזכור הימים שעברו עליו מהשמיטה והיובל, ויאמר, אני בשתי שנים של שמיטה ויובל לא הייתי יודע מה לעשות לאנשי ביתי, והייתי בצרה וצוקה ובצער ובדאגה, והייתי אומר 'מה אוכל ומה אשתה', מה יעשה העני שכל ימיו מכאובים ולא ראה בטובה ועינו נשואות לשמים ולבריות, כי עולליו שאלו לחם ופורש אין להם, כענין שבזה יזכור העני וירחם עליו, עד כאן לשונו.

גם הגה"ק ה'מהר"ם שיק' זי"ע פירש כן, ומוסיף שלכן אמר קרא 'מה נאכל' בלשון רבים, כי מאז והלאה ילמדו לדאוג לרבים, לא רק על עצמם בלבד רק ידאגו ויתחשבו עם אנשים אחרים עניים שאין להם מה לאכול, ואז כשישיגו זאת המדרגה 'וציותי את ברכתי', הקב"ה יצווה עליהם את הברכה.

כו. כיו"ב רמז לה המגיד מדובנא זצ"ל (וכן הוא באלופי יהודה פר' לך ד"ה והאמין) בפסוק (תהלים מא ב) 'אשרי משכיל אל דל', דבלשון בני אדם נקראים הכופרים והאפיקורסים בשם 'משכילים', ולכן קאמר דוד 'אשרי משכיל' שבנוגע אל דל - להחזיקו ולהחיותו יעשה עצמו כמשכיל, ולא יהא אז 'בעל בטחון' אלא יעמוד לימין אביון להושיע משופטי נפשו.

כעין זה מצינו להרה"ק מקאסאן זי"ע (בני שלשים דברי יוסף דרוש ג) שביאר את הפסוק (שם יד ו) **עצת עני תבישו כי ה' מחסהו** כי העני חושב עצות על עשיר פלוני שיעזרהו בנתינה שיש בו ממש, ואילו בבואו אל העשיר יענה לו - מה לך כי באת אלי, לך נא אל בוראך ומי שברא יומך ברא פרנסתך (תנחומא בשלח כ).

כז. מעשה הובא בחז"ל (הובא בב"ר לג א; ירושלמי ב"מ פ"ב) פעם נסע 'אלכסנדר מוקדון' למדינת קציא המצויה מעבר להרי החושך, בהיותו שם נכנס אל מלך קציא וביקש מעמו ללמוד את חוקי המשפט במדינתו, איך דנים הם

באר הפרשה - ביהר

מצינו במדרש (במ"ר יא ו) שפירשו מה שנאמר בברכת כהנים 'ויחנך' (במדבר ו כה) - 'יתן כבם דעת שתהיו חוננים זה את זה ומרחמים זה את זה'. ומלבד מה שלמדנו מכאן כי 'ברכה' היא לאדם שהוא חונן ומרחם על אחרים, עוד בה ייאמר, שמי שיש בו דעת, מבין בשכלו כמה טובה גדולה היא לעצמו כשהוא חונן ומרחם על אחרים, וזאת הברכה שבירך הקב"ה את ישראל - שיהיה להם 'דעת'.

והזמן גרמא, ימי ספירת העומר בהם מתו תלמידי רבי עקיבא, שצריך להיטיב איש לרעהו¹, ובכלל זה גם לסייע לאחרים בלימודם, וכדאיא במדרש (קה"ר יא ו) שאמר רבי עקיבא 'הראשונים לא מתו אלא מפני שהייתה עיניהם צרה בתורה זה לזה', והיינו שלא רצו ללמד אחד את השני. לאורך גיסא ידועים הרברים (עירובין נד:) שרב פרידא היה מלמד את אחד מתלמידיו כל דבר ד' מאות פעמים, פעם אחת לא הבין התלמיד

את העם. ויהי היום, ויתייצבו שני אנשים לדין אודות קרקע מלאה אשפה שאחד מהם מכר לחברו, ולאחר המכירה מצא הקונה מטמון של אבנים טובות ומרגליות בתוך האשפה. הקונה טען, 'קרקע' קניתי 'מטמון' לא קניתי, ואין המטמון שייך אלא ל'מוכר'. אך המוכר טען, מכרתי הקרקע וכל אשר בה ושל הקונה הוא... שאל המלך את אחד מהם האם יש לו בן, ויען הלה, הן, לאחמ"כ שאל את השני, האם יש לך בת, ענה הלה, הן, פסק המלך שישא הבן את הבת והמטמון יעבור לידיהם... וירא המלך שאלכסנדר מוקדון תמה על 'פסק דינו', ושאלו, וכי לא טוב דנתי, ואלא מה אתם הייתם עושים במצב כזה... ויען אלכסנדר הייתי מוציא להורג את המוכר ואת הקונה גם יחדיו. ונוטל את האוצר למלכות. מששמע מלך קציא את דבריו, שאלו, האם השמש זורחת אצלכם, אמר לו הן, חזר ושאלו האם הגשמים יורדים במדינתכם, אמר לו הן. המשיך ושאלו, האם יש בהמות במדינתכם, אמר לו הן. אמר לו מלך קציא, דע לך שלא בזכותכם הגשם יורד ולא עבורכם החמה זורחת, אלא בזכות אותן בהמות, כדכתיב (תהלים לו ז) 'אדם ובהמה תושיע ה'', הקב"ה מושיע את האדם ומביא לו חמה ומטר בזכות הבהמה.

וביאור הדברים בעומק יותר, שאלכסנדר מוקדון התכוון לומר, כל מהלך חיינו הוא לחשוב כל איש רק על עצמו, ע"כ אם היה בא לפני 'דין' כזה הייתי הורג את שני בעלי הדינים, שהרי הם באים להשריש בקרבנו כנגד מהלך חיינו וקיומנו. אמר לו מלך קציא אם אין אתם מבינים את תכלית החיים והחיות - לעזור ולסייע איש לרעהו בלב ונפש חפיצה, גרועים אתם מבהמות הארץ, ואינכם ראויים לא לחמה ולא למטר...

כת. באופן אחר איתא בגמרא (יבמות סב:) 'שנים עשר אלף זוגות תלמידים היו לו לרבי עקיבא מגבת ועד אנטיפרס וכולן מתו בפרק אחד מפני שלא נהגו כבוד זה בזה. תנא כולם מתו מפסח ועד עצרת'. פעם שמע הרה"ק מהר"א מבעלזא זי"ע שבחצר קדשו פגעו באיזה יהודי, קרא הרה"ק לפוגע, ואמר לו אילו היה 'מנהג' שלא לפגוע ביהודי, היית נזהר יותר שלא לפגוע באחרים. כי במקומם נזהרו מאד בכל ה'מנהגים'...

בצחות לשון אמר לי רב חשוב בב"ב, שאולי לכן אמרו חז"ל 'שלא נהגו כבוד זה בזה', כלומר, שלא עשו את אלו העניינים ל'מנהג', לכן לא הקפידו על הדבר כל כך...

ידוע היה ביתו של כ"ק האדמו"ר רבי מנחם מנדל מאנדרער מקאסוב זצ"ל כבית 'הכנסת אורחים' בתכלית ההידור, ממש כל דכפין ייתי ויאכל. אך כל זה לא היה אלא לענין 'אכילה ושתייה', משא"כ בענין השינה לא אבה לתת לאנשים שאינם ממשפחתו ללון בביתו (מטעמי גדרי קדושה), פעם אחת הפציר בו אחד מה'ארחי פרחי' שיתן לו מיטה ללון את שינת הליל כי אין לו מקום ללון, אך רמ"מ עמד על המשמר ולא נתן לו לתת תנומה לעפעפיו בביתו... אחר הדברים האלה, שאלו אחד מבני הבית וכי אין חושש מע"כ שמא היה אורח זה אליהו הנביא זכור לטוב שבא לנסותכם 'מידת הכנסת אורחים' שלכם עד היכן היא מגעת (כידוע סיפורים רבים כגון דא)... ענה לו רמ"מ, אה, יישר כוחך, תנוח דעתך שהנחת את דעתי, כי עד עתה נקפני לבי, אולי אינני צודק בתשובתי ליהודי זה, ובאמת עלי ל'רחם' עליו באשר אין לו מקום לישון, אך אם היה זה אליהו הנביא, אדרבה, שמח לבי, כי הוא בוודאי יסתדר בטוב ובנעימים... עכ"פ, לדידן נלמד, עד כמה למסור את כל רוחנו ו'הלוך ילך' שלנו להיטיב איש עם זולתו...

פעם כתב הגאון רבי חיים עוזר זצוק"ל 'מכתב המלצה' לאלמנה אחת, בו תיאר את מצבה הקשה והאומלל... משקבלה האלמנה לידה את המכתב וקראה בו החלה לבכות בדמעות שליש מאין הפוגות, שאלה רח"ע 'ולמה תבכי' - מה אירע עתה, וכי לא כתבתי את ההמלצה כנדרש, ותען האשה ותאמר, אף אני לא השכלתי עד עתה להבין את שפל ורוע מצבי, רק משקראתי את המכתב בו היטיב מע"כ הרב לתאר את מצבי... נוכחתי לראות עד כמה 'רחמנות' אני... הבט וראה היאך נכנס אותו צדיק וקדוש לתוך לב אומללים להבין את מצבם, ורק עי"ז היטיב להבין את מצבה אף יותר טוב ממנה עצמה.

בהם. אבל ישתדל לפתות אותם אל מה שירצוהו בתכלית מה שאפשר - כדי שיתעוררו לזה מעצמם. כי זהו יותר מוב משיעשו רצונו על צד האונס וההכרח, ראה כמה הרבה יעקב דברים עם רחל ולאחרי כן שיתרצו בטוב לב, אע"פ שהקב"ה ציווה לו שישוב לביתו (כמו"ש בראשית לא ג, ויאמר ה' אל יעקב שוב אל ארץ אבותיך ולמולדתך ואהיה עמך, וישלח יעקב ויקרא לרחל וללאה... והסביר להם באריכות בטוב טעם ודעת, עד כמה שלבן רימהו עשרת מונים, וכו', ורק בסוף דבריו אמר להם שכך ציווהו ה'). וכבר אמרו חז"ל (תענית כ.). 'לעולם יהא אדם רך כקנה ואל יהיה קשה כארוז'.

לא תונו - חומר אונאת דברים במשנת רשב"י

עד כאן דברנו ב'עשה טוב', כיו"ב ייאמר ב'סור מרע' להיזהר בתכלית הזהירות שלא לצער את חברו, דאמר רבי יוחנן משום רשב"י גדול (חמור) אונאת דברים מאונאת ממון שזה נאמר בו 'ויראת מאלוקיך'... כלומר, דכתיב (בפרשתן כה יז) 'ולא תונו איש את עמיתו ויראת מאלוקיך' כי אני ה' אלוקיכם, ודרשו בגמרא (ב"מ נח: נט.) 'תנו רבנן לא תונו איש את עמיתו'א, באונאת דברים הכתוב מדבר... לב, ותסמנה שערות ראש בראותו את הנאמר שם.

מאחר שלא היתה דעתו מיושבת באותו היום (עיי"ש), וחזר רב פרידא ללמדו בשנית עוד ד' מאות פעמים, יצאה בת קול ושאלה האם רוצה שיוסיפו לו עוד ד' מאות שנים וכו', והרי שהמסייע לשני זוכה לאריכות ימים, ואילו מי שהיתה עינו צרה בתורתו של הזולת הסתלק במגפה בקיצור ימים (וכמובן שאין לנו שמץ השגה בקדושתם של תלמידי ר"ע, אלא ללמוד את המעשה אשר נעשה).

לא תרדה בו - האיסור לרדות בחברו בנקשות יתירות

בפרשתן (כה מו), 'ובאחיכם בני ישראל איש באחיו לא תרדה בו בפרך', מרגלא בפומיה דה'חזון איש' זי"ע לחזור על דברי ה'רבינו יונה' (שערי תשובה שער ג אות ס), וז"ל. לא ישתעבד אדם בחברו, ואם אימתו עליהם, או שהם בושים להחל דברו, לא יצוה אותם לעשות קטנה או גדולה אלא לרצונם ותועלתם. ואפילו להחם צפחת מים או לצאת בשליחותו אל רחוב העיר לקנות עד כבר להם...כט.

כתב ה'של"ה' הק' (חלק תורה שבכתב, פרשת ויצא, אות מד), וז"ל. אין ראוי לאדם כשירצה דבר מה מאנשי ביתו שיכריחם על זה באונס, אף כשהוא מושל

כט. סיפר הגה"צ רבי יוסף צבי דושינסקיא זצ"ל גאב"ד ירושלים, שפעם ראה רבו הגה"צ רבי יצחק זעקל מבוניאהד זצ"ל את אחד מתלמידיו הנותן ידו על כתף חברו כדי להישען עליו, מיד פנה אליו וסיפר לו, שכיוצא בזה היה מעשה אצל רבו הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע שראה איך שאחד נשען על כתף בנו הרה"ק ר"ש מקראקא זצ"ל בילדותו, ואמר לו שלא יעשה כן, ולא בגלל שהוא בני, אלא כי כל איש מישראל הוא בבחינת הקדש, ואסור להשתמש בו ולהישען עליו מטעם איסור 'מעילה בהקדש'... (הובא בספר זכרון למשה עמוד 29), ע"כ. אמור מעתה, אם אין ראוי להישען על יהודי אע"פ שאינו מתכוון לצערו ואין הלה מקפיד על כך, עאכו"כ יש להיזהר עד מאד שלא לגרום צער או חלישות הדעת לחברו.

ל. מכאן למד הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע (ליקוטי הרי"ם פרשת בהר) שיש בזהירות מאונאת דברים סגולה לי'ראת שמים', כדכתיב 'ולא תונו - ויראת מאלוקיך'.

לא. איתא ב'ילקוט שמעוני' על הפסוק 'לא תונו', וז"ל. רבי עשה סעודה לתלמידיו, הביא לפניהם לשונות רכין ולשונות קשין, התחילו בוררין את הרכין ומניחין את הקשין, אמר להם, בני - כך יהא לשונכם רך אלו עם אלו. לפיכך משה מזהיר את ישראל ולא תונו איש את עמיתו.

פעם שהה ילד קטן בחדרו של ה'חזון איש' זי"ע והיה הלה מקפץ ומכרכר כדרך הקטנים, והיה הרעש מפריע לסובבים פנה אליו אחד הנוכחים ופקד עליו שיפסיק מלהשתובב, ואמר לו אם לא תפסיק אספר למלמד שלך... ה'חזון איש' נחרד ואמר לו, הרי יש לילד צער מדברים אלו, ונמצאת עובר על 'לא תונו איש את עמיתו'... (מעשה איש ח"ה עמו"מ).

לב. סיפר לי הרה"ח ר' בנימין קאמינער שליט"א על אביו ר' ברוך ז"ל, ר' ברוך היה מקורב מאד אל הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע ושימש בתפקידים רבים הנוגעים להנהגת הציבור וכיו"ב, פעם אחת נקרא אל הקודש פנימה, ואותו הלילה ליל ערב ראש השנה היה - לפני אמירת 'זכור ברית' (בפעם הזאת היה הפעם היחידה שהבית ישראל איחר לזכור ברית), פתח הרבי לספר לר"ב שבקרוב אנ"ש יש אברך שבלידתו לא נקצב לו מן השמים שכל ודעת ככל אחיו מבני

באר הפרשה - ביהר

רב אבהו ג' אין הפרגוד (מחיצה שבין שכונה לצבא מרום - רש"י) ננעל בפניהם, אונאה... ופירש"י (ד"ה אינו ננעל) להפסיד ראייתן מן המקום, אלא תמיד רואה אותם עד שיפרע.

ולא רק בהונאת 'דברים' דיברה תורה, אלא גם בהנהגתו - עקימת אף, ופנים זועפות יש להיזהר. וכך כתב רבי אליעזר ממיין מגדולי הראשונים, בספר 'יראים' (אות נא) כשם שיש אונאה בדברים כך יש אונאה בענין רע' - שמראה לחברו פנים רעות לג'.

עוד איתא שם 'אמר רבי אלעזר הכל נפרע (הקב"ה מן האדם) על ידי שליח חוץ מאונאה' וביאר ב'שיטה מקובצת' כי לפעמים ה'מלאך' השליח נמצא רחוק, וכמו שאמרו בגמ' (ברכות ד:) 'מיכאל באחת גבריאל בשתים אליהו בארבע', שאינם יכולים לעוף בפעם אחת אלא בכמה פעמים, אך באונאה נפרע הקב"ה בעצמו, 'הפורענות ממהרת לבוא'. עוד אמרו בגמרא, 'אמר רב חסדא כל השערים (של תפילה) ננעלו חוץ משערי אונאה' - היינו שהפוגע ומבייש את חברו, והלה זועק על כך לאלוקיו, תעלה זעקתו עד לכסא הכבוד. אמר

ישראל רק פחות מזה ב'כמות' וגם ב'איכות', על כן, בהגיעו לפרק 'האיש מקדש' הוכרח ג"כ לקחת מי שלא נתברכה בשכל רב ודעת רחבה... ואכן, חייהם זרמו על מי מנוחות, ואף נולדו להם שני בנים בעזהש"ת. כל זה עד לפני כמה ימים, כי הוצרך ה'שווער' (החותן) לשלוח איזו חבילה לבית ה'איידעם' (החתן), מה עשה השווער, ירד לתחנת האוטובוסים' וחיפש אחר הנוסע לעיר מגוריו של חתנו, משמצא ביקש ממנו להעביר חבילתו לחתנו, ולהעמיד דברים על דיוקם שאל את ה'שליח' האם הוא מכיר 'אברך פלוני'... וישאלהו האיש... מי.. אותו המשוגענער... (פלוני המשוגע), והסכים לקחת החבילה. אחר הדברים האלה, החל השווער לחשוב וכי זה שמי וזה זכרי - 'חותנו של משוגענער...' לא ולא, בשום פנים ואופן לא אתן להיות כן, כי חרפה היא לנו... (מן הנראה שאף שכלו של החותן לא היה 'רחב כל כך), 'זה היום עשה ה'" - היום הזה יתן החותן 'גט פיטורין' וישחרר את בתי מלהיות כפותה בידי משוגענער ל"ע... ובזה ביקש הרבי מר"ב שיראה להשכין שלום ולחבר בין הניצים.

משיצא את פני הקודש מיהר ר"ב לטפל בענין, ולא עלה בידו, שהרי 'שלושה שותפים' היו נתונים תחת 'טיפולו' הבת - 'אשת המשוגענער', אביה ואמה... על שנים מהם הצליח ועל אחד לא הצליח, לא ארכו הימים ואותו האיש נתן גט פיטורין ואיגרת שבוקין לעולמי עד, מה עלה בגורל הבנים - שניהם יצאו לתרבות רעה.

עתה בין והתבונן נוראות, עמד לו יהודי בתחנת אוטובוס ולתומו שאל מי.. אותו המשוגענער... ובזה גרם לחורבן הבית, האיש והאשה הושלכו ליגון ואנחה עולמית על שהוכרחו להתגרש זה מזה, שתי 'נשמות קדושת' והם הבנים של אותו ה'משוגענער' ירדו לעמקי שאול... ועד היום הזה לא ידע זה האיש מה גרם במאמר פיו...

עוד סיפר, כי פעם שאלו הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע, ר' ברוך האם מקום מגורך קרוב ל'מושב זקנים' דוויז'ניץ (בבני ברק), מיד ענה ר"ב בהן (אף שדר במרחק הליכה רגלית כמעט מחצית השעה - מ"מ ענה כן כדי למלאות אחר רצון צדיק), אמר לו הרבי, אם כן איפה זאת עשה, במושב זקנים הנ"ל שוהה יהודי מניצולי המלחמה והוא יחיד בעולמו (גלמוד) הלה הטריח עצמו לשפוך את לבו ולבקש שאסדר לו 'שותף' (חברותא) ללימוד בכל יום אבקשך שתמלא מבוקשו, מיד למחרת החל ר"ב יושב ועוסק עמו בתורה למשך כמה שעות, והנה בכל עת שהיה ר"ב נכנס לבית 'מושב הזקנים' היה פורש בשלום כל בני המקום שנקלע בדרכו לידם... לא ארכו הימים וה'שותף' הבחין בכך, ומיד ביקש מר"ב - הנה מע"כ בא הנה ללמוד עמי, אבקשו בכל לשון של בקשה שלא יפרוש בשלום אף אחד מבני המקום זולתי... ולפליאת ר"ב על מה יצא הקצף, ביאר לו השותף, הנה, לכל אלו יש קרובי משפחה 'קרובים או רחוקים' הבאים לבקרם תמידים כסדרם, בכל עת אשר קרובים אלו עוברים לידי אינם פורשים בשלומי אף לא יפנו פניהם אלי... אנכי שאבדתי את כל בני המשפחה ב'מלחמה' רוצה להרגיש כי יש איזו בריה בעולם אשר הנני שוה בעינייה, זאת לא אוכל אלא כשתתנהג עמהם כהנהגת קרוביהם של אלו אלי...

והיה ר"ב מפליא ומפליג ב'מהותו' של אדם, כי יהודי זה כבר שתה מכוס התרעלה ב'שיעור חזון איש', איבד את כל בני משפחתו, והוא בתקפו עומד, נוסע עד עיה"ק ירושלים לבקש מהרבי שיסדר לו 'שותף', ועדיין לא תשקוט סערת רוחו אם מאן דהו עובר ואינו פורש בשלומו... כי בזה הוא מרגיש שאינו שוה בעיני באי עולם.

לג. וכמאמר החכם, הלכה פסוקה היא (אוי"ח כג א) שהמהלך בבית החיים צריך להסתיר את ציצייתו, בכדי שלא יהיה 'לועג לרש', מכיון ש'במתים חפשי' והם פטורים מן הציצית, ואם אמרו כן באותם נפטרים אשר כבר בגן

נמ). גדולה אונאת דברים מאונאת ממון, שבאונאת דברים הוא אומר ויראת מאלוקיך וגו'. ואי אפשר לתורה לכתוב כל פרט מהדברים שיש בהן צער לבריות, אלא כל אחד צריך להיוהר כפי מה שיראה, כי השם ב"ה יודע כל פסיעותיו וכל רמיוותיו, כי האדם יראה לעיניו והוא יראה ללבב. וכמה מעשים כתבו לנו זכרונם לברכה במדרשים ללמד על זה מוסר... ונהגת מצוה זו בכל מקום ובכל זמן, בזכרים ובנקבות, ואפילו בקטנים ראוי להיוהר שלא להכאיבן בדברים יותר מדאי, זולתי במה שצריכין (הקטנים) הרבה כדי שיקחו מוסר, ואפילו בבני ובנותיו ובני ביתו של אדם. והמיקל בהם שלא לצערן בעניינים אלה ימצא חיים ברכה וכבוד. ועובר על זה והכאיב את חברו בדברים, באותן שפרשו חכמים ז"ל... עבר על לאו זה, אבל אין לוקין עליו לפי שאין בו מעשה. וכמה מלקויות מבלי רצועה של עגל ביד האדון המצווה על זה, יתברך ויתעלה.

ולעולם יעמיד לנגד עיניו את דברי רש"י בפרשת יתרו על הפסוק (שמות כ כג) 'ולא תעלה במעלות על מזבחי אשר לא תגלה ערותך'. וברש"י, (שאם תעלה במעלות) נמצא שאתה נוהג בהם מנהג בזיון, והרי דברים קל וחומר, ומה אבנים הללו שאין בהם דעת להקפיד על בזיון, אמרה תורה הואיל ויש בהם צורך לא תנהג בהם מנהג בזיון, חברך שהוא בדמות יוצרך, ומקפיד על בזיונו, על אחת כמה וכמה...^{לד}

כתב ב'ספר החינוך' (מצוה שלה) 'כמה אזהרות וכמה זירוזין שהזהירונו זכרונם לברכה בענין זה שלא להכאיב הבריות בשום דבר ולא לביישם... וראוי להיוהר שאפילו ברמו דבריו לא יהי נשמע חירוף לבני אדם^{לה}, כי התורה הקפידה הרבה באונאת הדברים, לפי שהוא דבר קשה מאד ללב הבריות^{לו}, והרבה מבני אדם יקפידו עליהן יותר מן הממון, וכמו שאמרו ז"ל (ב"מ

עדן מנוחתם, עאכו"כ עלינו להיוהר כשאנו מהלכים 'בין החיים' שלא להיות 'לועג לרש', כל אחד באשר הוא.... לד. ולא רק באונאת דברים עלינו להיוהר, אלא בכל מיני גרימת צער ומדווה לאיש מבני ישראל יש לנו להיוהר עד קצה האחרון, ידוע המעשה בתלמידו של הרה"ק רבי פנחס מקאריץ זי"ע, תלמיד זה היה נזהר עד מאד בכבוד הבריות ומימיו לא נגע ולא פגע באיש ישראל, בין בגופו בין בממונו, לימים חלה אותו חסיד ונטה למות, טרם עזבו את העולם בא אליו רבו ובקשה בפיו, שיתן לו תקיעת כף ויתחייב לו שלאחר עלותו השמימה יחזור אל רבו ויספר לו מה עלה בדינו. לאחר פטירתו חזר ובא תלמיד אצל רבו וסיפר לו, הנה בשעה שנפשי יצאה ממני לא הרגשתי צער מיתה כלל, אלא היה נדמה לי שהנני נרדם ושינה יורדת על עיני תנומה על עפעפי, לאחר מכן משנטלוני והורידוני על גבי הרצפה כדרכם של מתים, הרגשתי בעצמי שהנה מורידים אותי בכדי לחמם מעט את גופי הקר, ואף בשעה שנטלוני ונשאו אותי ללוות את גופי בדרכי האחרונה לא ראיתי זאת כי אם כיציאה בעלמא לשאוף אוויר צח. כך שעד לרגע של סתימת הגולל לא שיערתי כלל שכבר אינני בין החיים. ברגע שנסתם הגולל והבנתי שמת אנכי תיכף רצו מלאכי החבלה להגיע אלי ולעשות בי שמות כי הלא אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא. אך מכיוון שמעולם לא פגעתי מאחד מישראל מיהרו מלאכי השרת מלאכי עליון, ויקחוני עמם מיד אל עבר מקומי הרם בגן עדן מקדם. עד כדי כך גדלה מעלתו של זה הנזהר בכבוד אנשים מישראל. לה. יש שביארו ביאור נפלא בפסוק (בראשית ד ח) 'ויאמר קין אל הבל אחיו, ויהי בהיותם בשדה ויקם קין אל הבל אחיו ויהרגהו', ולא כתיב מה אמר קין אל הבל, ולכאורה צריך ביאור אם לא רצתה התורה הק' לגלות מה אמר לו - מדוע כתבו 'ויאמר קין אל הבל', אלא שזאת גופא רצתה התורה לומר, כי אין כל נפקא מינה מי אמר ומה אמר, היה כאן איזה דיבור... ומשם כבר נתגלגלו דברים עד כדי רציחה... כי מכל דיבור קטן אפשר שתתלבה אש מהארץ עד לב השמים. ובא איש על אחיו - עצמו ובשרו ויהרגהו, והיטב היטב יש לו לאדם להתבונן קודם שהוא מוציא דבר מה בפיו.

לו. עוד בעניין אונאת דברים, סיפר הגאון רבי אליעזר מנחם מן שך זצ"ל, שפעם ראה את דודו ורבו הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל עולה בחדר המדריות כדי להיכנס לביתו, אך תיכף ירד והמתין למטה, משהבחין בכך ניגש אליו מיד ובירר אצלו אם הכל כשורה, נענה הגרא"ז ואמר, שב"ה הכל כשורה ולא אירע מאומה, אלא שבעלותו הביתה שמע מבעד לדלת איך שהמשרתת עסוקה בנקיון הבית, ובתוך כדי עבודתה מזמזמת לעצמה שירים שונים, והנה אשה זו אלמנה היא וקשת רוח, ולכן אינו חפץ להיכנס לביתו כי אז תצטרך להפסיק לשיר, ונמצא מבטל ממנה קורת רוח.

פסח שני

את קרבן ה', ואכן השתוקקות זו הביאה ש'תורה חדשה מאתי תצא' לו. וזהו הלימוד מ'פסח שני' לכל בר ישראל באיזה מצב ומקום שהוא נמצא - אם יזעק אל ה' בחזקה 'למה נגרע', אף כי שקוע הנני בהבלי עולם, אבל 'רצוננו לראות את מלבנו' יפתח לו הבורא חלוני רקיע, ויזכה להיכנס להיכלו בולו אומר קדוש לך.

ובך כתב הרה"ק 'בית ישראל' זי"ע (בהעלותך תשכ"ג) וז"ל. ויש רמוז לזה בענין פרשת פסח שני, אף שנראה שאין להם עצה אבל בהשתוקקות שלהם שזעקו 'למה נגרע לבלתי הקריב את קרבן ה'" נתחדש להם מצוות פסח שני, וזה הכה שיכול האדם לפתוח את השערים אף שנראה לו שנסגרו, כדאיתא (פסחים פה:): אף מחיצה של ברזל אינה מפסקת לישראל לאביהם שבשמים, ועל זה הוזהר שלמה המלך (משלי ח לד) 'אשרי אדם שומע לי לשקוד על דלתותי יום יום לשמור מזוונות פתחי', לשקוד ולשמור את הפתח שיכול לבנוס אפילו שנראה לו שהם סגורים, והעצה לשקוד על דלתותי יום יום לא להניח אפילו יום אחד להפסיק.

ביסוד זה ביאר הרה"ק משינאווא זי"ע (דברי יחזקאל החדש עמ' עב) את תשובת משה רבינו לטמאים שזעקו 'למה נגרע' - ויאמר להם משה עמדו ואשמעה מה יצוה ה' לכם, וברש"י (פסוק ז) כתב 'כתלמיד המובטח לשמוע מפי רבו, אשרי ילוד אשה שכך מובטח, שכל זמן שהיה רוצה היה מדבר עם השכינה'. ולכאורה צריך ביאור, הרי האיש משה היה עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה, ואיך היה בטוח בעצמו שהקב"ה יתגלה אליו עכשיו בזו השעה תיכף ומיד. אך הן הדברים, שלא בזכות עצמו בטח כלל וכלל,

למה נגרע - זעקה הפותחת את כל השערים

ידועים דברי הוזה"ק (רע"מ ח"ג קנב:) על יום פסח שני, ביום זה יוצא הכרוז המכריז ואומר 'כל מאן דלא יכיל למחמי מטרוניתא' (מי שעדיין לא עלה בידו לראות את פני המטרוניתא השכינה) ייתי ויחמי עד דלא ינעלון תרעי (יבוא ויכנס בימים אלו לראות את פני האדון ה', בטרם ינעלו השערים), אימתי כרוז אכריז, בארבעה עשר לחודש השני (אייר) כי מאז ועד שבעה יומין תרעין פתיחין - השערים פתוחים, ומכאן ולהלאה ינעלו השערים.

והנה כתיב בפרשת 'פסח שני' (במדבר ט ז) ויאמרו האנשים ההמה אליו, אנחנו טמאים לנפש אדם למה נגרע לבלתי הקריב את קרבן ה' במועדו'. ולכאורה צריך ביאור מה טענה היא זאת, והרי הם עצמם ענו על שאלתם - 'אנחנו טמאים לנפש אדם'. והטמא אינו יכול להקריב קרבן. הא למה הדבר דומה, לקיטע יד שיבוא וישאל 'למה אנרע מלהניח תפילין דבר יום ביומו'... ועוד דבר פלא מצינו הכא, שזכו אלו הטמאים שהקב"ה חידש להם דבר חדש מן התורה 'תורה חדשה מאתי תצא' מה שלא היה לעולמים. כי אפילו אצל בנות צלפחד שנתחדשה הלכה, כבר אמרו חז"ל (ספרי במדבר, קלד ד"ה ויאמר) שאמר הקב"ה 'כבר כתובה פרשה זו לפני במרום', ועל כן אמר (במדבר כו ז) 'כן בנות צלפחד דוברות'. ואילו כאן יצתה תורה חדשה.

וביאר הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע (הובא בבית ישראל אמור תשכ"ט) שעל כרחק שאותם הטמאים לנפש אדם, לא 'שאלו' 'למה נגרע', אלא הם זעקו מנחמת ליבם, למה נגרע... למה נגרע... ידענו גם ידענו כי טמאים אנחנו, אבל רוצים אנו להיות בכלל המקריבים

לז. בגמרא (חגיגה יג:) איתא שבשעה שנחרב בית המקדש בחורבן בית עולמים, נחסרו לחיות הקודש שני כנפיים מששת כנפיהם, ומבואר שם כי שש כנפיים הם - שניים שמכסים את רגליהם, שניים שמכסים פניהם, ובשניים הם מעופפים (שעמהם הם אומרים שירה), ושניים אלו ה'מעופפים' נלקחו מהם בעת החורבן. ואנו נלמד מכאן שבזמן שחסרים לאדם הכנפיים לעוף ולהתעלות על ידי השתוקקות וכיסופין, הרי הוא במצב של 'לאחר חורבן'...

לח. מספרים על הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע שפעם ישב בעריכת השולחן הטהור (פר' בהעלותך) והיה כולו אחוז להבים, ואחז הגביע בידו וזרקו מהכא להתם תוך כדי שהוא צועק למה נגרע... למה נגרע... א טענה, א טענה... תורה חדשה מאתי תצא... למה נגרע למה נגרע, והיינו כדברים הנ"ל שעל ידי טענת 'למה נגרע' מוציא הקב"ה אפילו תורה חדשה.

אמור מעתה, זאת עבודת בני ביום הזה, ללמוד מאותם טמאים לנפש שהגבירו בנפשם הפין ותשוקה להקריב קרבן פסח במועדו, ולא התפעלו ממצבם הירוד והפחות שהיו פסולים להקריב הקרבן בגלל טומאתם, וכאשר נלמד מהם להשתוקק ולהרבות געגועין וכיסופין לכל דבר שבקדושה, שתכסוף נפשנו להתקרב אל ה' יותר ויותר, ולהאמין בו בכל לב, אזי ישיט הקב"ה את ידו ויקבל אותנו (כמו שאנו נראים) באהבה וחיבה אין קץ, וירווח לנו ברוח ובגשם כל חוד וחד בדיליה.

נפלאים דברי ה'שם משמואל' (תשא תר"ע) שכתב וז"ל. 'הנה כ"ק אבי אדמו"ר (האבני נור) וצוקללה"ה הכ"מ זי"ע אמר, שאם תהיה לאדם השתוקקות לעבודת השי"ת, אז אי אפשר שיהיה בניהנם, ואם יהיה שמה, ערב הוא בדבר, שהתשוקה ההיא תוציא אותו החוצה משם בחי' עב"ל, ובמקום אחר (קרה תרע"ז) מביא כיוצא בזה 'ובענין שהגיד לי כ"ק אדמו"ר וצוקללה"ה שאיש אשר התשוקה שלו היא תורה ומצוות, אי אפשר שירד לגיהנם, ואפילו אם ירד, הנני ערב בעדו שימהר ויעוף משם בחי' מקשת', עב"ל. כי אין הקב"ה בודק את האדם אלא לפי התשוקה והרצון, כמו שכתוב (תהלים קה ג) 'ישמח לב מבקשי ה'', ולא 'עושי רצון ה'', כי 'מבקשי ה'' אלו החפצים לעשות רצונו באמת².

אלא מכיון שראה את זעקתם והשתוקקותם - 'למה נגרע' היה בטוח שמיד יתגלה ה' ויחדש עבורם תורה חדשה, כי בכוח זעקה כזאת לשרד מערכות שמים וארץ, ובוודאי יענה אותה האלוקים, לכן אמר בוודאות 'עמדו ואשמעה מה יצווה ה' לי'.

עוד יבואר ביסוד זה דברי רש"י (בהעלותך ט א-ב) על הפסוק 'ויעשו בני ישראל את הפסח במועדו', והוא קרבן הפסח שהקריבו בני ישראל במדבר בשנה השנית לצאתם ממצרים, וברש"י, שמצד 'סדר הדברים' היה צריך להתחיל את 'חומש במדבר' עם פרשה זאת (שהרי פרשת הדגלים שבה התחילה התורה נאמרה להם בחודש 'אייר', לאחר הקריבם את הפסח בחודש 'ניסן' הקודם לו) למדת שאין סדר מוקדם ומאוחר בתורה, ולמה לא פתח בזה מפני שהוא גנותן של ישראל שכל ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר לא הקריבו אלא פסח זה בלבד. וכל הרואה ישתומם, כי מה גנות היא לישראל, והרי 'אנוסים' היו, ולא מלו את בניהם רק מפני שלא נשבה רוח צפונית במדבר - שתרא את מכת המילה (יבמות עב. ומילת הבן מעכבת את האב מלהקריב את הפסח), ומה טענה יש עליהם. ועפ"י האמור יבואר, שאמנם אנוסים היו, והיו פטורים מקרבן פסח, אך אם היו זועקים למה נגרע, כבר היה להם איזו עצה למול אף במדבר (אמרי אמת סוכות, ימים האחרונים של סוכות ד"ה וללוי אמר).

לט. צא ולמד כמה גדולה וחשובה מעלת הרצון, דהנה אמרו חז"ל (מדרש שמואל רבתי פרשה ג) שקודם לידת שמואל הנביא יצאה בת קול ואמרה עתיד להיברא ילד בשם שמואל שיזכה לקבל חזיון נבואה מאת ה', מה עשו בני ישראל ברצונם כי עז שבנם יהיה הנביא, היו כולם קוראים את שם בניהם 'שמואל', למעשה לא זכה להיות הנביא אלא שמואל בנה של חנה. מ"מ הועיל להם הרצון וההשתוקקות שזכו שגם בניהם אמרו נבואה פעם אחת. העמיס כן החיד"א בספרו 'יוסף תהלות' על הפסוק בתהלים (צט ו) 'ושמואל בקוראי שמו', דכיון שקראו שם בניהם 'שמואל' על כן זכו פעם אחת לנבואה. מכאן נלמד כוחו של רצון.

ומפורש כן במדרש (משלי פרשה יב) 'כל מי שישן על מטתו בלילה, וחושב בלבו ואומר, למחר אני משכים ואעשה עם פלוני טובה, עתיד לשמוח עם הצדיקים בגן עדן לעתיד לבוא', משמע שעל עצם הרצון יטול שכר גדול כזה.

מ. פעם שפך אחד מחסידי הרה"ק ה'נתיבות שלום' זי"ע את מר לבו לפני רבו, רבי, מלא הנני בשאיפות ורצונות טובים מכף רגל ועד ראש - ללמוד ולהתפלל, אבל, תמיד הם נשארם בגדר 'רצונות' בלבד, ואין הדבר עולה בידי, חוששני שעל מצבת קברי יחקקו 'כאן נטמן בעל השאיפות' (שלא עלה בידו להגשים את שאיפותיו). נענה ה'נתיבות שלום' ואמר, אם אמצא לנגד עיני בעודי מהלך בבית החיים מצבה אשר נכתב עליה 'פה נטמן בעל השאיפות' מיד אעמוד שם לומר כמה פרקי תהילים... וכי קלה היא בעיניך להיות בעל השאיפות, 'הלא זה כל האדם' - להשתוקק ולחפוץ לעשות רצון קונו באהבה.

ל"ג בעומר

למיעל לדוכתא כשאר יומא (ולא יתרחק היום מאתנו), דהא בל יומא ברשותי קיימא' (כל היום הזה שלי הוא), וביום זה נפתחים כל שערי רקיע להריק עלינו שפע עד בלי דימג, ורמו לדבר, יושפע שפע ר'ב ב'בל העולמות, ראשי תיבות רשב"י (טעמי המנהגים).

ואין הדברים אמורים רק על 'אותו היום' באותה שנה, אלא אף בכל שנה ושנה יום ל"ג בעומר הוא יומו

בר יוחאי נמשחת אשורין - רשב"י מבטל גזירות, בפרט ביום זה

יום ל"ג בעומר' - יום קדוש ונורא הוא, המאיר באור מופלא רום מעלה^{מא}, והוא 'יומו של רשב"י' כמו שהוא עצמו אמר באירא (אידר"ז האזינו רצא:) כשגילה סודות התורה ביום פטירתו ועצר את החמה שלא תשקע^{מב} עד שיגמור לגלות את כל הסודות שרצה לגלות אז. ובלשון הזוהר הק' 'והאי יומא לא יתרחק

והאמת תורה דרכה, שע"י השאיפה והרצון האמיתי, יגיע סוף דבר לתכלית הנרצה, וכך איתא במדרש (ויק"ר שמיני יב א) מעשה באדם אחד ששתה ושתה... יין ושכר לשכרה... עד שמכר כלי ביתו בעבור קניית ה'משקה', כראות בניו את מצבו של אביהם, נענו ואמרו 'אין אבינו משאיר לירשתנו אפילו שווה פרוטה'. נתחכמו הבנים, והשקו את האב עד הגיעו לשכרותו של לוט, ואז תפסוהו והניחוהו בבית העלמין - כדי שיתפקח שם משכרותו, וכשיקוץ משנתו לא ידע מי הביאו הלום, יתחרט על שתייתו המופרזת, והכל יבוא על מקומו בשלום. מה עשה הקב"ה, שלח בסמוך לבית העלמין כמה סוחרי יין עם חמורים טעונים יין לרחצה, לפתע שמעו הסוחרים קול אנגריא - קול מלחמה, על כן השאירו את החמורים הטעונים בבית העלמין, וברחו משם כל עוד נשמתם באפם, ועדיין היה השיכור הלז ישן את שנתו העמוקה מן היין. אחר זמן הקיץ האיש והנה רואה מעל ראשו נוד יין, לא חשב רבות מי הוא ומי שם את היין - אלא קם מקומו התיר את הנוד וחזר לשכב על הארץ כשפי הברזא בתוך פיו, ומנטפת טיפין טיפין - יין לתוך פיו, בלא שום טירחה כלל וכלל.

כעבור ג' ימים, אמרו הבנים לעצמם וכי כך אנו נוהגין עם אבינו, הבה נלך ונראה מה מצבו. מה מאד נבהלו ונשתוממו לראות את אביהם שוכב ושותה... ושותה... נענו הבנים ואמרו אף כאן לא עזב אותך ה', עשו ביניהם תקנה שמהיום והלאה כל יום ישקה אחד מהבנים את אביהם יין.

ממעשה זה למדנו עד כמה גדול כוחו של רצון, כי כמה ניסים ונפלאות נעשו לו לאותו שיכור - שלפי הנראה מדברי המדרש לא היה ידוע כאחד מ'צדיקי הדור', ומן השמים נסתבב שישמעו קול הנראה כקול מלחמה, ואף השאירו את החביות בבית הקברות, אם כן קל וחומר שלא ימנע ה' את הטוב לכל הרוצים לילך בדרך הטוב והישר. מא. ידוע על הרה"ק מקאליסק זי"ע שבעת טבילתו במקוה ביום ל"ג בעומר אמר בלהט אש קודש הריני מקבל עלי קדושת היום (הילולא דרשב"י סה).

מב. והוא אחד מהטעמים שנתן הרה"ק ה'בני יששכר' זי"ע (ל"ג בעומר ו) למנהג שנהגו להרבות ביום זה בהדלקת נרות, ובהדלקות גדולות לכבוד התנא האלוקי רשב"י, לזכר שביום זה נתרבה אור היום באיחור שקיעת החמה. ולהראות כי כל האורות בטלים לאור הגדול, האור הגנוז שגילה אז רשב"י בסודות התורה.

מג. על הרה"ק רבי משה מראזוואדאו זי"ע (בנו של הרה"ק רבי אליעזר מדזיקוב זי"ע ונכדו של הרה"ק מראפשיץ זי"ע) מספרים ששמו נודע כמחולל אותות ומופתים הרבה למעלה מדרך הטבע. והורה לכל הזקוקים לישועה, אם בבריות גופא, אם בפרנסה, בזרע של קיימא או בכל עניין שהוא, שיבואו אליו ביום ל"ג בעומר, באמרו 'לבי ובשרי ירננו אל קל חי' (תהלים פד ג) - לבי ר"ת 'ל"ב יום', כלומר, אחר יום ל"ב לעומר בא כוחו של ובשרי ר"ת 'רשב"י', ואז הוא היום המסוגל להתפלל ולקיים - ירננו אל קל חי, כי אז הקב"ה מקבל התפילה.

הוא היה אומר, אין בכל השנה כולה זמן טוב יותר מאשר ל"ג בעומר. ובהתקרב צללי ערב לנטות היה אומר, לו היה כח בידי הייתי תופס את החמה בשיניים שלא תשקע, ולא יפרד מאתנו יום ל"ג בעומר לעולמים (החכמה מאין עמ' קלא).

על כוח מיוחד זה מסופר, שפעם הגיע הרה"ק ה'דברי חיים' מצאנז זי"ע לשהות בצל קורתו של מחותנו - הרה"ק רבי אליעזר מדזיקוב זי"ע בימים שלפני ל"ג בעומר. והיה זה בשנים שכבר היה הרה"ק מדזיקוב חלוש מאד, אך

דרשב"י. כידוע מאמרו של רשב"י (סוכה מה: ועיי"ש) 'יכול' אנימד לפטור את כל העולם כולו^מ מן הדין^מ, ואמרו

לכבודו של האורח הגדול יצא מגדרו ואירח אותו בכל הכבוד הראוי, בתוך הדברים בישר ה'דברי חיים' למחותנו כי הוא עתיד להישאר בעירו כמה ימים, אמר לו הרה"ק מדזיקוב כי אמנם חלוש הוא מאד וכבר פסק מלערוך את שולחנו בקרב קהל החסידים, אבל לכבודו דמר אערוך שולחן ביום ל"ג בעומר, אבל זאת אבקש ממכם – מחותן, שתאמרו לי מתי תהיו מוכנים אחר עבודתכם הקד' שתוכלו לבוא לשולחני, אמר לו ה'דברי חיים' כי יהיה מוכן בשעה שתיים בצהריים, בהגיע השעה המדוברת ועדיין אין כל זכר לבואו של ה'דברי חיים', הלך אחד מהחסידים לאכסניא של ה'דברי חיים' להודיעו כי הרבי מדזיקוב ממתין עליו שיבוא לסעודה כפי שהבטיח, משהגיע החסיד לבית האכסניא פנה אל משמשיו של ה'דברי חיים' שיכנסו להביא את רבם לסעודת רבו, אמרו לו המשמשים – אנו יראים להיכנס, שכן הרבי כבר סגור ומסוגר כמה וכמה שעות, אם רצונך בכך היכנס אליו... המשמש שהבין את פני הדברים נסוג מפחד ויראה, וחזר אל בית הרה"ק מדזיקוב.

אז החליט הרה"ק רבי משה מראזוואדאוו כי הוא ילך אל ה'דברי חיים' – שהרי הוא מצווה ב'כיבוד אב', בלב פועם דפק ר' משה על דלת חדרו של הדב"ח, והדלת נפתחה, ויאמר ר' משה ל'דברי חיים' - אבי הקדוש מצפה לבואכם. כשמוע הדב"ח את דבריו, הכניסו פנימה – והדלת סגר אחריהם, ולא נשמע קולם חוצה, כי אם קול פסיעות המהלכים בחדר הנה והנה. לאחר שעה ארוכה יצאו השניים את פתח הבית, ופניו של ר' משה בערו כלפידי אש, לימים רמז הרה"ק מראזוואדאוו ואמר, באותה שעה הסביר לי ה'דברי חיים' את שורש הסוד הגדול של יום ל"ג בעומר (דמשק אליעזר, צח).

מד. עפ"י תורת הרז, יש לכוון בכל יום מימי הספירה תיבה אחת ממזמור 'למנצח בנגינות מזמור שיר', ויום ל"ג בעומר הוא כנגד תיבת 'אלקים', והוא ר"ת יכול אני לפטור את העולם מן הדין (אם נחשוב אותיות מ' וה' שני פעמים). כי ביום זה כל דינין מתעברין מינה ולית שולטנא אחרא בכלהו עלמין.

מה. ויש לפרש הטעם שנכפל הלשון 'כל העולם כולו', ולא אמר 'יכול אני לפטור את כל העולם מן הדין', או 'את העולם כולו', שהנה כתב הלבוש (או"ח תקפ"ב ס"ח) שאין לומר בנוסח התפילה בראש השנה 'מלוך על כל העולם כולו בכבודך' שהרי זה כפל הלשון, רק יאמרו 'מלוך על העולם כולו', אמנם הט"ז (שם סק"ח) מיישב, לפי מה דקיי"ל בכל התורה ש'רובו ככולו', מעתה, אם נאמר רק 'מלוך על העולם כולו בכבודך' היה אפשר לפרש שהכוונה היא על רוב העולם בלבד שאף זה נכלל ב'כולו', לכן אנו מאריכים בלשונונו לומר שימלוך הקב"ה על כל העולם כולו, ולא רק על רובו. על דרך זה יתפרש גם בלשון שהעיד רשב"י על עצמו 'יכול אני לפטור את כל העולם כולו מן הדין', שלא תאמר שיש בכוחו של רבי שמעון לפטור רק את רוב העולם או רק לרוב מיני הקשיים והצרות, אלא כל העולם כולו יפטרו בזכותו מכל דינים ומכל צרה ועקתא בכלל ובפרט ברוח ובגשם בזה ובבא, איש איש בנגעו ומכאובו.

מו. אומרים משם הרה"ק רבי מרדכי חיים סלאנים זי"ע, כך מנהגו של עולם, כשיש לאדם דין בבית המשפט, יפנה מיד ל'עורך דין' (לועזר), אך לא די לו בשכירת עורך הדין עד שיגולל בפניו 'דברים כהויתן' – מה היה ואיך היה, ורק כך יהא ביד עורך הדין לסדר טענותיו בפני ה'שופט'. כעין זה נמי אצל רשב"י, שהוא אכן 'עורך דין' גדול ורם ויכול לפטור אותנו מן הדין, אך עלינו מוטל לפרט לפניו את כל בקשותינו, שיפעל עבורנו כל טוב.

הרה"ק רבי אברהם אלימלך מקארלין זי"ע הי"ד לא אבה לקבל קוויטלעך (פתקאות בבקשת רחמים) בהיותו על ציון התנא רשב"י, והיה אומר כאן אפשר לכל אחד לבקש בעצמו בעדו ובעד ביתו. הוא היה אומר שלאחר ההשתטחות על ציון הקודש במירון – לא יסעו לשום 'מקום קדוש' אחר, כי במירון משאירים את כל חבילת הצרות, ואם יוצא האדם בהרגשה שעדיין נושא הוא את משא צרותיו, הרי זה ידיים מוכיחות שכלל לא היה אצל רבי שמעון. ב' הנהגות הללו נהג גם הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב זי"ע.

כתב הגה"צ רבי יהושע דייטש זצ"ל (בית הלחמי פרשת פקודי) שבימי בחרותו בשנת תרפ"ז שהה בחג הסוכות בעיר מונקאטש, וביומא דהלולא של הרה"ק ה'דרכי תשובה' זי"ע עלה לציונו יחד עם בנו הרה"ק ה'מנחת אלעזר' זי"ע. מנהגו של המנחת אלעזר היה לזמר את הפיוט 'בר יוחאי' על ציון אביו (להורות על ענין והתקשרות אביו עם רשב"י, שחיבר ג' כרכים ביאורים על התיקוני הוזה"ק), וכן עשה בשנה זו ג"כ, לאחמ"כ פתח וביאר את הזמר 'בר יוחאי' שבו אנו אומרים 'אשרי העם הם לומדיך', והלשון 'לומדיך' צ"ב, כי מן הראוי היה לומר אשרי לומדי תורתך או חיבורך, ומהו 'לומדיך'

באר הפרשה - בהר

צדיקים (שפתי צדיק ל"ג בעומר א. שו"ת מהרש"ם הקדמה לח"ב) שבכל שנה ביומא ההילולא הוא עומד וממליץ טוב על בני ישראל לפוטרים מן הדין, ומבטל את כל הגזירות^{מ"ו}. וכן נשמע הקול ממערת רשב"י בעת שנכנסה מיטתו בלהב אש למקום מנוחתו במירון 'זה האיש מרעיש הארץ, מרגיז ממלכות, כמה פטרין (מקטרגים, וי"מ דינים' השורים בעולם) ברקיע נשקטים ביום הזה בשבילך' (סוף איד"ז זוהר רצ"ו), ומבואר בספרים שבכל שנה ושנה ביום הזה 'נשקטים כל המקטרגים, ומתבטלים כל הדינים' בזכותו דרשב"י.

איתא בזוה"ק (שמות טו.) 'כל העולמות העליונים מזדעזעין מרשב"י ועליו נאמר (עמוס ג ח) אריה שאג מי לא ירא' מ"ח, בוא וראה עובדא נוראה המובאת בזוהר

שנראה כמו שהם מלמדים לרשב"י איזה לימוד, וביאר המנח"א, שהכוונה למה שהולכים בעת צרה לקברי הצדיקים לבקש מהם שיתפללו לבטל הגזירה, כי פעמים שמסתירים ומעלימים מהצדיקים את הגזירות, שהרי 'הקב"ה גוזר וצדיק מבטלה', ומעלימים מהם את הגזירות כדי שלא יבטלו, ולכן באים בני ישראל על קברי הצדיקים לקיים הם לומדיך - שהם מלמדים את הצדיק את הנעשה והנשמע בזה העולם - כי כל לבב דזוי וכל ראש לחלי, להודיע לצדיקים השוכנים במרומים אלו גזירות קשות ניתכות על ראש בני ישראל חדשים לבקרים ל"ע... למען ירעישו בשמי השמים שישים דמעוטינו בנאדו ויצילנו מכל גזירות קשות ויגזור עלינו גזירות טובות ישועות ונחמות (ובזאת החל המנחת אלעזר לפרט בפני אביו באריכות את הצרות העוברות עליו).

מז. כאשר ביקר הרה"ק ה'מנחת אלעזר' ממונקאטש זי"ע בארה"ק עלה לאתרא קדישא מירון בדרכו לציון התנ"א רשב"י, והנה בעת עלייתו במעלה ההר כשהוא מלווה בנאמניו - הגה"צ רבי אשר זעליג מרגליות מימינו והמשב"ק הרה"ח רבי חיים בער ז"ל משמאלו. ניגש באמצע הדרך 'בר נש' אחד ומסר פיתקא בידי רבי חיים בער, משפתחו רח"ב נבהל עד עמקי נשמתו כי מצא כתוב בפיתקא שאם יהי' ה'מנחת אלעזר' להיכנס אל מערת הציון הקדוש הרי אחת דתו ל... רח"ל (כידוע היה הרה"ק מגדולי לוחמי מלחמות ה' ברמה, והחפשיים זממו להרגו). גם רבי אשר זעליג נחרד עד עמקי נשמתו (כי הבינו שאין הדבר 'איום' סרק בלבד, אלא הם מסוגלים לבוא לידי מעשה) ולא ידעו מה לעשות, הרה"ק שהבחין בסערת רוחם שאלם לפשר הדבר, הראו לו המלווים את הפיתקא ואת הנאמר בה, מיד הרגיעם הרה"ק, הנה נכנסים אנו לרבי שמעון, דעו נא כי אין כל שליטה למלאך המוות במקומו של רבי שמעון.

כתיב ב'זוהר חדש' (מדרש רות קד.) פ"א היה רבי שמעון מהלך בדרך, משנכנס לעיר 'לוד' באו אליו אנשי העיר וסיפרו ש'דבר' (מגיפה) קשה שולט על העיר. סובב ר' שמעון סביבות העיר וראה אנשים רבים המוטלים ללא רוח חיים, נענה רשב"י ואמר 'כל האי במתא ואנא הכא, גזרנא דליבטיל' (האיך ייתכן, שהמגיפה קיימת ואני כאן, גזרני שתבטל המגיפה). תיכף נשמעה בת קול המכרזת ואומרת למלאכים הממונים על המגיפה צאו ממקום זה, כי רשב"י נמצא כאן, והקב"ה גוזר גזירה והוא מבטל. באותה שעה היה רבי חנינא בלוד, ומשראה מעשה זה בא לפני רבי מאיר וסיפר לו מאי דהוה, נענה רבי מאיר ואמר, מי הוא זה שיכול לעמוד על רוב שבחו של רשב"י, פתח ואמר 'ויאמר משה אל אהרן קח את המחתה ותן עליה אש מעל המזבח ושים עליה קטורת' (במדבר יז יא), וכתוב (פסוק יב) 'ויקח אהרן וכו' והנה החל הנגף בעם', וכתוב (פסוק יג) 'ויעמוד בין המתים ובין החיים ותעצר המגפה', כולי האי אצטריך ליה למשה למטרח, ורשב"י במימריה הקב"ה גוזר והוא מבטל מותנא, היינו שמשה היה צריך לטרוח בפעולות שונות עם הקטורת כדי לבטל המגפה, ואילו רשב"י עשה כן 'בדיבורו'.

ובכל ימות השנה הדברים אמורים, ק"ו ביום שאמר עליו רשב"י 'האי יומא ברשותי קאי'. והנה, רבים מקשים, מדוע ביום פטירת משה רבינו נוהגין אבלות ויום תענית. ואילו ביום ל"ג בעומר - יום פטירת הרשב"י אנו עושים ליום שמחה וצהלה (בפשטות, כי בפטירת משה רבינו נשתכחו הרבה הלכות, ואילו בל"ג בעומר האיר רשב"י את כל העולם בהתגלות האדרא קדישא, על כן יום חג הוא לנו), יש שביארו על פי מה דאיתא בזוה"ק (שמות טו.) שרשב"י לא גזר מעולם תענית שימלאו משאלותיו, אלא היה גוזר והקב"ה מקיים, ובדיבור פיו היה מבטל את כל הגזירות (משא"כ שאר הצדיקים ואף משה רבינו, הוצרכו להתענות בכדי לבטל גזירות רעות מעל עם ה') לכן ביום ההילולא שלו אין מתענים, כי אותו צדיק לא הוצרך להתענות לעולמים על הגזירות. ואדרבה מתוך שמחתנו בהאי יומא נזכה לפעול ישועה רבה עזרה ופדות. מח. גופא דעובדא הכי הוה, פעם אחת ישב רבי שמעון, והיה בנו רבי אלעזר עומד אצלו ומפרש רזי החכמה, והיו פניהם מאירות כשמש, ודבריהם עולים עד לרקיע, כן ישבו במשך שני ימים שלמים - לא אכלו ולא

אף אם אין בעולם שלושם צדיקים, די לנו בזכותם של עשרים צדיקים לקיום העולם דכתיב (שם לא) 'לא אשחית בעבור העשרים'. ואם אין אפילו עשרים צדיקים בעולם, די בזכותם של עשרה צדיקים להציל את העולם מחורבן כי בה אמר ה' (שם לב) 'לא אשחית בעבור העשרה'. ואם אפילו עשרה צדיקים אין בנמצא, לא ימוטו מוסדי תבל בזכות שני צדיקים - אני ובני, דהכי כתיב (דברים יט טו) 'על פי שנים עדים יקום דבר', ואין דבר אלא עולם, דכתיב (תהלים לג ו) 'בדבר ה' שמים נעשו'. ואם גם שני צדיקים אינם, ישנו צדיק אחד ואני הוא וכתיב (משלי י כה) 'וצדיק יסוד עולם'. באותה שעה יצתה בת קול מן השמים ואמרה 'זכאה חולקך רבי שמעון, דקודשא בריך הוא גזר לעילא, ואת מבטל לתתא, בוודאי עלך אתמר (תהלים קמה יט) רצון יראיו יעשה' (אשרי חלקך רשב"י שהקב"ה גזר גזירה בשמים ממעל, ואתה מבטלה בארץ מתחת, ועליך הכתוב אומר 'רצון יראיו יעשה').

והנה, קדושת היום של ל"ג בעומר כעין קדושת יום הכיפורים לענין מחילת העוונות וטהרת נפשות ישראל מכל חטא, וכן אמר הרה"ק רבי יהושע מקאמינקא זי"ע להרה"ק משינאווא זי"ע, דענין יום הכיפורים הוא, שאהרן הכהן שהוא בחינת 'הוד' נכנס לקדשי קדשים שאף הוא בחינת 'הוד', והכי נמי בל"ג בעומר מתעורר בחינת 'הוד שבהוד', והיינו הך"מ,

הקדוש (השמטות ח"א ע"פ ואברהם היה יהיה) זמנא חדא יצא רשב"י וראה בעיני קדשו חשכות ואפילה גדולה היורדת לעולם. אמר רשב"י לרבי אלעזר בנו, בא עמי ונראה מה רוצה הקב"ה לעשות בעת בעולמו. הלכו ומצאו מלאך אחד גדול כהר גדול, ומפיו יוצאים שלושם להבות של אש. שאלו רשב"י, היכן פניך מועדות, ומה בדעתך לעשות עתה בעולם. ענה המלאך - להחריב את כל העולם כולו, כי גזירה יש מלפני הבורא שבכל עת מוכרחים להיות בעולם שלושם צדיקים דכתיב (בראשית יח יח) 'ואברהם היו יהיה' - יהיה בנמטריא ל', וכעת יש בעולם פחות משלושם צדיקים, לכן, שלחני הבורא להחריב את העולם כולו. אמר לו רשב"י במטותא מינך, חזור נא אל הקב"ה ואמור לו בר יוחאי שכיה בארעא (הרי רשב"י נמצא בזה העולם), פנה המלאך אל הקב"ה ואמר לו 'מאריה דעלמא גלי קמך מה דאמר לי בר יוחאי' - הלא ידוע לפניך מה שאמר לי רשב"י. אמר לו הקב"ה, לך והחריב את העולם כולו ולא תשגח ביה בבר יוחאי (אל תשגח בדברי בר יוחאי), משחזר המלאך ורשב"י ראהו שוב, אמר לו רשב"י אם לא תסתלק אגזור עליך שלא תוכל שוב לעלות

והם קשורים בשלשלאות בהרי חושך, (יומא סז: וברש"י, ד"ה עזא). אלא, חזור אל בורא עולם, ואמור לו,

שתו ולא היו יודעים אם הוא יום או לילה. משיצאו, נענה רבי שמעון בתיבות הפסוק (שמות לד כח) 'ויהי שם עם ה' ארבעים יום וארבעים לילה - לחם לא אכל ומים לא שתה'...

משסיפר רבי חייא מעשה זה לרבי, התפלא רבי על כך, ואמר לו אביו רבן שמעון בן גמליאל - בני, הרי רשב"י הוא אריה גם בנו ר"א אריה הוא, ואין רשב"י כשאר אריות, אלא עליו נאמר 'אריה שאג מי לא ירא' - ומה עולמות שלמעלה מזדעזעין ממנו, אנו על אחת כמה וכמה, איש שלא גזר תענית מעולם על מה ששאל וביקש, אלא הוא גוזר והקב"ה גוזר מקיים, הקב"ה גוזר והוא מבטל...

מט. נוראות אמרו בגודל מעלת האי יומא רבא, כי הנה איתא בגמ' (ברכות נח.) וההוד - זה בית המקדש ולפי זה יש לומר כי 'הוד שבהוד' היינו 'קדש הקדשים' וללמד, כי ל"ג בעומר שעניינו 'הוד שבהוד' הרי קדושתו היא כנגד קדש הקדשים, וזהו שייסד הפייטן בר יוחאי בקדש הקדשים.

בספר 'הילולא דרשב"י' מביא (הערה מא) שפעם דיבר הרה"ק ה'שר שלום' זי"ע מענין גדלות ל"ג בעומר, נענה בנו הרה"ק רבי זונדל זי"ע ואמר, שהוא כמו יוהכ"פ. נענה ה'שר שלום' בלבת אש וקודש ואמר, אכן יפה כיוונת.

שנה אחת ביום ל"ג בעומר בעת עריכת שולחנו הטהור הזכיר הרה"ק ה'שר שלום' מבעלזא זי"ע את מאמרם ז"ל (ביצה ט:): 'הידור מצוה עד שלישי', ושאל הרי הקב"ה מקיים את כל התורה כולה (עי' ברכות ו.), ובמה שייך אצלו הידור מצוה עד שלישי, אלא, כמו שאמרו ז"ל (סוכה נב:): 'יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ומבקש להמיתו ואלמלי הקב"ה עוזרו אינו יכול לו', ובמצוה זו מהדר הקב"ה 'עד שלישי', שאחר שנלחם האדם עם יצרו ועשה שני שלישי, עושה הקב"ה עבורו את השליש הנותר.

רשב"י לכל, אפילו לפחותים – אין מי שיאמר אין לי שייכות
וחיזוק מרשב"י

איתא מהרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע (קו: קו.)² מי שיש
לו אמונה ברשב"י יש לו חיזוק ברשב"י, כשם
שהש"ת הוא ה' לכל, כך רשב"י הוא רשב"י לכל³,
אפילו לפחותים⁴. והיינו שלכל אחד מבני ישראל -
באיזה מקום ומצב שהוא נמצא יש לו חיזוק גדול מכוחו
ואורו של רשב"י⁵. ובפרט אם יקיים את תחילת דברי

ואפשר לפעול בו ישועות כביום הכיפורים (הובא באוהב
שלום השלם ח"ב עמו' י"ח, מפי הגרש"א ועלמענרייך זצ"ל אבר"ק
טשאקאווא). והרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (דרשות ח"ב רפ.)
כתב, שמדת 'הוד שבהוד' היא בבחינת 'כתר', ומתעורר
ה'עת רצון' שנגלה הקב"ה לישראל בעת מתן תורה
בזמן מלא רחמים. ורמו לה, וז"ל. ולפע"ד, כי הוא יום
ל"ג - למ"ד גימ"ל במלואו גמטריא 'זקן' שהוא רצון
העליון בחינת יוה"ב בידוע.

והנה ימי הספירה – ימי הטהרה, מ"ט יום הם, נמצא שביום ל"ג בעומר כבר עברו שני שלישי מימי הספירה,
ועד יום זה עמלים בני ישראל לטהר נפשם מכל סיג ופגם. אך מיום זה ואילך מהדר הקב"ה ומטהר את בני ישראל
מכל טומאותם, ואומר 'וזרקתי עליכם מים טהורים', והיינו שביום זה מכפר הקב"ה לבני ישראל על כל עוונותיהם
(הובא בדובר שלום להרב אברהם חיים שמחה בונם מיכלזאהן זצ"ל).

באותו ה'טיש' ישבו הרה"ק ה'דברי חיים' מצאנז זי"ע והרה"ק רבי שלום מקאמינקא זי"ע, הרה"ק השר שלום
התלהב באלו הדיבורים משך כג' רבע השעה (וכך כותב ה'דובר שלום' - הרה"צ מצאנז ישב בכל משך העת נשען על השולחן ושתי
ידיו על מצחו. והרה"צ מקאמינקא זלגו עיניו דמעות כשטף מים רבים).

בדרך צחות אמר הרה"ק רבי שלמה מזוועהיל זי"ע, שבל"ג בעומר כלולים כל השלש רגלים, כי שחיתת הכבשים
(שהיה נהוג בין הרבה מבני עדות המזרח) סמוך למערה הוא כנגד חג הפסח, ההרים שמסביב הציון רומזים לחג השבועות
שהרי שניתנה תורה בהר סיני בחג השבועות, והאוהלים שמקימים הבאים לשהות במירון הוא כנגד חג הסוכות דבעינן
דירת עראי. והוסיף חכם אחד עוד, עפ"י המעשה הידוע שהרה"ק מרוז'ין שאל פעם את אחד מחסידיו מבני ארץ
ישראל, היאך נראית ההילולא ביום ל"ג בעומר במירון, תיאר החסיד בפני רבו שבפנים המערה – יוהכ"פ, ומחוץ למערה
– שמחת תורה, ומאד הפליא הרוז'ינער את דבריו, ולפי זה יש עוד שני מועדים ביום הזה.

נ. במכתב תמיכה לרגל יסוד הישיבה ומושב זקנים במירון (המוכרת כיום כה'ישיבה' שבהר ממעל לבנין של ציון הקודש) כתב
הרה"ק ה'ינוקא' מפרנקפורט זי"ע. וז"ל, ב"ה סטאלין, הנה מה טוב ומה נעים אשר יסדו חברים יראי ה' אגודת
אחים לקבוע עתים לתורה ולעבודה במקום קודש הקדשים על ציון התנא האלוקי הרשב"י ור"א בנו זיע"א, וידוע
מאמר א"ז הרה"צ האלקי זצוקלה"ה על מאמר הכתוב (איוב יט כו) 'מבשר"י אחזה אלו-ה' (מבשר"י ר"ת רשב"י), וגם
מאמרו הקדוש אשר רשב"י הוא לכל אפי' לפחותים (ובפרט במקום מנוחת כבודו), שכל מי שיש לו אמונה בו יש לו
אחיזה בו, בודאי יתעוררו ויאירו הלכבות ההוגים שם בתורה. ואמרתי לפעלא טבא יישר כחם ונתתי דמי קדימה,
ואי"ה אהי' בתומכים בסך עשרים ר"כ מדי שנה בשנה, וממני יראו וכן יעשו כל אנ"ש איש איש כמתנת ידו
וזכותם יגן עלינו ועכ"י. כעתירת הדו"ש ברב טוב לבני ישראל. וחתם ישראל בהרב מו"ה אשר זצלה"ה מסטאלין.
נא. יש ממליצים עפ"י הביאור הידוע בפסוק (תהילים קמה ט) 'טוב ה' לכל' - שלכל הצרות (והבעיות) טוב לפנות אל
ה', אמור מעתה לבאר בדברי ה'בית אהרן', רשב"י לכל – לכל סוגי ומיני צרות ומעוקות, טוב לבוא ולהתפלל
על קברו (או) להתפלל בזכותו ויושיענו ה' באותות ובמופתים.

נב. יש שהסמיכו לכך את דברי הרמב"ם בפ"ה המשניות (פרה ג ג) שאין כל נפקא מינה וחילוק בין האיש אשר
מעולם לא נטמא ובין מי שנטמא ואחר כך טבל והזה, ולא עוד אלא שזה אשר הוזה עליו מעלה יתירה יש
בו שהכתוב דן עליו ואמר שהוא טהור. אף לדידן נאמר, לכל ישראל האיר – רשב"י לכל, בין לפחותים בין לשאינם
פחותים, אלא שמעלה יתירה יש לפחותים – שה'בית אהרן' העיד עליו שיש לו שייכות לרשב"י.

וכבר אמרו אדם ובהמה תושיע ה' בגמטריא רשב"י (מגדיל ישועות מלכו מבארניב נה), ללמד שאפילו מי שהוא בבחי'
'בהמה' גם כן רשב"י מושיעו מכל צרה.

נג. בשנת תרצ"ה ביקרו בארה"ק בני הרה"ק ה'אהבת ישראל' מויז'ניץ זי"ע (בעודו בחיים חיותו) ועלו למירון בל"ג בעומר,
ומפני הדוחק והצפיפות ששררו במערה הכריזו 'מאכט'ס פלאץ פאר די וויז'ניצער קינדער' (פנו מקום לבני הרבי מויז'ניץ),
כדי שיוכלו לגשת אל הציון, צעקה זקנה אחת 'אצל רבי שמעון כולם נחשבים כבנים', ה'אמרי חיים' נהנה מאד

ואש לחכה סביבותיה, והלכה המיטה בעצמה למקום מנוחתה באת"ק מירון, באותה שעה יצתה בת קול ואמרה 'עולו ואתו ואתכנשו להילולא דרבי שמעון' (בואו, האספו לשמוח בשמחת הרשב"י).

ה'בית אהרן' מי שיש לו אמונה ברשב"י, ויאמין בכוחו דרשב"י, הן בכלל, הן בפרט - בהאי יומא, בתוקף קדושת יום ל"ג בעומר כי קדוש היום לאדונינו. וימלא רצונו של רשב"י - שנשמח כולנו בשמחה רבה ויתירה, ועי"ז יושפע שפע רב"י.

על מעשה זה כתב הגה"צ רבי אשר זעליג מרגליות זי"ע (הילולא דרשב"י) שללא כל ספק, בראותנו את השמחה הגדולה שיש על ציון הקודש, ברירא לן שעד עצם היום הזה בכל ל"ג בעומר נכנסת אותה בת קול בלבו של כל יהודי, להיות עולין ומתכנשין למקום מנוחת קדשו דרשב"י, ולשמוח בשמחת פני הארון ה' ביום שמחתו"י.

עולו ואתכנשו - מעלת העליה לציון הקדוש ביום זה ובכל עת

מסופר בזוה"ק (האוינו אידר"ז רצו): כל סדר הלוייתו של רשב"י (עי' ספר 'כוחו דרשב"י' מערכת ד'), דבשעה שליוו בית ישראל את מיטתו דרשב"י, עברו ליד הכפר 'ציפרי' הסמוכה למירון, ובני 'ציפרי' לא הניחו לנושאי המיטה לעבור ממקומם, מאחר ורצו שרשב"י יהיה קבור אצלם. עמדו בני ציפרי ומקלות בידיהם מחד גיסא, ובני מירון עמדו וצווחו מאידך גיסא שהם רוצים את רשב"י אצלם, אדהכי והכי התרוממה המיטה באוויר

כתב ה'של"ה' הק' באגרותיו 'על מקום אש להבת שלהבת, ציונו הטהור של רשב"י לומדים הזוהר באימה וביראה ובדביקות גדולה, כי כמה ניסים יארעו

מדבריה והיה חוזר עליהם שכולם כבני רבי שמעון... (והרי ידוע שרחמי האב על הבן אינו תלוי בהתנהגות הבן אם היא ראויה או לא, בכל אופן אפילו אם הוא 'מן הפחותים' תגבר אהבת אב על הבן).

נד. כה אמר הרה"ק רבי יהושע מבעלזא זי"ע בפסוק (בראשית ל ב) שאמרה רחל ליעקב אבינו 'הבה לי בנים ואם אין מתה אנכי', והשיב יעקב 'התחת אלוקים אני' (שם פסוק ב), וביאר, שכך אמר לה יעקב, לא ראי האמונה בצדיק כמו האמונה בהש"ת אשר בכוחה לשדד מערכות אף אם אינה שלמות, אולם כח האמונה בצדיק הוא רק כשמאמין באמת ובתמים, מכיוון שאמרת 'ואם אין' הרי זה סימן שיש בקרבך ספיקות בכוחי א"כ אין בכוחי לעזור לך, כי 'התחת אלוקים אני' להושיע גם כשאין מאמינים בי בשלמות, ורק האמונה השלימה בכח הצדיק פועלת ישועות נפלאות למעלה מדרך הטבע. הוסיף המהר"י ואמר 'התחת אלוקים אנכי' (בניחותא), כי הצדיק הוא בבחי' 'תחת אלוקים', הקב"ה גוזר וצדיק מבטל.

נה. כתב ב'סידור בית רחל' להגה"ק רבי נפתלי כ"ץ זי"ע, שיש בשירת הזמר 'בר יוחאי' סגולה נפלא להארת הנשמה (ומבאר שם עפ"י דרכו) ומבואר שם דהיינו גם למי שאינו מבין ומשיג בסודות הזמר.

נו. סיפר לי אחד מ'בעלי המעשה' שזכה לקחת לאת"ק מירון את הגה"ח ר' שמחה מונד זצ"ל מחסידי קמאי. והנה, כל ימיו היה ר' שמחה נוסע למירון בל"ג בעומר, ואף כשעלה גילו למעלה מבן תשעים שנה לא וויתר על כך, ואכן, כמה אברכים התנדבו להתלוות אליו לעזרו ולתמכו בכל הדרך הארוכה, משנשאל רבי שמחה, הרי כל כך קשה עליו ועל מלוויו הדרך והעליה להר ברגל, מדוע לא יסע מע"כ מירונה ביום אחר כשאין טורח הדרך רבה כ"כ. ענה להם רבי שמחה, הבדל וחילוק גדול בין העליה לציון הקדוש בכל השנה ליום ל"ג בעומר, והרי מדרך העולם, כשבא מאן דהו לביתו של הגביר' להתרימו לצרכי צדקה, יתיישב בעה"ב ויבדוק את ה'המלצות' שבידו וכו' וכו', ורק לאחמ"כ יחליט אם בקשה זו הגונה היא ועליו להעניק לו נתינה הגונה. כל זה בביתו של הגביר, אבל, בעמדו בסעודת נישואי בנו יפזר מממונו בהרחבה לכל הפושט יד, ולא יעיין בטיבם של המבקשים, שהרי עתה 'עת שמחה' היא לו.

כיו"ב נמי אצל רשב"י - יום ל"ג בעומר הוא זמן 'הילולא' שלו, והריהו עומד ומשפיע על כל המשתתפים שפע ברכות וכל טוב, מבלי לבדוק בציציותיהם. האם נכונה בקשתם וכדומה, אלא הוא מעניק ומשפיע השפעות טובות בלי גבול, מעתה תבינו מדוע הנני מטריח את עצמי ליסע דייקא בל"ג בעומר.

שאלו פעם את אחד מבני ירושלים מתי הוא נוסע לחוג את ל"ג בעומר במירון, ענה היהודי, מלפני ה'קבלת פנים' עד אחר ה'מצוה טאנץ', כשמחת הנישואין של קרובי.

הערוך לנר באלטונה. והועתק מהעתקת כת"י השל"ה אגרות מסעו בשנת שפ"ח).

ובן כתב 'רבינו עובדיה מברטנורא' ז"ע במכתבו לאחיו (הובא בספרו 'דרכי ציון' תחילת אגרת השנית, עיי"ש) בי"ח

שם^נ, כי צריכים ללמוד הזוהר באימה וביראה ובדבקות גדולה, ואח"כ לשמוח הלב שמחה רוחניות ולא שום אבלות ועצבות, כי באלה חפץ רשב"י, והוא בדוק ומנוסה, ואח"כ נודרים נדרים ונדבות ומתפללים תפלות^{נח} (גרפס בקובץ שומר ציון הנאמן שנת תרי"ג, גליון קמ"א, שיו"ל ע"י

נז. מכאן תצא הקריאה לכל אחד מאחינו בני ישראל המסובלים בסבלם – איש איש בנגעו ומכאובו, ברוח ובגשם, אף אם נראה לו כי מרוב צרותיו ותלאותיו הקרקע נשמטת מתחת רגליו וכבר כשל כח הסבל, ישמע למה שהביאו בספרי קורות הימים (מסע מירון עמוד קיא, ועוד) מעשה נורא בשם רבי יוסף סופר שנתיישב בצפת בשנת תקכ"ב, וז"ל. וכשיצא הרעש (רעידת אדמה שהייתה בצפת ומירון) על הארץ בחדש חשון תקכ"ב, באו כל הישמעאלים והערלים שבאותו מקום אל הבנין של רשב"י ז"ל, והדלת הייתה סגורה (שכן לפי התיאור הזמנים ההם היה בנין הציון סגור יום ולילה כי מעט יהודים דרים במירון ורוב היושבים בעיר ישמעאלים וערלים, והמפתחות היו אצל שמש הדר בצפת שהיה בא ופותח לאחר שינתנים לו מה שמגיע לו עבור זה), וצעקו כולם – 'רבי שמעון, רבי שמעון, מאחר שאתה אדם גדול בעולם וחשוב, וגם שמענו מפי אבותינו מחשיבותך, וגם בעינינו אתה חשוב – פתח פתחך', ומיד נפתחה הדלת מאליה, והלכו כולם לפנים, וגם בני ביתם ונשיהם ניצלו, ולא היה להם היזק כלל. ועכשיו הוא (רשב"י) חשוב בעיניהם מאד ביותר.

כשהיה רעש שני (בו' כסלו) ברחו כולם, יהודים וערלים וישמעאלים לבנין של רשב"י ז"ל כבפעם הראשונה, וכשבאו קרוב לשם ראו כולם שהבנין כולו הגביה והתנשא למעלה, וקפץ באוויר כמו אדם – מלמטה למעלה ומלמעלה למטה, והכיפה שמלמעלה של הבנין התחלקה לשני חלקים, לחצאין, והיו פתוחים לשנים, כיוון שראו זאת נפלה חרדה גדולה עליהם ונתחלחלו מאד, ופתחו כולם וצעקו 'רבי שמעון, רבי שמעון, אם הבנין שלך כך הוא, מה יהא סופנו...'. וזה היה יותר מחצי שעה, ואחר כך שקטה הארץ, שקט הרעש, ועמד הבנין על מקומו. הכיפה של מעלה שנחלקה לשני חלקים נתחברה יחדיו כבראשונה ולא היה היזק כלל. והאנשים שבאו לשם ראו הנס הגדול בזה הבנין, בחוץ ובפנים, (ובדקו) אם יש איזה סימן או איזה חריץ בבנין ולא נמצא כלל שום סימן או סדק בחומה שהייתה כבראשונה, עכ"ל. נמצינו למדים שבמקום הלז – מקום מנוחת התנא האלוקי רשב"י אין כלל שעבוד ל'דרכי הטבע', ואם כל מציאות הבנין שעל הציון למעלה מטבע העולם הוא, כ"ש לכל הבאים להתפלל בו, שבוודאי תפרוץ ישועתם מחוץ לגדרי הטבע, ויוושעו בכל מיני ישועות וברכות עד בלי די – כי כמה ניסים יארעו שם. ואם ניסי ניסים נעשו עבור 'ישמעאלים וערלים' על אחת כמה וכמה שייעשו ניסים ונפלאות כל אחד ואחד מזרע ישראל, ואף אם הוא מ'הפחותים' הרי פשיטא שעדיף הוא מ'הפחותים' שבפחותים'...

נח. כך הובא בספר 'לולי תורתך' וז"ל (בשינוי), כששכב מרן הגרי"ז מבריסק זצ"ל על ערש דווי בשלהי קיץ תשי"ט דיבר בשבח מעלת התפילה במקום ציון רבי שמעון בר יוחאי במירון, שכן שמע מאביו מרן הגרי"ח ז"ע שאמר אין מירון ביי רבי שמעון איז א גרוסער מקום תפילה (במירון אצל רבי שמעון הוא מקום גדול להתפלל שם).

עוד מביא שם, באחד השבועות דחודש הרחמים והסליחות בשנה הנ"ל, לאחר שכל השבוע כולו היה הרב שך זצ"ל עומד רתוק לפני מטתו של מרן הגרי"ז זצ"ל, ושמע בקשה זו בעצמו מפיו, זירז עצמו במהרה לעשות רצון צדיק, וכבר מיד בליל שישי מועד בואו לביתו שב'בני ברק', עלה לשיבה דשם לאחר סדר מוסר ומעריב, ניגש להגאון רבי יוסף ליס זצ"ל וסיפר לו שמרן הגרי"ז גילה את דעתו ורצונו שיעלו מירונה להתפלל ולהעתיר בעדו שם לפני בעל הרחמים שישלח דברו וירפאהו, הלך רבי יוסף והודיע הדברים לפני רבי דוד פרנקל זצ"ל, מיד חברו להם יחדיו ארבעה עשרה גדולי תורה (אחר מהם הגה"ק בעל הקהילות יעקב שהביע את רצונו העז להשתתף בנסיעה זו) ונסעו יחדיו לאת"ק מירון, וה' הצליח דרכם שגמרו ביחד את ספר התהלים, והפצירו בבקשה רבה ותפילה וזעקה שיחוס הקב"ה על שארית הפליטה להשאיר בתוכם 'חי וקיים' את הגרי"ז.

ויהי ביום ראשון בשבת, כשחזר הרב שך לירושלים ועמד בצל קורתו ליד מיטתו, מיד כשראוהו אורו עיניו, ושאלו, נו, הייתם אצל רבי שמעון... וענהו ב'כן', כשהוא מתאר בפניו סדר הנסיעה והמשתתפים בה... וממש קרנו אור פני הגרי"ז ומאד הודה על כך (הוסיף הרב שך לומר, נס היה עמדי שנסענו, כי אם לא, מה הייתי עונה להגאון).

אייר יום מיתתו באים מכל הסביבות ומדליקין אבוקות זמי לנו גדול כהאריז"ל זי"ע שבעצמו עלה לאתרא גדולות... שהרבה עקרות נפקרו וחולים נתרפאו¹⁷ בנדר קדישא - ציון המצוינת במירון, כמו"ש מוהר"ח וויטאל זי"ע ב'שער הכוונות' (שער ו' ענין ל"ג לעומר), ענין ונדבה שהתנדבו למקום ההוא.

נט. צא ולמד כמה ישועות אפשר לפעול על קברם של צדיקים, כמו שאמרו בסוטה (יד.) כפי שהוסיף בהגהות הב"ח (אות א) 'מפני מה נסתתר קברו של משה מעיני בשר ודם, מפני שגלוי וידוע לפני הקב"ה, שעתיד ביהמ"ק ליחרב ולהגלות את ישראל מארצם, שמא יבואו לקבורתו של משה באותה שעה ויעמדו בבכיה ויתחננו למשה, ויאמרו לו, משה רבינו, עמוד בתפילה בעדנו, ועומד משה ומבטל את הגזירה, מפני שחביבים צדיקים במיתתם יותר מבחייהם'. מכאן נראה גודל כוחה של התפילה על קברו של הצדיק שאינה שבה ריקם, שהרי חשש הקב"ה מכך ולכן הוצרך להסתיר את מקום קבורת משה רבינו... ראה עד היכן הדברים מגיעים.

הרה"ק ה'צמח צדק' זי"ע היה אומר ש'מרון' (ללא י') הוא ר"ת מלך רופא נאמן ורחמן (לוח היום יום, הגאון משאמלויא, אגרות לחם שלמה אגרת צג).

כהקדמה לכל הסיפורים המובאים כאן, עלינו לומר כי מעשיות כאלו מתרחשים מידי יום ביומן בזכות התנא רשב"י, ודבר יום ביומו שומעים 'אותות ומופתים' שפועלים אחינו בני ישראל בציון הקודש בדברים שהם למעלה מדרך הטבע ממש, יכלה הנייר והם לא יכלו, ואטו כי רוכלא ליחשיב וליזיל. ולא באנו אלא להביא טיפה מטיפה שבים הגדול כפי ששמענו לעורר הלבבות.

שמעו נא רבותי למעשה נורא נס ופלא מחוץ לכל גדרי הטבע שאירע לפני פחות משנה (סיון תשע"ח), שמעתי בהיותי באת"ק מירון מבעל המעשה, והוא ת"ח מופלג, בקי בכל מכמני תורה כל רז לא אניס ליה, גבוה משכמו ולמעלה, ירא שמים מרבים, נודע בשערים, הלה מרבה לפקוד את ציון התנא האלוקי רשב"י. זה כמה שנים שכליותיו (kidneys) פסקו מלפעול באופן קשה ביותר (מס' 17, למבינים בדבר), והוכרח לעבור טיפולי דיאליזה (dialysis) מידי לילה בלילה, מבית החולים נתנו לו מכשיר ובכל לילה נכנס למיטתו והיה מחבר עצמו למשך כ-10 שעות לאותו מכשיר, אף בהיותו במירון בשבתות היה מטפל בעצמו כן, כי לא ניתנה לו רשות מאת הרופא להחסיר אפילו לילה אחת כי נפשו תלויה בזה, מלבד כל זאת היה עליו להתייצב לפני הרופא פעם אחת בכל חודש 'לדעת את שלום כליותיו ומה יעשה בהן' (שהרי טיפולי הדיאליזה נעשו בביתו ולא בביה"ח).

אט אט החמיר מאד מצבו, ובלית ברירה הוחלט לערוך בו 'השתלה' (kidney transplant), כידוע שחסד גמל הבורא עם ברואיו, וברא בכל בריותיו שתי כליותיו כשאפשר לחיות עם אחת מהנה ואת השניה 'לתרום' לזקוקים אליה, וכבר נמצא תורם, הוקבע זמן להשתלה בבית החולים ב'קולומביה' שבארה"ב (Columbia USA) גם סילק כל התשלום בסך \$ 180,000 טבין ותקילין.

אבל, בכדי שיהיה גופו מוכן ומזומן לעריכת ההשתלה עבר בדיקות מקיפות לרוב, ומכורח המציאות הכריחוהו לעבור סדרת טיפולי שיניים – לתקן את הניתן לתקן, ומה שלא ניתן לעקור לגמרי, כי אם ישנו חור אפילו הקטן ביותר באחד משיניו מסוכנים חייו, שמא יסתתר באותו חור 'חיידק' (bacteria) ויזיקנו, בדקו ומצאו כי בכדי להציל את השיניים נדרש סך 130,000 שקלים, ולגודל הסכום דחה את האיש את הענין, עד תחילת ימות הקיץ תשע"ח, אז 'באו מים עד נפש' ובלית ברירה קבע תור אצל רופא השיניים בשבוע שאחר חג השבועות.

לקראת יום השבת וחג השבועות שחל במוצאי שב"ק נסע מירון לאת"ק מירון כדרכו בקודש, במוצאי החג ניגש אל ציון הקודש, ואלו היו דבריו בהתחננו לפני הבורא בזכות רבי שמעון ענני זכותו יגן עלינו, רפואה שלימה תרפאנו בזכות אדוננו בר יוחאי... רבי שמעון, נצרך אנכי ל'נס' קטן, וכבר לימדונו חז"ל שמלומד בניסים אתה (כלשון הגמרא מעילה יז.) ובעצמך אמרת יכול אני לפטור את כל העולם מן הדין, על של עתה באתי, שני כליות בגופי, ולנס קטן אני נצרך – שישונו לפעולתם כבראשונה...

כל בר דעת יודע שבקשה זו היא מחוץ לגדרי הטבע, ונחשב הדבר כ'תחיית המתים' ממש, שהרי בדרכי הטבע ה'כלייה' שאינה עושה פעולתה שוב אין לה תקנה כלל... ולא ביקש האיש הלזה על 'נס קטן' אלא על נס כקריעת ים סוף... אמנם ברוב אמונתו בהקב"ה ובזכותיה דרשב"י היה פשוט בעיניו שאין זה אלא נס קטן, וכדבר של מה בכך...

באר הפרשה - ביהר

בימים שלאחר חג השבועות הגיע זמנו להיבדק אצל הרופא כמנהגו אחת לשלושים יום, והנה הוא רואה כי פני הרופא מחליפים צבעים, ומרוב תדהמה, התרגשות ופליאה זועק כיצד... מה קרה... מה... נבהל האיש כהוגן, בפחדו כי רב, מי יודע מה קרה לכלייתי, הרופא מיהר לקרוא לרופא גדול ממנו הממונה עליו, וזה קרא להוד מעלת הפרופסור (professor), וכולם נענו בפליאה ותדהמה, אדון נכבד, אין בידינו כל הסבר רפואי לכך, אירע עמך מה שלא אירע עם איש בעולם, נתקיים בך 'אחרי בלותי הייתה לי עדנה', כליותיך עובדים ועושים פעולתם כאחד האדם... הגידה נא לנו, מה עשית, איזה טיפול ואצל איזה רופא היית, אמר להם האיש, הלכתי לרופא הגדול, מחולל הפלאות הרי הוא רשב"י, המלומד בניסים והוא 'טיפל' בי כראוי...

ולא נרגעה דעתם של הרופאים, עד שפקדו עליו – הבה ננסה לעבור את השבוע הבא מבלי טיפולי דיאליזה, וככלות השבוע שוב הנה ונבדוק אותך... וכן עשה – אחרי כמה שנים שהתמיד בדבר ולא החסיר לבצע את הדיאליזה אפילו לילה אחת מלילותיו, כעבור שבוע שב אל הרופא שמצא את כליותיו פועלים כרגיל, ועדיין לא הסכים לשחררו מבלי כלום – שכאמור, מעולם ועד עתה לא נשמע כדבר הזה, שהכליות שפסקו מלעבוד, ועוד באופן חמור כזה, ישובו לפעול כאילו לא עבר עליהם כל חולי, לכן אמרו לו, עתה נעשה נסיון של שבועיים מבלי הדיאליזה, יחדיו נגיע לשלושה שבועות רצופות מבלי דיאליזה, ובזה ניווכח להכיר מצבך האמיתי, ואכן, הנס שרשב"י עשה עמו חי וקיים, וכעבור שבועיים אמרו לו הרופאים, אדון נכבד אין לנו כל הסבר, אבל, הינך בריא לחלוטין, שוב לביתך, לך אכול בשמחה לחמך, והחזר לנו את מכשיר הדיאליזה... ומאז הכל מכנים אותו רבי מרדכי בעל הנס.

ונביא כאן מעשה נפלא שנשלח ב'מכתב' בשנת תשע"ז. וכה כתוב שם, מעשה שהייתי עד לכך אות ומופת שאירע בזכותא דרשב"י בל"ג בעומר, לפני יותר מחמישים שנה, בשכונת הורנשטיין בירושלים, בעת הדלקת המדורה ע"י חסידות באיאן.

שנה לפני אותו ל"ג בעומר נפצע אחי אנושות בתאונת דרכים בנסיעתו מצרפת לשווייץ, כשהרכב בו נסע וישב ע"י הנהג, התדרדר במורד הר גבוה עד לתהום. בחסדי שמים הזעיקו עוברי הדרכים את אנשי ה'הצלה' שהוכרחו לחתוך את דפנות הרכב ע"מ לחלץ ממנו את הנוסעים שהיה גופם דחוק בתוך הרכב. הללו הובילוהו לבית החולים, שם היה נתון לחסדי גויים 'נוצרים' שונאי ישראל (אין כאן המקום להאריך ב'נסיונות' שעברו עליו כאיש יהודי חרדי בודד ויחיד במצב נורא...) בחסדי ורחמי שמים נחלץ האח לאיטו ממצב סכנה עד שהיה 'מציאות' ואפשרות להעבירו לשווייץ – קרוב לבני משפחתו וצאצאיו.

עברה שנה, ולקראת פסח זכה לעלות לארץ הקודש עם ב"ב ומשפחתו לחוג את חג המצות בא"י, ונשאר שם לזמן ארוך. השמחה בין בני המשפחה גאתה וגדלה – לראותו חי וקיים ומדדה על רגליו בעזרת קביים (אחרי שרופאים מומחים גדולים מאד החליטו בחדשים הראשונים אחר התאונה, שכדי שהוא ישאר בין החיים **חייבים** לכרות את שני רגליו ל"ע).

בליל ל"ג בעומר הביאו את אחי להדלקה הנ"ל, והנה, אחר שזקני החסידים יצקו שמן והעלו את להב האש, מתוך שירה ושמחה וריקודים – לכבוד התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי... לכבוד התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי... והנה, אחי העומד לידי כשהוא נשען על הקביים, ואף אני תומך בו, ולפתע... הוא אומר לי בלשון נחרצת, הנה אנוכי הולך זורק את הקביים לתוך המדורה... אף אני עניתי לעומתו בקול נחרץ ותקיף – שלא כדרכי – ח"ו, אל תעשה כן. אבל, בטרם סיפק בידו להשיב לי, אזר אחי אומץ, התקרב בכוחות עצמו ללהבות האש, כשאני ממחר אחריו – מתוך אחריות, ועד שקרבתי אליו נשתתקו כלי הזמר בראותם איך שהוא באמונתו התמימה זורק אחד מהקביים אל האש... ובתוך כדי דיבור זורק גם את השני בכח לא לו ללשונו האש אשר אכלום בין כמה רגעים, ונאבדו שני הקביים מן העולם. ומיד החל בכוחות אדירים להשתמש ברגליו ולהלך בהם – אף שלפי דעת הרופאים הם היו רפויים מבלי שיהא יכולת לרפאותם, ועד היום הינו מהלך כאחד האדם...

והאמת נאמר, אף שאם היה נמלך מתחילה לא היו מורים לו לעשות כן, אבל זאת למדנו על תוקף וחוזק האמונה בכוחו דרשב"י שמעמיד את האדם על רגליו. אגב, אותו יהודי הבטיח ליושב במרומים, שכשיתרפאו רגליו ירקוד בהם לשמח חתנים בחתונתם – ועד היום ההבטחה מתקיימת ברגשות הודיה.

שמעתי מבעלי המעשה, בשנת ה'תשע"ה אירע דבר בבית אחד מאנ"ש מק"ק 'תולדות אהרן' בעיה"ק ירושלים תובב"א, שעקרת הבית החלה (בשלהי החורף) להרגיש לחץ נורא בעיניה וראייתה נחלשה מיום ליום, בצר לה פנתה לרופאים מומחים, והללו לא מצאו את מקור מחלתה, בלית ברירה קבעו לערוך לה בדיקת סי טי (c. t.) ונקבע זמנה

ביום ל"ג בעומר בבקרו של יום, באותו היום מיהרה לבית הרופא ומיד אחר עריכת הצילומים הספיקה להצטרף לקבוצת חסידי תו"א הנוסעים מירונה – כי התשובות והתוצאות של בדיקת הסי טי לא יגיעו רק לאחר עשרים וארבע שעות מעת לעת, בהגיעה למירון כמעט שלא הצליחה לראות בעיניה את ההדלקה של הרבי אלא בכתה ללא הרף בתחינה אל ה' שיאיר עיניה וירפא אותה בתכלית הבריאות, אחר ההדלקה נכנסה ל'מערה' מקום הציון של התנ"א רשב"י ובמשך דקות ספורות התפללה על מצבה הקשה... ויהי ממחרת, ותשכם האשה בבוקר והנה היא רואה כאחד האדם... גם כל הלחץ זה הדחק חלף כליל מביני עיניה. אלא שחזקה עליה פקודת הרופא שעליה לבוא לשמוע את תוצאות בדיקת הסי טי, ותתייצב האשה לפניו ובטרם פתחה את פיה לומר לו כי הכל חלף ועבר החל הרופא לומר לה כי נתגלה בצילומים שיש 'בצקת' (נפיחות) נוראה בעיניה, וחייבים בדחופות לנתח בעיניה כי בלא זה מסוכנת היא לאבד את מאור עיניה לפתע בעודה מהלכת ברחוב העיר... אמרה לו האשה, היום בבוקר למחרת נסיעתי למירון פקח ה' את עיני, גם כל הלחץ פרח לו... ומה לעיני ולניתוח... הרופא שלא הבין את אשר לפניו, אמר לה – מכל מקום עליך לבוא בכל שבוע להיבדק, כי לפי הבדיקה שנערכה לפני ככ"ד שעות נראית הבצקת כמסוכנת מאד, עשתה האשה כמצוותו, עד שכעבור שבועה שבועות שנבדקה בכל שבוע הודה לה הרופא כי אין כל טעם לטרוח ומעתה משוחררת היא לביתה. זאת ועוד, כי מקץ תשעה ירחים נולד לה בנה הבכור (לאחר כמה שנים מהנישואין) למזל"ט.

הבט וראה אלו ניסים ונפלאות אירעו לה מרגע לרגע מחוץ לדרך הטבע, כי באותו היום הראו הבדיקות על בצקת נוראה ומסוכנת – כאן לפני רשב"י, וכאן לאחר רשב"י ששבה להיות כאחד האדם בבריאות השלימה. עוד מעשה אספר ביודעי ומכירי מתושבי קרית מאור חיים בצפת, שבערב פסח תשע"ו אירעה תאונה נוראה, בה נדרס ילד כבן שלוש, כתוצאה מכך נזדעזע מוחו ואיבד את הכרתו והובל לבית החולים, מיד אחד החג שלחוהו רופאי בית החולים למכון שיקום בטענתם שאזלה ידם מעזור לו, והנה, כב' שבועות קודם ל"ג בעומר נסעו הורי הילד מירונה לרשב"י, שם שפכו שיח כי בכוונתם היה לערוך בשנה זו 'חאלאקע' לבנם הקטן, ועדיין הם עומדים ומבקשים שיזכו להביאו הנה כשהוא מהלך על רגליו... לא נאריך, אבל זאת אומר כי ביום ל"ג בעומר בא הילד כשהוא עומד ומהלך על רגליו וערכו בו חאלאקע, ויהי לפלא, כנגד כל 'נבואות' הרופאים ל"ע.

בליל שב"ק לך לך תשע"ז סיפר לי אברך חשוב ממשפחת 'תלמידי חכמים', על אביו הרב ש. שבחודש אדר העבר (תשע"ו) גילו הרופאים שה'מחלה' מקננת בקרבו, והוחלט לנתח אותו בנסיון להציל את חייו, כל בני המשפחה נסעו למירון (רק אברכים) ולמדו כל הדרך, ובהגיעם לציון הקודש אמרו יחדיו כל ספר תהלים בדמעות, ופעלו מיד פעלו פעולת טוב, כאשר לאחמ"כ באו לערוך 'צילום' לפני הניתוח מצאוהו נקי לחלוטין.

סיפר לי אחד מידידי הקרוב בלבו לאת"ק מירון, ומרבה לפקוד את המקום, שאחד מעשרות המופתים אשר עיניו ראו ולא זר, בנכדו הקטן שהוריו הביאוהו מארה"ב לפני ג' שנים לקיים מנהג ה'חאלאקע', קטן זה היסב להוריו הרבה עגמ"נ ו'דאגה', מכיוון שלא התפתח כראוי, לא דיבר ולא הלך, וגם לא שלט על עשיית צרכיו, וראה זה פלא, על המטוס בדרכו חזרה ממירון לארה"ב אירעו שני ניסים כאחד... הקטן פתח את פיו וביקש מאמו שתכניסנו לבית הכסא דשם. ויהי לפלא.

סיפר לי רב חשוב מדרי ארה"ב מעשה שהיה עד לו בשנת ה'תשנ"ג, הלה היה לומד עם חברותא בכל יום כמה שעות באשמורת הבוקר. ויהי היום וערבי פסחים היה, התקשרה אליו זוגתו של החברותא, וביקשתו שיבוא במהירות לביתם – ולא אמרה לו במה דברים אמורים, בהגיעו ראה שהחברותא שוכב במיטתו חלוש וחסר אונים, ופתח לספר לו, שזה עתה חזר מ'הרופא' שגילה אצלו את המחלה ל"ע באופן נורא ביותר, ואף הוסיף הרופא לומר שאין ביד הרופאים לעשות מאומה, אפילו לא בגדר השתדלות, וכל פעולה אך לריק תהיה, ובזה הוא מודיעו שלא נותרו לו יותר משני חדשים לחיות עלי אדמות. החל בעל המעשה לדבר על לבו של החולה דיבורי אמונה וטללי נוחם, לאחמ"כ הוסיף, בכל שנה הנני נוסע לעלות וליראות בל"ג בעומר למירון, בשנה זו הנך מצטרף עמי, ותראה פלאות. החולה הביט בו ממיטתו ואמר לו, וכי הכלים תדבר, כי מי יודע אם עוד אזכה להיות בהאי עלמא ביום ל"ג בעומר, הרי לפי דברי הרופאים...

אחר הפסח קנה הלה טיקעט (כרטיס טיסה) לנסיעה לארץ ישראל לקראת ל"ג בעומר, ומבית סוכן הנסיעות התקשר אל החברותא ואמר לו, הנני קונה טיקעט גם עבורך, שהרי ממילא אין לך מה להפסיד (לפי טענת הרופאים). ואכן יצאו הידידים לחוג את יום ל"ג בעומר במירון.

באר הפרשה - בהר

באותה שנה חל ל"ג בעומר במוצאי מנוחה, בליל שבת קודש פנה אל החולה ואמר לו, עתה אין כל כך דוחק ב'מערה', הבה ניכנס יחדיו ונעתיר בתחינה רבה בציון הקדוש. נכנס החולה והתיישב סמוך ונראה לציון הקדוש, ושפך את נפשו בבכי ותחנונים באמירת כל ספר תהלים מרישא עד גמירא; משסיים פנה ואמר, מרגיש אנכי שאבן גדולה נגולה מעל לבי, והנני משאירה כאן בהיכלא דרשב"י. לאחר ל"ג בעומר משחזרו לארה"ב הציעו הרופאים לנסות 'ניתוח' כלשהו - כי ממילא אין מה להפסיד, ומשפתחו את גופו של החולה נדהמו לראות שאכן, את אשר ראו - נכונה ראו, אך אין זה ה'מחלה' אלא ענין אחר לגמרי, שאינו מסוכן כלל וכלל.

'חכמים' הללו לא האמינו למראה עיניהם, על כן נטלו מעט ממה שמצאו, ושלחו אותה לכמה בתי חולים גדולים ברחבי תבל - בכדי שיבדקו האם המחלה עודנה ח"ו, או לאו. בערב חג השבועות התקשר החולה אל החברותא והתחיל לבכות בבכי רב בעודו מדבר עמו, החברותא החל מרטט בידיו ורגליו, בחששו... אך חברו נענה לעומתו, בוכה אנכי כי זה עתה נתחייבתי ב'מזמור לתודה', דכעת חזרו ה'תשובות' שאין בגופי כל זכר למחלה. ואכן האריך היהודי עוד רבות בשנים, כשבכל אותן השנים עלה מידי שנה בשנה למירון להילולא דרשב"י.

וכבר אמרו בצחות שהאבנים הרבים הפזורים בדרך בואכה מירון. הם הם האבנים הגדולות והבצורות שנגולו מעל לבם של יהודים הנתונים בצרה ובשביה באתרא קדישא על ציון התנא הא' רשב"י.

סיפר הרה"ח ר' נתנאל אייזנבאך מזקני ירושלים של מעלה מעשה שהיה בשנת תש"ט והוא עד לה, בימים ההם לא היו היהודים יכולים לנסוע מהר הצופים לשכונת מגוריהם בירושלים כי אם בשיירות שמורות ומיוחדות, ואף זה היה רק אחת לב' שבועות, באחד הימים ירה אחד מהישמעאלים ימ"ש ופגע בבחור אחד - אוד מוצל מאש שעלה לארה"ק אחר ה'מלחמה', והוא היה היחידי שנותר בחיים מתוך כל בני משפחתו שעלו על מוקדה הי"ד, ושמו 'גדליה מאיראוויטש', החץ פגע ברגלו של הבחור, אך לא היתה דרך להביאו אל בית החולים 'שערי צדק', כי לא הייתה להם שיירה כראוי. רק כעבור כמעט שבועיים ימים הוכנס הבחור לבית הרפואה.

הרופאים שבדקוהו קבעו תיכף ומיד שמחמת הזמן הרב שעבר נזדהמה רגלו באופן נורא ומסוכן, ואין ברירה אחרת כי אם לכרות את רגלו, ובכך יצילו לכה"פ את חייו. מעשה זה היה סמוך ונראה לל"ג בעומר, בהתקרב יום ההילולא קדישא אמר הבחור לסובביו, כי ברצונו לעלות 'לרגל' - לציונו הקדוש של רשב"י לכבוד ההילולא קדישא, ושם יפעל את ישועתו, סובביו דחוהו בהלוך ודחה, שהרי נסיעה כזאת רחוקה היא מהמציאות, כי בימים ההם היתה הדרך למירון ארוכה וקשה עד מאד, ובפרט שבחור זה לא היה ביכולתו לשבת כי אם לשכב, והיאך ישאוהו בשכיבה מירושלים ועד מירון וחוזר חלילה, אך הבחור לא אבה להסכים לכל התירוצים, בלית ברירה שכרו החברים רכב משא גדול (טראק), הבריחו את הבחור מבית החולים, והשכיבוהו ברכב המשא כשרגלו עטופה בהרבה רטיות למיניהם, ושמו את פניהם אל עבר ציון התנא האלוקי. אחרי תלאות הדרך מצאו עצמם באת"ק מירון, בהגיעם שמה הורידו את הבחור הובילוהו עד לפני הציון הקדוש, והבחור החל תיכף להתפלל מקירות לבו, וכה זעק, 'רבי שמעון, אנא, פעל נא לי ישועה ורפואה, כי נותרתי אחד מעיר ואחד ממשפחה, כל קרובי נרצחו בידי זדים מרצחים. ואיככה אננה בית ישראל אם יכרתו את רגלי, ולא יעמוד שם ושארית מכל משפחתי ובית אבותי'... כה שכב הבחור ובכה נוראות. אחר גמרו הניחו אותו החברים שוכב על אחד החלונות ויצאו לחצר הציון לרקידה של מצווה. אחר זמן באו כמה מחבריו אל החלון אשר הוא שוכב שם - אך. הילד איננו... עד שמצאוהו רוקד בחצר, ונשתוממו עד מאד 'כי צד הרגל'... סיפר הבחור שהגיע אליו איזה זקן... וגער בו, מה לך שוכב כאן, קום, קום וצא החצר רקוד עם עם חברך, וכן עשה...

סיפור זה שמעתי מכלי ראשון מתושבי בני ברק, וכה סיפר, שבנו הקטן נפל למשכב בחולי מסוכן רח"ל, הרופאים החלו לטפל בו בטיפולים שונים וקשים, אך למגינת לבם ראו שהמחלה הנוראה מקוננת בגופו באופן קשה ביותר, וכמעט אין הרפואות משפיעות עליו לטובה, הרופאים נתיאשו והודו שאין בידם לרפאותו ולהושיעו. נשבר לב האב עם לבות כל בני המשפחה... כעבור כמה ימים פנו ידידי האב אליו ואמרו - עד עכשיו עשו הרופאים מה שבידם לעשות, מעתה נעשה אנו כיהודים מה שיש בכוחנו לעשות, ונתאספו כמנין מידידי לעלות בצוותא לאת"ק מירון לקרוע שערי שמים בתפילה לרפואתו השלימה של הילד.

טרם נסיעתם פנה אליהם האב ואמר אף אני ברצוני להשתתף במסע הקודש ואף את הילד החלש עד מאד אקח עמי מכוסה בסדינים עבים - שממילא אין מה להפסיד (לגבי סכנת חייו בטלטולי הדרכים) מנסיעה זו. בבואם לפני המלך באת"ק מירון השכיבו את הילד על ספסל אצל הציון, והתחילו לומר פרקי תהלים בציבור מעומק הלב

ובהשתפכות הנפש על רפואת הילד החולה והאומלל. באמצע התהלים התפתל הילד מיסוריו ובכה מאין הפוגות, כמובן שלנוכח בכיותיו נקרע לבבם של המתפללים וגברו תפילותיהם יותר ויותר בתחינה ובזעקה לפני הקב"ה בזכות התנא הא' רשב"י, וכך הוסיפו להתפלל עד שגמרו פעמיים את ספר התהלים מרישא ועד גמירא.

וראה זה פלא – פלאי פלאים, לפתע ביקש הילד 'הביאו לי מים לשתות כי צמאתי', ויהי לפלא כי מזה זמן רב לא אכל הילד ולא שתה דרך הפה כי אם ע"י תחליפי מזון בוורידיו, ואכן, מיד נתנו לו לשתות והתחיל להתחזק קימעא, משחזרו הביתה הציע האב לבדוק שוב את הילד אצל הרופא, הרופא התפלא מאד מן השינויים הטובה שהתרחשו בגופו ולא הבין איך יתכן כדבר הזה, ומיד המליץ לעשות עוד סידרת טיפולים לרפא את החולי, ולאחר זמן מה יצא החולה מכלל סכנה עד שהתהלך בחוץ על משענתו, ובסוף נתרפא כליל.

מעשה באחד מבני החבורה בעי"ת בית שמש יצ"ו בקיץ שנת תשע"ה בא בנו בקשרי אירוסין והוקבע זמן החתונה לחודש חשון תשע"ו, משקרב מועד הנישואין ולרש אין כל, הוחלט בלית ברירה שהנ"ל יסע בחודש אלול לארה"ב לזכות אחינו בני ישראל במצוות צדקה שתעמוד להם לזכות בימי הדין של תשע"ו. נפשו של האברך עגמה עליו מאד שיצטרך להתגלגל בצידי דרכים בנסיונות ברוחניות ובגשמיות בחודש נשגב זה במקום לשבת כדרכו ב'אלול' על התורה ועל העבודה, ע"כ החיש פעמיו לציון הרשב"י שם התפלל מעומקא דליבא שלא יצטרך כלל לנדוד בדרכים בחודש אלול...

אחר שפרק מועקת לבו וסיים לומר תהלים נכנס ל'קאווע שטיבל' (חדר קפה) שבחצר הציון הקדוש, והנה נפגש שם עם ידיד נעוריו הדר בארה"ב שזה עידן ועידנים לא ראהו ולא שמע ממנו, אחר ברכת 'שלום עליכם – עליכם שלום' נענה ידידו מאליו ללא כל בקשה ורמיזה מצידו, הנה שמעתי כי הינך עומד להשיא את בנך, הרי לך טשעק (צ"ק) על סך עשרת אלפי דאלער... סכום שסייע והציל את האברך, ואף ניצול מגזירת גלות, ולא הוצרך ליסע לארה"ב (האברך מוסיף שממילא לא היה מרוויח יותר מזה בנסיעתו, וכאן הרוויח גם את דמי הכרטיס שנמנעה ממנו הוצאה זאת).

שמעו נא סיפור נורא ששמעתי מבעל המעשה (מדרי ארה"ב), בשנת תשנ"ז חלתה נוות ביתו במחלה קשה ב'כבד', וסבלה ייסורים קשים ומרים במשך כחמש עשרה שנים, עד שהחליטו הרופאים כי חייבים להשתיל בתוכה 'כבד' אחר (היינו שלוקחים כבד מגוי מיד אחר מיתתו, ושותלים אותו בגוף החולה), אלא שבאותו הזמן לא היה תחת ידם 'כבד' שמתאים לה, לסוג ה'דם' שלה וכו' (כידוע שבזה צריך הכל להיות באופן מדויק). ידידו של בעל מעשה מתושבי עיה"ק ירושלים (מחשובי בני חבורתנו בירושלים) היה מחזקו בדברי אמונה ובטחון הסועדים את הלב, ואף היה משתטח על קברי צדיקים בכל עת ועונה ומעורר רחמי שמים מרובים עבור משפחת ידידו.

כה עברו עליה שנים קשות עד שבשנת תשע"ב הוחמר מצבה מאד, בערב שבת שקודם ל"ג בעומר שלח הבעל את ידידו לשבות שבתו באת"ק מירון (יש שכינו בחיבה את השבת הזאת בשם 'שבת אויפרוף', כי יום ל"ג בעומר הוא הילולא, מלשון שמחת נישואין, וא"כ שבת שלפניו כשבת עליה לתורה ייחשב) שיקרע שם שערי רחמים לרפואתה השלימה, וכך עשה, במשך כל השב"ק התחנן הלה ללא הרף במערת רשב"י לרחמי שמים.

וישמע ה' לקול תפילתו, ובאותו זמן שהלה שפך תפילות כמים באת"ק מירון אירעה תאונת דרכים (עקסידענ"ט) בניו יארק, ונהרג אז גוי ש'כבדו' היה ראוי ומתאים לחולה הנ"ל, אך דא עקא שהיו שני גויים אחרים ברחבי ניו יארק שאף הם המתינו (לפניה) זמן רב ל'השתלת כבד'. מהנהלת בית החולים ניסו להשיג את הגוי הראשון ברשימה אך ללא הועיל, ומשלא הצליחו להשיגו פנו אל הגוי השני, הלה מיהר לבוא, וכבר הכינו אותו הרופאים לניתוח (כידוע ניתוח זה הוא הקשה מכל הניתוחים ל"ע). אך משקרב הלה אל החדר המיועד, החל מרתת מאימה וחזר בו, ושב לביתו.

הרופא המפורסם ד"ר בראהן שנכח בבית החולים מיהר להתקשר בעצם יום השבת (מטעמי פיקוח נפש) לאחד הרבנים העוסק בסיוע לאחינו בני ישראל בענייני רפואה – אולי יש אחד מאחינו בני ישראל הזקוק ל'כבד' – כי לא הרי הכבד כשאר האברים שיש למחר בו ככל האפשר להשתיל בגוף החדש. הרב חיפש ומצא ברשימותיו כי כבד זה מתאים לחולנית זו, מיהר הרב להתקשר אל בני המשפחה, והנה על פי דרך הטבע לא היו עונים לו על הטלפון בעצם יום השבת קודש, כי לא היו עונים רק לטלפון שראו כי הוא מ'בית החולים' המיוחד שבמאנהעטען (מנהטן), ולא מבארא פארק – מקום מגורי אותו הרב שליט"א, אך כעת משהתקשר הרב הרים אחד הפעוטות את הטלפון בטעות גמורה ושמעוהו מודיע על הכבד על כן מיהרו לביה"ח ונצלו חייה.

ביום שני שאחרי שבת זו – בטרם נתקדש ל"ג בעומר בעולם שחל ביום חמישי באותה שנה, כבר עמדה החולה כשהיא מהלכת על רגליה בבריאות השלימה. ויהי לנס.

כתב ב'משנת חסידים' (סידור תפילה, י"ל באמטרדם בשנת תקכ"ה, חודש אייר פ"א ג-ז) לפי שפסקו תלמידי ר"ע מלמות ביום זה, וסמך או חמישה תלמידים שמהם יצאה תורה, וביניהם הרשב"י... מצווה לשמוח (ביום זה) שמחת רשב"י, ואם דר בא"י ילך לשמוח על קברו, ושם ישמח שמחה גדולה^ס, וכ"ש אם הוא פעם הראשונה שמגלה ראש בנו ומניח הפאות, שהוא מצווה^{סב}...
 כתב הגאון רבי שמואל העליר זצוק"ל גאב"ד דעיה"ק צפת"ו בספרו 'כבוד מלכים' (בסוף הספר) ואעיד

מנהג שנהגו ישראל ללכת ביום ל"ג בעומר על קבר הרשב"י ורבי אלעזר אשר קבורים בעיר מירון בנוודע, ואוכלים ושמחים שם, ואני ראיתי למורי ז"ל שהלך שם פעם אחת ביום ל"ג בעומר הוא וכל אנשי ביתו וישב שם שלשה ימים הראשונים של השבוע ההוא... והה"ר יונתן שאגי"ש העיד לי שבשנה הראשונה קודם שהלכתי אני אצלו ללמוד עם מורי ז"ל, שהלך עם בנו הקטן שם עם כל אנשי ביתו, ושם גילו את ראשו כמנהג היהודים^ס, ועשה שם יום משתה ושמחה.

מעשה באיש יהודי מבני ירושלים שבנו נחלה ופנה אל הרה"ק רבי דוד בידערמאן מלעלוב ז"ע בבכותו את מצב בנו, הורה לו רבי דוד סע נא לאתרא קדישא מירון ותפעל ישועתך על ציון התנ"א רבי שמעון יוחאי, אמר לו היהודי כבר הייתי במירון, אמר לו רבי דוד, נו, סע שוב, וכי מי שכבר ביקר אצל הרופא ועדיין לא נתרפא לא ישוב אל הרופא הלך ושוב עד שיתרפא...

ס. טעם נחמד למנהג זה שמעתי מכ"ק אדמו"ר מטשערנאביל שליט"א ממעשה שהביאו בגמרא (מעילה יז.) 'פעם אחת גזרה המלכות גזירה, שלא ישמרו את השבת, ושלא ימולו את בניהם, הלך רבי ראובן בן איסטרובלי וסיפר קומי (פירשי גילח השער שעל מצחו, והניח השער של אחריו כעין בלורית שהעכו"ם עושין, כדי שלא יכירו בו שהוא יהודי), והלך וישב עמהם לבטל בחכמתו את הגזירות, אמר להם (ר' ראובן) מי שיש לו אויב יעני או יעשיר, אמרו לו יעני. אמר להם, אם כן, לא יעשו מלאכה בשבת כדי שיענו, אמרו טוב אמרת, ובטלו הגזירה. חזר ואמר להם מי שיש לו אויב יכחיש או יבריא, אמרו לו יכחיש, אמר להם אם כן ימולו בניהם לשמונה ימים ויכחישו, אמרו לו טוב אמרת ותבטל הגזירה על המילה. אחר זמן הכירה המלכות ש"יהודי" בא ובערמה ביטל את הגזירות, מכיוון שכן החזירו את כל הגזירות לקדמותם, אמרו החכמים, מי ילך ויבטל הגזרות, ילך ר' שמעון בן יוחאי שהוא מלומד בנסים, יצא לקראתו 'בן תמליון' (שד, ששמו כן, ושאלם) רצונכם אבוא עמכם, בכה ר' שמעון ואמר, מה שפחה של בית אבא (הגר המצרית) נזדמן לה מלאך שלש פעמים, ואני לא פעם אחת, יבא הנס מכל מקום, קדים הוא על בברתיה דקיסר (הקדים השד טרם הגיע רשב"י לשם, ונכנס לבתו של הקיסר), בהגיעו לשם אמר רשב"י - 'בן תמליון צא, בן תמליון צא', מכיוון שקרא לו רשב"י יצא השד והלך לו, אמר להם המלך, בקשו ככל אשר תאוה נפשכם, הכניסו אותם לגנזי המלכות כדי שיוכלו לקחת מה שהם חפצים, לאות הכרת הטוב שהצילו את בתו של המלך, מצאו שם את 'איגרת גזירה' זו, נטלוה וקרעוה.

ומכאן, שמעלה מיוחדת היה לרשב"י שביטל בכוחו את הגזירה כשהוא לבוש בבגדי היהודים ואף שערותיו עמדו לו כיהודי... זכר לדבר, עושים 'חלאקה' לילדי ישראל במירון, שהרי גזירת השערות מתוך הזהירות בלא תקיפו פאת' היא היא סימן היכר שבין בני"י לשאינם בני"י, ויש בזה זכר לנס הגדול שנעשה בכוחו של רשב"י בימים ההם.
 וכבר אמר הגה"צ רבי יעקב מאיר שעכטער שליט"א (לקט אמרים ח"ב עמוד דש) וז"ל. כי הרי רשב"י הבטיח כי לא תשכח מפי זרעו (שבת קלח:), ולכן בתחילת חינוך הילדים כשמכניסים אותם לתלמוד תורה אז הוא הזמן הנכון להביאם אל רשב"י, כמי שאומרים הלא הבטחתם שלא תשכח התורה מפי זרעו, הנה הבאנו לכם איפוא את זרעו המיועדים להכניס לחדרי תורה, שזכותכם תגן שלא תשכח התורה מפיהם.

סא. ואף התנא רשב"י בכבודו ובעצמו יוצא לקראת העולים על ציונו ושמח בשמחתם, כידוע דבר המעשה שסיפר הרה"ק משינאווע ז"ע (ששמע בעת ביקורו בארה"ק) שפעם אחת רקד האריז"ל ותלמידיו בחצר הציון הק' ביום ל"ג בעומר ורקד עמהם איזה זקן גבוה משכמו ומעלה, ואחר הריקודים גילה האר"י שהזקן היה רשב"י בכבודו ובעצמו (עיי' טעמי המנהגים כל אריכות הדברים שרקד עם האר"י וה'חרדים' יחדיו).

סב. ובכלל, ידועים דברי הזהר הקדוש (בא לח). על הפסוק (שמות לד כג) שלש פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני האדון ה' - מאן פני האדון ה' דא רשב"י, ואף שהדברים עמוקים, מכל מקום חזינן כאן כי ענין העליה לרגל' שכהיום שחרב הבית אין בידינו לקיימו, עדיין שייך לדידן בעליה לציונו של התנא האלוקי רשב"י.

הוא ימליץ טוב - סגולת היום לפעול בו גדולות ונצורות מצינו בתורתן של רבותינו שזה היום מסוגל לפעול בו כל מיני ישועות - 'לכל ישראל האיר', כל חד וחד במצבו הן ברוח^{סג} הן בגשם^{סד}. ובפרט בשלש אלה, בני חיי ומוזני, וכדלהלן.

בני^{סה} - הרה"ק ממונקאטש זי"ע (שם אות כב) מביא משמיה דזקינו הרה"ק הי"שם שלמה זי"ע שהרוצה להיפקד בזרעא היא וקיימא יעתיר על כך בברכת 'רפאנו', כי ענין זה נכלל בכלל 'רפואה', וביום זה שהוא בחינת 'הוד' מסוגל לבקש על רפואתו, כי

אני כי בילדותי שמעתי פה מרבני קשישאי רבני הספרדים אשר אבותם ראו וסיפרו להם כי הרה"ק ר' חיים בן עטר (ה'אור החיים) זי"ע היה פעם בהילולא פעיה"ק צפת, ובשעלה למירון והגיע לתחתית ההר שעולים משם אל 'המקדש', ירד מהחמור והיה עולה על ידיו ועל רגליו, וכל הדרך היה גועה בבהמה וצועק - היכן אני השפל נבנם למקום להבת שלהבת, קוב"ה וכל פמליא של מעלה הכא, וכל נשמות הצדיקים שמה. ובעת ההילולא היה שמה שמה גדולה.

ידוע כי רבים נהגו לקיים מימרא זו כפשוטה, ועולים להשתטח על ציון הקודש 'שלש פעמים בשנה', ונהרא נהרא ופשוטיה.

וכה כתב ה'חרדים' בהקדמת ספרו, אמר המחבר, בהיות חברים מקשיבים אצל ציון רשב"י, עוסקים באמרותיו אמרות טהורות כדרכנו פעמים בשנה מעת לעת ומפקידה לפקידה...

סג. כתב הגאון רבי יהונתן אייבשיץ זי"ע (יערות דבש ח"ב דרוש יא) וז"ל, ויום ל"ג בעומר הוא הילולא דרשב"י, כי מת אז, והיה למעלה הילולא [בבחינת] 'הנערה באה אל המלך' וראוי לכל איש הירא וחרד לשום אל לבו יום ההוא לשוב בתשובה, כי זכות רשב"י מסייעת להבא לטהר, ולא לבלות זמן בעו"ה בהבלי עולם, אשר הוא לצדיק לצער, עכ"ל.

סד. וגם בענין הזיווגים, ידוע מה שאמרו צדיקים שיום זה מסוגל למציאת זיווג הגון, כי רבי שמעון 'הציל הלחוצים', ומי לנו 'לחוך' כמי שממתין לזיווג...

מעשה שהיה בשנת ה'תשע"ד, משפחה אחת מדרי ארה"ק שבנם הבחור כבר עמד בפרק 'האיש מקדש' זה עידן ועידנים, ועדיין לא היה נראה כי הלה יערוך בזמן הקרוב 'סיום' על 'פרק' זה, והיו עיני ההורים רואות וכלות ואין לאל ידם להושיע, ביום ל"ג בעומר נסעה אם המשפחה לאת"ק מירון לשפוך שיח לפני אדון כל, שיחיש ויושיע כבר אותם ואת בנם גם יחד בזכות התנא האלוקי רשב"י, על אם הדרך דיברה האם עם האב בפל' (סעלפאן), וכה אמרה, כי לאחרונה נזכרה שטרם הולדת בנם זה הבטיחה אצל הרשב"י שכאשר יעזרם הבורא ויוולד להם בן למזל טוב יקראו את שמו בישראל - שמעון (כסגולה הידועה לזש"ק והובאה בשבחין דרשב"י עמו' ה), ומשום מה בהגיע עת השמחה נשתכח הדבר מליבם, ונקרא שמו בישראל 'זעליג', ומי יודע אם ענין זה הוא המעכב את הזיווג...

מיד נדברו ההורים עם מורם ורבם - אחד מהרבנים החשובים פה בארה"ק, יעץ להם הרב שבבוא האם לפני המלך בהיכל הקודש במירון תזכיר הבטחה זו, ותאמר שם שהרי הם מוסיפים זה כעת את השם 'שמעון' לבנם, ומעתה יקרא שמו בישראל 'שמעון זעליג', וכדי שלא לעורר רעש מיותר ב'קריאת שם' (בפרט בבחור במצב כזה), על כן בשבת הבעל"ט יעלה הבחור ב'עליה לתורה' ושם יקראהו הגבאי - 'עמוד הבחור שמעון זעליג בן...', ואף יעשה לאחר מכן 'מי שברוך... הוא יברך את הבחור שמעון זעליג... בעבור...', ובזה יבוא הענין על מקומו בשלום, וכך עשתה האם, כשאך למותר להוסיף כמה דמעות שפכה כמים בציון הקדוש, שיחוס ה' וירחם עליהם.

בשבת שלאחר ל"ג בעומר התפללו הבחור ואביו בביהמ"ד שהם רגילים בו, ובעת קריאת התורה הכריז הגבאי, 'עמוד הבחור שמעון זעליג בן...'. מיד אחר התפילה ניגש אחד המתפללים ששמו 'זעליג', ושאל את הגבאי מדוע קראת לבחור 'עמוד הבחור שמעון זעליג', מעולם ידעתי ששמו 'זעליג' בלבד, אמר לו הגבאי וכי מה אכפת לך, כך אמר לי אביו ששמו כן, אמר לו האברך - הבט נא וראה, בתי בגרה והיא בעידן ה'שידוכים', וזה מכבר אמרתי לעצמי, בחור כמותו הייתי רוצה לקחת לחתן לבתי, אלא שעד עתה חשבתי כי שמו כשמי - זעליג, והרי הננו מקפידים על צוואת רבי יהודה החסיד (כג) שלא להשתדך כששם החותן, אבל אם שמו אינו כשמי אלא אף 'שמעון' שמו, אם כן, אין מתאים לי לקחת לחתן יותר מבחור זה... ותוך כמה ימים (לפני שבת הבאה) נגמר הדבר בכי טוב.

סה. איתא מהרה"ק ה'מנחת אלעזר' זי"ע (שער יששכר, אייר, מאמר גל עיני אות ה) על הא דאיתא (מכות יז): 'אמר רבא דילידא אימיה כרבי שמעון תלד, ואי לא לא תלד'. וברש"י (ד"ה דילידא) כל שאמו יולדת תבקש רחמים יהי רצון שיהא כרבי שמעון. ולפי פשוטו אין הדברים מובנים, וכי כל כך ביד כל איש לבקש שבנו יגדל ויתעלה לרום המדרגות כרשב"י.

'בורא רפואות' (בברכת יוצר) הוא כנגד מידת ההוד, ו'הוד חיי - כמו שמביא הרה"ק ממונקאטש זי"ע (שער יששכר שבהוד' הוא רפואה בתכלית השלימות, נמצא שאף מאמרי חודש אייר מאמר גל עיני אות י) כי 'שמעון בן פקידת עקרות מסגולות היום הגדול הזה"ס. יוחאי' בגימטריא 'מחיה מתים' ס"ו.

ומבאר ה'מנחת אלעזר', כי אכן גדול ואדיר כוחו של האי יומא קדישא - יום ל"ג בעומר, עד שבידינו לבקש ולהתפלל על בנים כרשב"י, כי כל תפילה מתקבלת בשמי מרום ביום זה. ואנן נעני ונאמר, שאין הדברים אמורים דיקא ביולדת. אלא אף על עצמו ועל נפשות בניו ובנותיו יש ביד כל אחד ואחד לפעול - שיגדלו ויהיו כרבי שמעון, כשירבה בתפילה ותחנונים להתעלות בתורה ויראה טהורה, וכל מידה נכונה וטובה, ובזה יזכו הכל לרוות נחת דקדושה מכל יו"ח.

סו. איתא במדרש (שהש"ר א) אמר רבי אידי, מעשה באשה אחת בצידון ששהתה עשר שנים עם בעלה ולא ילדה, באו הבעל והאשה לפני רשב"י, ואמרו לו, רצוננו להתגרש זה מזה. אמר להם רשב"י, חייכם, כשם שנזדווגתם זה לזה במאכל ובמשתה כך אין אתם מתפרשים (נפרדים) אלא מתוך מאכל ומשתה. הלכו בדרכיו ועשו לעצמן י"ט, ועשו סעודה גדולה, בתוך הסעודה נתנה לו האשה יין ושיכרתו יותר מדאי, כיון שנתישבה דעתו עליו, אמר לה, בתי, ראי - כל חפץ טוב שיש לי בבית וטלי אותו ולכי לבית אביך. מה עשתה היא, לאחר שישן רמזה לעבדיה ולשפחותיה, ואמרה להם שאוהו במטה וקחו אותו והוליכוהו לבית אבא. בחצי הלילה נייער האיש משינתו כשפג היין, אמר לה, בתי היכן אני נתון, אמרה ליה בבית אבא, אמר לה מה לי בבית אביך, אמרה לו - ולא כך אמרת לי בערב 'כל חפץ טוב שיש בביתי טלי אותו ולכי לבית אביך', אין לי חפץ טוב בעולם יותר ממך. הלכו להם אצל רשב"י, ועמד והתפלל עליהם ונפקדו. ללמדך, מה הקב"ה פוקד עקרות אף צדיקים פוקדים עקרות, והרי דברים קל וחומר, ומה אם בשר ודם מכיוון שאמר לבו"ד כמותו אין לי חפץ בעולם טוב ממך נפקדו, ישראל המחכים לישועת הקב"ה בכל יום ואומרים אין לנו חפץ טוב בעולם אלא אתה עאכ"ו.

סז. ידוע מה שסיפר הגה"צ רבי אשר זעליג מרגליות זי"ע (הילולא דרשב"י) מה שענינו ראו ולא זר, בל"ג בעומר שנת תרפ"ג, שהגיעה אשה אחת למירון ובנה הקטן עמה - בן שנולד לה לאחר שנים רבות מאד של ציפיה לישועה, והבטיחו היא ובעלה שאם יזכו לבן יביאוהו מירונה לגוזז פאת ראשו בשמחת ה'חאלאקע', ואכן תפילתם נענתה ולתקופת השנה נולד להם בן למזל טוב. כאשר הבטיחו כן קיימו, ומשבא הילד לגיל שלוש הביאתו אמו לתגלחת בציון הרשב"י. (ואילו אביו נשאר בביתו ולא עלה בידו לעלות מירונה). והנה באותה שנה היה ל"ג בעומר ביום שישי בשבת, ורוב העם נשאו לשבות שבתם בצילא דמהימנותא אצל רשב"י, ביום השב"ק בעת שהתפלל הרא"ז מוסף במנין האחרון סמוך לחצות היום - נשמע לפתע קול רעש גדול מאחד החדרים הקטנים הבנויים מעל לציון - כי באותו פרק אחזה מחלת הח"ר הנוראה את הילד הנ"ל, ושבק חיים לכל חי, וכפי שמעיד הגרא"ז מרגליות בכתביו 'אני בעיני ראיתי את הילד מונח על הארץ ירוק ומת'. וציוו הרופאים שהיו שם מטעם הממשלה מצפת"ו לעשות 'הסגר' על הציון, כי היתה מחלה זו מסוכנת לדבק אחרים בה, השערים ננעלו אין יוצא ואין בא, ושאגות נוראות החלו להישמע, אבות נשאו מבחוץ ועולליהם בתוך המערה, ונשמע קול צעקה ובכיה בכל המקום ההוא, ועל כולם נשמע קול בכי מאם הילד שמת, שבנה הראשון והיחידי אשר נולד לאחר שנות ציפייה והביאה אותו על תגלחתו הראשונה אינו ונהפך לתוגה שמחתה. ולא היה איש מהנמצאים שהיה יכול לעשות קידוש - מרוב צער, לפתע קמה אם הילד וחגרה מותניה כאשת חיל, נטלה את בנה המת על ידיה וירדה עמו למטה לביה"כ שעל הציון הקדוש, ובקול מר צווחה, רבי שמעון, רבי שמעון... הנה הבאתי הלום את בני היחידי אשר נתן לי ה' בזכותך, וקיימתי נדרי להביאו אליך על תגלחתו הראשונה, אל נא תשבית את שמחתי ואת שמחת בעלי היושב ומצפה לנו שנחזור מציון קדשך...!', ואח"כ קמה ואמרה, צדיק צדיק הנני מניחתו לפניך כמו שהוא, ואנא ממך שאל תביישני ואל תחזיר פני ריקם, ותחזירו לפני חי ובריא כמו שהבאתיו אתמול לפניך, ויתקדש שם שמים ושמן בעולם, וידעו הכל כי יש ה' וצדיקים שופטים בארץ. ולסגולה סגרו הדלת, ורק הילד נשאר שמה. כעבור איזה רגעים... והקול נשמע מבית הכנסת - צעקת הילד לאמו, וה'חכם' שהיה שם פתח הדלת, והנה הילד קם על רגליו וצועק אמי תני לי מים כי צמא אני, ונעשה שם רעש גדול מתחיית הילד המת, וכל הקהל באו לראות את הילד החי, ועמדו כל הקהל ובירכו ברכת 'מחיה המתים'... ואפילו אנשי השלטון הגויים השתאו לראות את הנס הגדול ופתחו את שערי המערה לרווחה לכל הבאים.

זעודה, שתיבות 'שמעון בר יוחאי' עולים במכוון כמספר 'ורפאתיו' (אורה ושמה להרה"ק מבארניב דף כ, הובא בהילולא דרשב"י הערה סז). ולא זו בלבד, אלא כמו שאמר הרה"ק רבי פנחס מקאריץ זי"ע (אמרי פנחס השלם אות רלא) שיום זה מסוגל ביותר לעורר בו עניין הרפואה ומי שצריך לקחת רפואה (תרופות) יתחיל בל"ג בעומר, כי 'בורא רפואות' מכוון כנגד 'הוד' (פרע"ח שער ק"ש פרק א). ואם בן יום ל"ג בעומר שהוא ספירת 'הוד שבהוד' הרי הוא מסוגל לבוא לתכלית הרפואה'.

מזוני - למדנו מדבריו של הרה"ק ה'חת"ם סופר' זי"ע בתשובותיו (יו"ד רל"ג), כי הנה אמרו במדרש (מדרש זה אינו לפנינו) שבצאת בני ישראל ממצרים, לקחו עמם חררת מצה, וממנה ניוונו למשך ל' יום, ואז הלכו במדבר שלושת ימים בלא לחם, ויהי ביום השלישי, ביום י"ח אייר - ל"ג בעומר, החל הקב"ה להמטיר לחם מן השמים. ומסיים ה'חת"ם סופר' וראוי לעשות לזה זכר טוב. ואם בן אף עניין המזוני יש בהאי יומא רבה. שהרי ביום זה המטיר הקב"ה לחם מן השמים^{סח}.

ונודע על כוחו הגדול של רשב"י להשפיע שפע 'מזוני' לעולם, וכדאיתא ב'ירושלמי' (ברכות פ"ט ה"ח) רבי דבעי^{סט}.

באמת אמרו, שאין כל ספק, שאם יעמוד אדם בציון הקדוש, ויזעק ויתפלל - ולא יפסיק, כאותה אם רחמנית שצווחה לרחמים על חיי בנה. יפעל כל משאלות לבו בכל מיני ישועות, אפילו אם יצטרך רבי שמעון לפעול אצל היושב במרומים לשדד עבורו את כל מערכות הטבע, אלא שעליו לבקש כאותה אם המבקשת על חיי בנה היחיד... אף הגרא"ז מרגליות סיפר על עצמו, שסבל פעם כאבים ויסורים בגרונו, והרופאים המליצו לו שיעשה ניתוח על הגרון, אולם הוא חשש מכך מאד, ע"כ נסע למירון וגמר 'תהלים' על הציון הקדוש, באמצע אמירתו תקף אותו שיעול חזק אשר גרם לו להקיא דם ועמו יצאו כל הפסולת שהיו תקועים בגרונו, ושוב לא היה צריך לעשות עוד ניתוח. סח. איתא מהרה"ק הישמח ישראל' זי"ע (מאורן של ישראל י"ד שבט, ב) שיום פטירת הצדיק נקרא 'הילולא', כי אותו היום הוא לצדיק כ'בי הילולא' שהוא בלשון ארמי יום 'חתונתו', וכמו שבחתונה קורין את הכתובה לפני החתן להודיעו ולהזכירו את התחייבותיו כלפי הכלה, כמו כן ביומא דהילולא של הצדיק מזכירים את התחייבותו כלפי האנשים שחסו בצילו. עכ"ל.

עפ"י יש לומר, שבהילולא דרשב"י הרי הוא כחתן היוצא מחופתו, ו'שטר כתובה' בידו לכל המשתתפים בשמחתו הן בקירוב מקום הן בקירוב הלב, ובכתובתו כתוב 'ואנא אפלח ואיזון ואפרנס יתיכי ליכי' (אזון ואפרנס), והרי הוא כמחייב עצמו להשפיע לנו בני חיי ומזוני וכל הצטרכויותינו בהרחבה מרובה.

סט. שמעתי על עשיר אחד הדר בנ"י. שבארה"ב, שנסע פעם לאת"ק מירון. ויהי בעת השתטחותו על הציון הקדוש נכנסו באזניו תפילות היהודי שעמד בסמוך לו, והיה הלה שופך את מר ליבו על החובות האדירים שהוא שקוע בהם עד צווארו, וביקש והתחנן שבזכותא דרשב"י ישלח לו הבורא ישועה גדולה - חמישים אלף דאלער טבין ותקילין, תפילה זו לא מצאה חן בעיני העשיר הלז, באמרו, וכי כך מגשמים את התפילה אצל הרשב"י, בשלמא אם היה מבקש על נחת דקדושה או אפילו על בריאות גוף ונפש, ניחא, אבל כזאת זילותא - לדבר אצל הרשב"י על מעות... (כי אותו עשיר טוב לו לא הבין ללבו של העני), ובתוך כך הגה בליבו איזה רעיון היאך 'לסדר' ולחנך עני שבור זה, נבר במקום המיוחד ל'קוויטלעך' הוציא את הקוויטל של העני ומצא כתוב בה את מקום מגורי העני, וגמר

זהיום עצמו גורם, ואף מי שאינו זוכה לעלות וליראות באתרא קדישא מירון, מבל מקום יש בידו לפעול בכל מקום שהוא נמצא, כי גדול וקדוש היום לאדונינו לקבל תפילתנו ולשמוע שזועתנו בזכותא דרשב"י, וכמו שאמר רשב"י ב'אידרא' שיום זה ברשותו הוא - דהא כל יומא ברשותי קיימא (פר' האוינו רצ"א: הובא לעיל), ובכל מקום שבעולם שרויים בני ישראל ביומו של רשב"י, וכמו שהוא עצמו אמר יכול אני לפטור את כל העולם מן הדין" - אף מי שאינו בנמצא אצלו (סוכה מה:), עוד אמרו (פסחים נא:): 'כראי הוא רבי שמעון לסמוך בין בפניו בין שלא בפניו'". והרבה צדיקים קדושי עליון שבארצות הגולה פעלו גדולות ונצורות בהאי יומא, על

אומר שבחזרתו לביתו יכתוב לו טשעק (צי"ק) על סך חמישים אלף דאלער, ובמקום החתימה יחתום 'רשב"י, וישלח את הטשעק לביתו של היהודי - שכמובן לא יהיה לו מה לעשות עם טשעק ב'חתימה' כזו, אך הלה 'יתחנך' ויבין כי אין לדבר עניני חולין כאלו ליד ציונו הקדוש של הרשב"י, ואכן, מיד בחזרו לביתו הוציא הלה את זממו לפועל, ובזה נחה דעתו...

כעבור כמה שבועות ראה העשיר כי יצא מחשבון הבאנק שלו סך של חמישים אלף דאלער טבין ותקילין, פשפש וחקר אחר הוצאותיו והכנסותיו ולא הצליח להבין מהותה של 'הוצאה' זו, מי הוציא מחשבונו סך כזה, בפרט שלכל האנשים אשר הוא עומד עמם בקשרי מסחרו הרי הוא משלם סכומים שאינם 'עגולים' כסכום זה, באין מענה ל'חקירתו', פנה לבדוק את תצלום הטשעק שעל ידו הוציאו סכום זה, והנה רואה הוא כי זהו הטשעק שהוא עצמו שלח אל פלוני ופלוני, ומרוב בהלה ורוגזה שכח וחתם בשיגרא דידו את 'חתימת ידו', או אז ראה העשיר כי תפילת העני שביקש ב'תמימות' בזכותא דרשב"י חמישים אלף דאלער - נענתה בשלימות, ולא עוד אלא שהוא היה השליח ממעל למלא משאלת לבו, ושלח אליו את כל הסכום בפעם אחת לביתו, בלא טלטולי דרכים וכדו'...

סיפר הרה"ק ה'דברי שמואל' זי"ע מעשה באשה עשירה אחת (שהיה בעת ביקורו של הדב"ש בצעירותו במירון בל"ג בעומר), שבאה לציין הרשב"י לבקש מרשב"י שימליץ טוב עליה כי שלחה אניה בלב ים מלאה בסחורה יקרה, וביקשה שיעבור הכל בשלום ותרוויח במסחרה. בגישתה אל הציין, שמעה קול אשה עניה מבקשת לחם לפי טפיה ומעות לנישואי שתי בנותיה... פנתה אליה העשירה בשאלה לכמה מעות הינך נצרכת, ענתה כך וכך, מיד הוציאה העשירה מכיסה את כל הסכום ונתנה לה ככל צרכה, ובזה הסתובב אל הציין ואמרה, 'רבי שמעון, הנה זאת האשה פעלה כל משאלות לבה, אנא, עזור לי גם כן.... ותפעל בשמים ממעל שיהיה לי שמירה עליונה על נכסי ועל הספינה השטה בים הגדול'.

והיה ה'דברי שמואל' מפליא בדבריו, כי אותה עשירה לא פנתה לאמר, ענני אלוקי בזכות הצדקה הגדולה שעשיתי עתה, אלא באמונתה ביקשה שזכות הרשב"י תעמוד לה, כי לא יוכל רשב"י להחזיר פני שואליו ריקם (מזקנים אתבונן). ע. הגרעק"א מציין ב'גליון הש"ס' (שם) למאמרו של רשב"י (אדר"ג פט"ז), 'רשב"י אמר, מנין שאין ישראל רואים פני גיהנם לעולם, משלו משל למה הדבר דומה, למלך בשר ודם שהיה לו שדה זיבורית, באו בני אדם והשכירוהו בעשרת כורין חיטים בשנה, זבלוה, עדרוה, השקוה וכסחוה, ולא הכניסו ממנה אלא כור אחד חיטים בשנה. אמר להם המלך מהו זה, אמרו לו אדונינו המלך אתה יודע בשדה שנתת לנו שמתחילה לא הכנסת ממנה כלום ועכשיו שזבלנוה וכיסחנוה והשקנוה מים לא הכנסנו ממנה אלא כור אחד חיטים בלבד. כך עתידים ישראל לומר לפני הקב"ה ריבוננו של עולם אתה יודע ביצר הרע שהוא מסית בנו שנאמר (תהלים קג טו) כי הוא ידע יצרנו'. והיינו שאין כל מקום לטענה על בני ישראל מדוע לא עליתם יותר במעלות התורה והיראה, כי בלא עבודתם ויגיעתם - לעמוד כנגד פיתויי היצר, לא היו מגיעים אף למעט תורה ועבודה שהגיעו, ובתשובה זו פטר רשב"י את כל העולם כולו מן הדין.

וראה שם בביאור 'בנין יהושע', שאין נפטר מדין זה אלא מי שבשם 'ישראל' יכונה, היינו דיקא אלו שעשו פעולות רבות - בתורה ובמעשים טובים, אך לא הצליחו לגבור על יצרם, ולכך מדייק רשב"י שאין 'ישראל' רואים פני גיהנום ר"ל מי שמכונה בשם ישראל ומתחכם בעצמו לעשות פעולות רבות לבער היצה"ר מקרבו - אדם כזה לא יראה פני גיהנום לעולם.

וכתב הרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע (ל"ג בעומר, בתחילת דבריו) רשב"י מזכך גופן של ישראל לעולם. עא. לעת זקנותו של הרה"ק ה'אמרי חיים' מויז'ניץ זי"ע השתוקק מאוד לנסוע למירון קודם ראש השנה, באמרו שעומדים לקראת יום הדין, ומוכרח הוא לקחת את ה'ליוער' (עורך דין) המומחה והגדול ביותר שיוציא לצדק

אף שהיו רחוקים ת"ק פרסאות ממקום אש להבת זבפרט אם ילמדו מאמרי רשב"י המפורים בש"ס, או שלהבת ע"ב.

דיננו, אמנם הגבאים הפצירו בו מאוד לבל יסע עקב חולשת גופו, עד שאמר שישאלו את בנו הרה"ק הישועת משה' זי"ע שכהן אז כרב שיכון ויזניץ, גם הוא פסק ש'אסור' לרבי לנסוע עד מירון, אז 'קיבל' האמ"ח את ה'פסק', כי אמר שצריך לשמוע בקול ה'מרא דאתרא'... ותחת כן נסע לירושלים להתפלל בכותל המערבי. לאחר מכן עלה לבית נכדו כ"ק אדמו"ר מסלונישליט"א לנוח מעט, והגיע הרה"ק ה'נתיבות שלום' זי"ע לדרוש בשלומו ולברך ולהתברך לקראת ראש השנה, פתח האמ"ח וסיפר לו שרצה מאוד לנסוע למירון עד שגזר עליו המרא דאתרא שלא ייסע, נענה לו ה'נתיבות שלום' בלשון הגמ' (פסחים נא:) 'כדאי הוא רבי שמעון בן יוחאי לסמוך עליו בפניו ושלא בפניו, שמח האמ"ח בדבריו ומיד הוסיף כי אצל רבי שמעון תמיד נחשב 'בפניו', כי איתא בזוה"ק 'מאן פני האדון ה' דא רשב"י'...

עב. מעתה יראה כל איש באשר הוא למלא את האי יומא קדישא, לעסוק בתורתו של רשב"י ובאידרא קדישא, או באמירת תהילים, וכדאי הוא רבי שמעון לסמוך עליו בין בפניו ובין שלא בפניו.

הא למה זה דומה לרופא שעשה מעשה מרקחת לחולי מסויים, והוא שולח תרופה זו בכל קצוות תבל, והדבר פשוט, שאף אם יעמוד הרופא במקום אחד והחולה יטול את הרפואה בסוף העולם יזכה הלה להתרפא, והכי נמי מצודתו של רשב"י פרוסה מסוף העולם ועד סופו, וכל מי שיטול 'תרופותיו' יתרפא ברוחניות ובגשמיות, ו'תרופות' אלו הינם החיזוק בכל ענייני תורה ועבודה ויראת שמים, ועי"ז יזכה להיושע בכל משאלותיו לטובה.

ומכל מקום, מעלה גדולה ויתירה יש לאלו הזוכים לעלות למירון ולשהות סמוך ונראה לציון הקדוש, דהא בודאי יעדיף החולה ליטול את הרפואה כאשר הרופא המומחה ניצב על ידו ובודק ורואה בכל עת מצבו ומעמדו, ועל דרך זה מעלה גדולה שיש לאלו הנמצאים בקירבת מקום ובמחיצתו של רשב"י המשקיף ומשיגח עליהם, 'וכדרך שבא לראות כך בא להראות' (מלשון הגמ' חגיגה ב.).

ראה נא בנוהג שבעולם, מעמידים בכל ארץ ועיר בניין גדול שמשמם מעבירים את זרם החשמ"ל (עלקטריק) והנה אפשר שיעמוד אדם בסמוך ממש לאותו הבניין וחשכה לו, לעומתו יש המקבלים 'אורה' אף במרחק גדול מאד, וההפרש ביניהם, כי הללו התחברו לאותו זרם ב'חוטים' ועבותות (חוטי חשמ"ל) ע"כ יש בביתם אורה ושמחה.. והנמשל, אם 'יתחבר' לרשב"י מציונו (וימשוך חוטים) עד ביתו ומקומו תאיר לו זכותו וכוחו דרשב"י למרחק מרחקים...

בענין זה יש לציין מעשה נורא שהתרחש בארה"ב בשנת תשע"ג, בתחילת השנה הושיבו השלטונות כמה וכמה יהודים יראים ושלמים בבית האסורים, מחמת איזה עניין שהוא. אחד מהאסורים היה יהודי שנהג לעלות מפעם לפעם במשך ימות השנה וק"ו בל"ג בעומר לאת"ק מירון, גם עתה משנתפס רצה ליסע מיד לארה"ק למירון לבקש רחמים לביטול הגזירה, אך השלטון כבר עיכב בעדו מלצאת את גבולות ארצם, ושלח את בנו שימהר ליסע לאת"ק מירון, וכן עשה הבן.

על כולנה הצטער היהודי צער רב, ולא פסיק פומיה מלהתאונן שמעודו לא החסיר מלעלות להסתופף בצילא דרשב"י, ועתה בשנה זו הרי הוא נתון בכבלי בית האסורים ולא יוכל ליסע למירון (כי הושיבום שם לזמן ארוך). נענה אחד הבנים ואמר לו דרך נחמה, אכן בשנה זו אינך יכול ליסע לרשב"י, אך ברור לי שרשב"י בוא יבוא אליך, והיו דיבוריו נראים כחוכא ואיטלולא.

בהגיע שבת ערב ל"ג בעומר (שחל ביום א') ישב היהודי בכלאו, ומירר בבכי מרוב השתוקקותו לשהות בצילו דרשב"י, וכפי שהגדיר זאת ה'יושב' כל קירות בית האסורים היו רטובים באותו שבת מדמעות. ואכן, במוצאי מנוחה פרצה שריפה בבית האסורים, או אז - 'בקעה מצאו' היהודים ה'יושבים' - והחלו לרקוד סביב לשונות האש ושוררו 'בר יוחאי'... תורתו מגן לנו... היא מאירת עינינו... הוא ימליץ טוב בעדינו אדוננו בר יוחאי'. למחרת היום הודיעו להם מטעם השלטון כי עקב השריפה הרי הם משוחררים לביתם, וראו הכל שלא זו בלבד שרבי שמעון הגיע אל תוככי בית האסורים, והביא להם אבוקה לרקוד בשמחה, אלא אף גם זאת הוציאם מן השביה.

שמעתי מבעל המעשה הי"ו, שלפני כמה שנים 'נתפס' בידי שוטרי המלכות על שעבר על חוקי המדינה, הללו אסרו אותו תחת מסגר ובריה, ובמשך כמה שבועות המתין לגזר דין שישיתו עליו השופטים, למותר לציין שבני משפחתו פעלו ועשו כל מיני השתדלויות שבעולם כדי לשחררו, אולם כל ה'עסקנים' אמרו שלפי הנראה אין מנוס משיבה בבית האסורים למשך כארבעה שבועות לכל הפחות, והימים 'ימי הספירה' היו, בהגיע ליל ל"ג בעומר נזכר

המנחה 'נחם את אבלי ציון' בהתאבלו על ירושלים, ואף ביום ל"ג בעומר בהיותו על ציון הרשב"י אמר בתפילתו 'נחם', לאחר שגמר תפילת 'שמונה עשרה', אמר לו האריז"ל, ראיתי בהקיץ את רשב"י עומד על קברו וציווני לשאלך מדוע הנך משבית את שמחתו הגדולה ואומר נחם ביום זה מכובד (לא עבר חודש ימים ואחד מבניו מת על פניו ל"ע). ומכלל לאו נשמע הן, כמה שמחה יש לפני רשב"י כשאנו שמחים ביומו הגדול^{עה}.

כתב ב'שו"ת מהרי"ל' (החדשות, סמן קד) על דבר שאלה שנשאל אודות מי שאסור לו לאכול חוץ לביתו רק בסעודת מצוה (מחמת נדר שגדר), ושאל השואל מה נחשב סעודת מצוה. השיב המהרי"ל שבוודאי נחשבת

הציון ממש (מאור עינים ישמה לב מס' שבת, ועיין לקמן במאמר 'בסוד תורה הבהיר'), והלומד מאמרי רשב"י נעשה מתלמידיו^{עה}.

שמן ששון – ההדלקה והשמחה הגדולה ביום ההילולא **איתא** מהרה"ק ה'בני יששכר' זי"ע (חודש אייר מאמר ג אות ג) 'אשר נתאמת לנו מאנשי אמת אשר השמחה ביום הזה על ציון רשב"י היא שלא כטבע, דכתיב (משלי יג ט) 'אור צדיקים ישמח' ע"ד.

ידועים ומפורסמים דברי מוה"ר רבינו חיים וויטאל זי"ע (שער הכוונות דרוש ו' ענין ל"ג לעומר) שהעיד הר' אברהם הלוי זי"ע שהיה רגיל לומר בכל יום בתפילת

ביומא דהילולא של רשב"י, ופרץ בדמעות שלישי ובכה מאין הפוגות על מצבו הקשה, וידר נדר לאמר, שאם יהיה אלוקים עמו ויצילו מן הבור הזה בזכות אדונונו בר יוחאי יסע למירון כדי להודות לה' על חסדיו המרובים שגמל עמו, ואכן לא עבר זמן רב ולפתע נכנס אחד משומרי בית האסורים וציוה עליו להתלוות אליו, ולתדהמתו שחרוהו על אתר... בעצם היום הזה הופיע האיש בביתו הניח כמה ממטלטליו והודיע לבני הבית כי אצה לו הדרך לעלות מירונה, בני משפחתו ניסו לדבר אל לבו שלא יעשה כן, כי מן הנראה הינו עיף ויגע מכל אשר עליו בשבועות האחרונים, אולם הוא לא שמע אליהם, והודיעם שעליו לקיים נדרו, להודות ולהלל להשי"ת על הציון המצויינת באתרא קדישא מירון, ואכן בשמחה ובששון הגיע לציון הקדוש ושהה שם עד למוצאי ל"ג בעומר, כשהוא מודה להקב"ה בשבח ושירה על כל החסד שעשה עמו.

עג. ועד כמה יכול אדם להתרומם בתורה, יתבונן בעצמו ויציר בדעתו, שאין איש בדורנו שיעלה על דעתו, כי חשוב הוא שבבואו לעולם העליון יושיבוהו בהיכלא דרשב"י, ואילו כאן בזה העולם, הרשות נתונה בידי כל אחד להיכנס להיכל קדשו של רשב"י, על ידי שישב אצל הגמרא וילמד מאמרותיו של רבי שמעון קדישא. **עד.** וכן כתב מהרי"ל מפלטישאן (בפתח ספרו שו"ת מהרי"ל, יו"ל בשנת תרל"ג) 'אני זכיתי ג"כ להיות בל"ג בעומר במירון, אחי ורעי אין אני יכול להעלות על הכתב גודל השמחה, אשרי מי שראה זאת... ומי שהוא במירון מרגיש בחוש שהשמחה היא בכח הרשב"י שרוצה שיהיה משתה ושמחה בזה היום.

ואנן נחזי, האיך רוקדים ומפזזים אלו עם אלו - כל בני ישראל הנמצאים שם במירון, מבלי להביט אחד על מהותו של חברו - ואף עם אלו שבמשך כל השנה לא היו באים במגע עמהם, אלא, כולם אהובים וכולם שמחים בשמחתו של רשב"י.

וכך מתאר רבי אברהם רוזאניס את ההילולא במירון בשנת תרכ"ז, וז"ל, עד אור הבוקר לא נחו ולא שקטו מרוב צהלה ושמחה ויהי אלה הלכו לנוח ואחרים באו תחתיהם, כל היום הוא וכל הלילה שאחריו כזה. ולא אעמיס עלי עול כבד להודיעך בפרטות ולהראותך המראות השמחות בכל רגע ושעה שונים למיניהם וכל מי שלא ראה שמחה זו לא ראה שמחה מימיו... איש באחיו ידובקו, קול יתנו ברוב עוז, אלה מפה דוגלים כאיילים ואלה ישירו, אלה ישתו ואלה יספקו כפיים מפזזים ומכרכרים בכל עוז. אבק שריפה נחשב לאין, לא ידעתי אל מה אדמה לך, אשוה לנגדך השמחה אשר הרגשתי אז בקירות לבבי, דימיתי שכבר בא המשיח לישראל והנני רואה בשמחת בית השואבה בתוככי ירושלים נפלאות המראה הזה בעיני.

עה. הגה"צ רבי אליהו ראטה זצ"ל משמשו של הרה"ק רבי שלומ'קה מזוועהיל זי"ע סיפר שבאחת השנים בנסיעתו של רבו הקדוש למירון לפני ל"ג בעומר, נענה רבי שלומ'קה קודם הנסיעה ואמר לר' אליהו שברצונו לנום מעט, וכאשר יבואו כל הנוסעים ויעמדו הכן לנסיעה יודיע לו. לאחר כמה רגעים הודיע לו ר"א שהקהל עומדים הכן לנסיעה, בהיכנסו לחדר הבחין ר' אליהו שכל הכר והכסת של רבי שלומ'קה ספוגים עד כלות מדמעות עיניו, וכבר הבין מה הייתה תנומתו...

ועודה זו כסעודת מצווה, זו"ל. וסעודת מצווה הוי בעל ברית, מילה ופדיון הבן, וסיום מסכתא, וכל היבא דנהנה מסעודת ת"ח כאילו נהנה מזיו שכינה כמו שדרשו רבותינו ז"ל מסעודת יתרו (ברכות סד). הילכך ל"ג בעומר נמי סעודת מצווה הוי, עכ"ל (כלומר, שהרי היא סעודת הרשב"י).

ואף מי שאינו זוכה לעלות לאת"ק מירון ירבה בשמחה לכבוד היום וכמו שכתב ה'חיד"א' (מורה באצבע אות רכג) 'ירבה בשמחה לכבוד רשב"י זי"ע, כי הוא יום ההילולא שלו, ונודע שרצינו שישמחו ביום זה' (ואין המדובר דווקא באת"ק מירון) ויש מי שנהג לעשות לימוד בליל ל"ג בעומר בי עשרה ללמוד שבחי רשב"י המפורים בזוהר ואידרא זוטא והוא מנהג יפה.

ואכן, נהגו בני ישראל לדורותיהם בכל התפוצות לערוך שמחה רבה וצהלה ביום זה, בהדלקת משואות של אור, ואף היו נוהגים (בכמה מקומות) להשליך בנדים אל תוככי האש, לשורפם ליקרא דרשב"י, ועל ענין זה כבר חיבר הגה"ק רבי שמואל העליר זי"ע רבה של צפת את חיבורו 'כבוד מלכים', בה מציין שכן היה מנהגו בקודש של ה'אור החיים' הק' זי"ע ועוד ע"י.

ובן הובא בספר 'אלף כתב' (אות תרפד) 'עוד הגיד (מורה מענדיל ליטמאן מעיה"ק צפת תו"ב) שהאור החיים הק' בכה כל ליל ל"ג בעומר בעת הדלקה ההילולא, ועמד מרחוק באמרו, האיך אנש אל הערפל אשר שם עומדים נשמות האבות הק' אברהם יצחק ויעקב וכל הקדושים עמהם ע"י.

מיד משעלה רבי שלומ'קה על גבי הרכב, (עזב את כל בכיו) החל לעורר את כל היושבים להיות ב'שמחה' ב'שמחה'. תוך כדי הנסיעה הסתובב אל רבי אליהו, ב'הרגישו' שהוא מתענה ביום זה, והורה לו להפסיק את תעניתו תיכף, כי ביום שנוסעים לרשב"י הוא יום שמחה, ו'זה היום נגילה ונשמחה בו'.

הרה"ק ה'חתם סופר' זצ"ל (וכן נהג בעל האמרי האש הובא בזכרון יהודא) שבימי ספירת העומר היה מוסר שיעור לפני תלמידיו בישיבה במסכת שבועות, וכל יום למדו דף אחד (עיין בשו"ת חת"ס אה"ע סימן ק בד"ה ותשו' הרשב"א שכתב בזה"ל ובכל שנה בלמדי שבועות עם התלמידים אמרתי ק' זה...), וכיון שיש מ"ט דפים סיימו את המסכתא בחג השבועות (ויש הלומדים מסכת סוטה, שגם בה יש מ"ט דפים), וביום ל"ג לימד דף ל"ד [כי כל מסכתא מתחילה בדף ב', כנודע] וכאשר הגיע לדברי הגמרא בעמוד ב' 'רבי שמעון אומר... מחכו עלה במערבא', הסביר ואמר בדרך רמז, שבמערבא - זה ארץ ישראל 'מחכו' מלשון שמחה בדברי רבי שמעון, לרמז על השמחה בל"ג בעומר מחמת הילולא דרשב"י (הובא בבני שלשים וילקט יוסף אות קפב).

עו. הרה"ק האדה"ז מסאדיגורא זי"ע היה מדבר בגדולת ה'הדלקה' על גג הציון (שאביו הרה"ק מרוז"ן זי"ע קנה את זכות ההדלקה לו ולזרעו אחריו), והיה אומר ששמונים אלף נשמות יש להם תיקון בעת ההדלקה.

יש מהצדיקים שנהגו להשליך אל אש היקוד את ה'כיפה' שמעל לראשם, וכך אף נהג כ"ק אאדמו"ר זי"ע ואביו הרה"ק רבי משה מרדכי זי"ע. מעשה שהיה בירושלים עיה"ק בימי הרה"ק רבי דוד בידערמאן מלעלוב זי"ע, בחור מבני ירושלים שנטרפה דעתו עליו ל"ע, ואחד משגינותיו היה שללא הרף היה משליך את ה'כיפה' מעל ראשו. נכנס אביו אצל ר' דוד'ל ותינה בפניו את מר מצבו של בנו, ויהי בימים אחדים לאחר חג הפסח, בהגיע זמנו של ר' דוד'ל לצאת בשיירות בדרך הארוכה בואכה מירון, קרא לאביו של הבחור, ואמר לו שיצטרף לשיירתו יחד עם בנו. משך כל הדרך סבל האב מרורות בבושות נוראות מזה הבן, שבכל 'הפסקה' שעשו על אם הדרך היה הבחור בורח ונעלם, והיו צריכים לחפש אחריו, וכהנה וכהנה. עד שבעזהשי"ת הגיעו בשעה טובה ומוצלחת למירון.

בעת ההדלקה על גג הציון, ניגש ר' דוד'ל אל הבחור והוריד מעל ראשו את כובעו ואת הכיפה, את הכובע השליך למטה, ואילו את הכיפה השליך אל תוככי לשונות האש. והנה, ברגע זה הניח הבחור את ידו על ראשו והתחיל לצעוק 'א קאפל א קאפל' (הבו לי כיפה לכסות ראשי), וישתוממו כל העם, בראותם כי הבחור נהפך לאיש אחר ודעתו חזרה אליו, כי זה עידן ועידינים שלא שמעו מפיו איזה דיבור כאחד מן הישוב, ולא עוד אלא שבו בדבר שקלקל - שזרק תמיד את הכיפה, בו בדבר תיקון - שזעק הבו לי את הכיפה.

ולנו יאמר, שלא דווקא ב'שוטים' וחסרי דעה' מדובר כאן, אלא כל אחד ואחד ושגינותיו שלו... אפשר לו לשורפם באשו של רשב"י. ומכאן ואילך יצליח דרכו.

עז. הרמ"מ ראב"ן מתאר באופן נפלא ב'מסע מירון' את כל סדר ההילולא (שנת תרמ"ח) שהיה נוכח אז במירון, ובסוף דבריו כתב, זו"ל. גם שמן זית כ"א קנה ויצוק לתוכו - לכבוד התנא, אז נגשו המדליקים (את ההדלקה על גג הציון)

באר הפרשה - ביהר

עד היום הזה, ולא עוד, אלא שבזכות זה זכה להעמיד תלמיד גדול כרשב"י, שמי לנו גדול הימנו.

בסוד תורה הבהיר - העסק במאמרי רבי שמעון בנגלה ובנסתר כבר הבאנו דברי חז"ל 'כדאי הוא רבי שמעון לסמוך עליו בין בפניו ובין שלא בפניו' (פסחים נא:). כי יש בחינת השתטחות על הציון גם מרחוק - כשעוסק במאמריו, וכן מצינו לרשב"י עצמו כן, כדאיתא בגמרא (יבמות צו.) 'אמר רב יהודה אמר רב מאי דכתיב אנורה באהלך עולמים וכי אפשר לו לאדם לגור בשני עולמים אלא אמר דוד לפני הקב"ה רבונו של עולם יהי רצון שיאמרו דבר שמועה מפי בעולם הזה, דאמר רבי יוחנן משום רשב"י כל תלמיד חכם שאומרים דבר שמועה מפיו בעולם הזה שפתותיו דובבות בקבר.

ובמהרש"א (שם) כתב וז"ל. שהיה נהנה בו אילו אמרו בשמו.

וכן אמר רשב"י במדרש תנחומא (כי תשא ג) על הפסוק (קהלת ה יא) 'מתוקה שנת העובד אם מעט אם הרבה יאכל והשבע לעשיר איננו מניח לו לישון... בעשירי תורה אני מדבר ולא בעשירי ממון, כיצד היה אדם גדול ועשיר בתורה למד תלמידים הרבה ורביץ תורה ברבים ושבע מן התורה, אף על פי שהוא מת אין התלמידים שהעמיד מניחין לו לישון, אלא יושבין ועוסקין תלמידיו בתורה ובתלמוד ובהלכה ואגדות ואומרים תלמידיו הלכות ושמועות משמו ומזכירין שמו בכל שעה ואין מניחין אותו לישון בקבר, וכן אמר רשב"ל אמר רבי עקיבא וכן אמר רשב"י אין תלמידיו מניחין אותו לישון בקבר שנאמר (שה"ש ז) דובב שפתי ישנים, הוי והשבע לעשיר איננו מניח לו לישון, עב"ל ע"ה.

והאריך בזה הרה"ק ה'מאור עינים' זי"ע (ישמח לב, בריש דבריו עמ"ס שבת) 'ובדורות האחרונים, כשלומדים

במערות צורים שעמדת - שמחת היום שלא נכנעו תחת היאוש

איתא בגמרא (יבמות סב:) 'שנים עשר אלף זוגות תלמידים היו לו לרבי עקיבא מגבת ועד אנטיפרס וכולן מתו בפרק אחד מפני שלא נהגו כבוד זה בזה. תנא כולם מתו מפסח ועד עצרת', ולכן אנו נוהגים מקצת דיני אבלות באלו הימים, וכתב ה'בית יוסף' (סי' תצ"ג) בשם רבי זרחיה הלוי, שאין הכוונה עד העצרת ממש, אלא עד 'פרוס העצרת' - כב' שבועות קודם העצרת והוא ביום ל"ג בעומר, שבו פסקו מלמות.

וכתב הרמ"א בסיומן זה (ס"ב) שנתנו בשמחה ביום זה. ומקשה ה'פרי חדש' (שם) 'מה טיבה של שמחה זו, ואי משום שפסקו מלמות, וכי זו שמחה היא שלא נשאר בהם מי שימות ל"ע. ומתריץ ה'חיד"א' ('שוב עין' [סימן י"ח] סימן תצ"ג דין ב, וכע"ז ב'פרי חדש'), שהשמחה היא על התלמידים שהעמיד ר' עקיבא באותו היום, כדאיתא שם בהמשך הסוגיא, 'עד שבא רבי עקיבא אצל רבותינו שבדרום ושנאה להם (לימדם את תורתו), רבי מאיר, ורבי יהודה, ורבי יוסי, ורבי שמעון, ורבי אלעזר בן שמוע. והם הם העמידו תורה'. ואין לך שמחה גדולה כשמחה זו שהעמידו את התורה מחדש.

עתה בינו והתבוננו נוראות. קודם הפסח עמד רבי עקיבא בראשות ישיבה של כ"ד אלפים תלמידים, כולם גדולי תורה. ויהי אך יצא יצא הפסח החלו מתים לו תלמידיו על פניו בזה אחר זה ה"י (חשוב נא כמה 'הלויות' היו בכל יום ויום). הרי עפ"י טבע אנושי היה על ר"ע לנמשו הכל, ולהוכיח שיש בזה משום סימן מן השמים שאין רוצים את ישיבתו, והיה שב אל ביתו... אבל חפוי ראש, סגור ומסוגר... אך רבי עקיבא לא שת לבו לכל אלה - אלא אמר 'תורה מה תהא עליה', עמד והתחיל הכל מ'בראשית', קיבץ את חמשת התלמידים למדם את תורתו ומשם יצאה תורה לישראל

ברגש שמחה וטוב לב, וידליקו מטפחת משוחה בשמן, וישליכו אל אגן השמן. וכל העומדים - בעינים צופיות עומדים, מקווים לאור. ויהי ברגע הראשונה בצאת שביב אש, כעלות הלהב, וירונו העם ותבקע הארץ לקול הרנה והשמחה, לא ראיתי ואבותי לא סיפרו לי לשמע אוזן הנהייתה כמוהו. ומקובל הוא ביד יושבי ארצנו הקדושה כי נשמת התנא האלוקי רשב"י תתנוסס על הדלקתו. אז לקחתי את גליון רשימת שמות קרובי ואוהבי... התפללתי בקשתי ותחנתי בעדם כי יגן עליהם זכות התנא הקדוש להאיר נרם בשפע והצלחה בגופם ונפשם. ע"ה. וכן איתא ב'ספר חסידים' (סי' רכד) וכל האומר דבר שמועה מפיהם, הם מתפללים עליו שם, ומליצים טובה עליו.

גם ייחשב זה האיש כמי שהוא משפיע טובה לצדיק, וכן כתב בנו של הרה"ק ה'שפת אמת' מבערו'אן זי"ע בהקדמת בן המחבר (לספר שפ"א) וז"ל. שמעתי מאמ"ו זצוק"ל שאמר לי כי טוב יותר לעיין בספר הצדיק מלהשתמח על קברו כי ע"י העיון בספרו מתדבק יותר בחי' וקדושת והשפעת שורש נשמתו ומלמעלה ישפיע עליו ע"י שהוא (העוסק בתורתו) משפיע לו (לצדיק), כמ"ש דובב שפתי ישנים ונעשו בבחי' משפיעים זה לזה ע"ט.

תורתו אומנותו - מעלת עסק התורה, במשנת רשב"י יום זה - יום ל"ג בעומר, הוא היום שבו החיה רבי עקיבא את העולם משממונו והעמיד את התורה בעולם וכנזכר לעיל, גם בזה היום 'הסמך' רבי עקיבא את רשב"י (שדי חמד, ערך 'ארץ ישראל' ו). וכן תניא בגמרא (שבת קלח:): 'רשב"י אומר, חס ושלום שתשתכח תורה מישראל שנאמר (דברים לא כא) כי לא תשכח מפי זרעו'.

דברי שום תנא וחכם מדברי הקדמונים וכו', ולכך מחיה אותו שמכנים החיות בהדברים, שלכך אמרו 'שפתותיו דובבות בקבר', שאפשר לומר כי זה בחינת השתטחות על קברי הצדיקים, כי דיבורי הצדיק שם הוא קבור וטמון החיות שלו באמור וכו', ונקראת בחינה זו השתטחות על קברי הצדיקים, שהן דבריהם שלומד ומזכיר היום הלומד'.

וזוהי שרשב"י בעצמו יבוא להתחבר עמו, כדאיתא ב'ערות דבש' (ה"ב דרוש ז') וז"ל. ביבמות (צו:): 'מאי דכתיב (תהלים סא, ה) 'אגורה באהלך עולמים' - וכי אפשר לאדם להיות דר בב' עולמות, אלא שיאמרו דבר שמועה משמו בזה העולם ושפתותיו דובבות בקבר'... אבל בשאומרים דבר שמועה מפיו אז נשמת צדיק מתלבשת שם בלומדים, ועומדת שם... ולכך שפיר אמרינן שדוד המלך דר בב' עולמות, א. בעולם הנצחי, ב. בזה העולם - בלומדים האומרים דבר שמועה מפיו, עכ"ל. והיינו שהוא כשוכן בתוככי הלומדים את מאמריו.

וכך אמר הרה"ק הישמח ישראל זי"ע (מאורן של ישראל ח"א דף י"ד, י"ד שבט תרנ"ו אות א), וז"ל. על ידי שמזכירים את הצדיק בזה העולם יש עליה ופקידה לטובה לכל ישראל.

הרה"ק הריי"צ מליובאוויטש זי"ע מביא בשם אביו הרה"ק הרשב"ב זי"ע (אגרות קודש מוהריי"צ ח"ח עמוד קל) כשיהודי לומד תורה של איזה צדיק, בא מלאך ממחנה מיכאל להיכל הצדיק ומבשרהו 'בשורה טובה' שפלוגי בן פלוגי לומד בספרו, והצדיק בעל הספר מעורר רחמים על הלומד ובני ביתו, כי המלאכים יודעים היטב איזו 'בשורה טובה' יש בזה לצדיק שעוסקים בתורתו בעולם הזה, עד כאן דבריו (בתרגום ללשון הקודש).

וכתב הרה"ק ה'ברכת אברהם' זי"ע בפתיחת ספר 'בית אברהם', מאמר חז"ל (ירושלמי שקלים פרק ב' הלכה ה') "אין עושים נפשות לצדיקים דבריהן הן זכרונם", וז"ל, כי הענין שמתפללים על קבר הצדיק הוא שעל ידי זה מתקשרים עם נפשו רוחו ונשמתו כמובא בזוהר הק' פרשת תרומה, ובהיות וניצוץ מנפש הצדיק הוא עטוף בדיבורו, ודבריו חיים וקיימים (כלשון היסוד העבודה' במכתב ס"ד) אפשר להתקשר איתם בכל מקום על ידי דבריהם הקדושים, עכ"ל. עוד כתב שם, מרן מהר"ש זי"ע (הדברי שמואל) פעם אחד בי"א חשוון - בהלולא של כ"ק א"ז בעל יסוד העבודה זי"ע, דברו על גודל ענין לימוד ספריו הקדושים, אמר, כי הצדיק בעולם הזה הוא בבחינת הולך, וכשנסתלק אז הוא בחינת עומד, וכשחוזרים על דבריהם הקדושים מחויב הצדיק לעזור להם, ונהיה לבחינת מהלך, ומקויים בו ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה" (זכריה ג ז). עכ"ל.

וכך כתב הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע (פרשת נח עמוד י"ב ד"ה ענין) וז"ל. בהלולא של צדיקים גם מי שלא הכירו בחייו ולא שמע מפה קדשו דברי תורה, מכל מקום ההולכים בעקבותיו ומתאספים יחד, ומספרים ספורי קודש, וחוזרים על דבריו הקדושים שלימד בהם איך לעבוד להשם יתברך, על ידי זה משיגים קשר ושייכות להצדיק וכמו שכתב מרן א"ז ז"ל במכתבו (הובא לעיל)...עכ"ל.

ע"ט. כתב הרה"ק מזאלאוויץ זי"ע בספרו 'ברית אברם' (סוף הפטרת שבת הגדול) וז"ל, שמעתי מרבי ישראל בעל שם טוב זללה"ה, כי אין הצדיק יכול לעלות ממדרגה למדרגה לאחר מותו, אם לא שדנין אותו על קלות שבקלות. ואחר שכבר דנו אותו על קלות שבקלות אי אפשר עוד לבוא למדרגה יותר - רק כאשר בני אדם מספרים למטה מתורה ומעשים טובים שלו, אז בא הצדיק שספרו ממנו לעליה גדולה. וכן בכל פעם ופעם שמספרים איש אל רעהו מן יראי ה' הנפטרים אז יש להצדיק הנ"ל עליה וכו' וגם להאנשים המספרים יש להם עליה. עכ"ל.

פ. בגמ' (שבת קלח:): כשנכנסו רבותינו לכרם ביבנה אמרו עתידה תורה שתשתכח מישראל וכו', רשב"י אומר חס ושלום שתשתכח תורה מישראל וכו'. וביארו בדרך משל לאחד שנפל מראש הגג של בניין בן מאה קומות, שכל הרואה

באר הפרשה - בהר

לקליה' (היכלו של הקב"ה היא התורה, ובשעה שהיהודי יושב ועוסק בתורה עומד שם הקב"ה ומקשיב לקולו)^ג.

עוד איתא בזוה"ק שהיושב ועוסק בשעשועי אורייתא, הרי הוא אחוז ודבוק בקודשא בריך הוא (זוה"ק ח"ג ט.ו.), כי התורה הקדושה היא עצם הקב"ה (שם ח"א כד. ח"ב ט.). והמשכיל בעת ההיא ידבק בדברי תורה מבלי להרפות מהם אפילו שעה אחת... שהרי ע"י עסק התורה יקנה קדושה רבה מן השמים, והרי הוא מתקשר ומתדבק בקוב"ה נותן התורה (עיי' 'תניא' פ"ד ופ"ה)^ד. ואף אם אינו מבין תלמודו לא יתייאש אלא ידע כי

כתב הרה"ק רבי צדוק הכהן זי"ע (פרי צדיק ל"ג בעומר אות א) וז"ל. **ובכל שנה בשבא יום זה יבול כל אדם לזכות לפי כוחו להשיג קביעת הדברי תורה שירד ביום זה בתורה שבעל פה, ולכן קבעוהו למועד פא.**

ע"ב, שומה עלינו לעסוק בענין לימוד ועסק התורה במשנתו של רשב"י אשר 'תורתו אומנותו', לדעת כי מיום שחרב בית המקדש אין לו להקב"ה בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד^ה (ברכות ח.). ובזוהר הק' (ויקהל ר א) איתא, 'היכלא דקוב"ה אורייתא איהו, וכר בר נש עסוק באורייתא קוב"ה קאים תמן ואצית

אומר מתוך יאוש - וודאי ימות זה הנופל, ואין שום סיכוי בדרך הטבע שיוותר בחיים לאחר נפילה כזאת, עד שבא אחד ואמר לא אתן לו למות כי אתן לו יד גדולה לתפסו שלא ייחבט בקרקע, כיו"ב, ראו חז"ל הקדושים ברוח קדשם את הירידה בתר ירידה שתשרור בדור אחרון, עד שאמרו שלפי המצב החשוך והנורא אין שום דרך שלא תשתכח תורה, הכריז רשב"י ח"ו שתשתכח תורה מישראל, אלא בכוחי הגדול אושיט להם חבל הצלה שיוכלו לאחוז בו ולהניצל כי יכול אני לפטור את כל העולם כולו.

פא. סיפר הגה"צ רבי אליהו ראטה זצ"ל שהרה"ק רבי שלומ'קה מזוועהיל זי"ע התבטא פעם אליו בכאב שלא כדרכו (מדרכו בקודש היה נזהר מאד שלא לדבר שום סרך גנאי על נפש מישראל), **באים אלי אנשים ופניהם דומין לבהמות, וזאת מפני שעוד לא למדו באותו היום דף גמרא ותוספות,** ואם כן בואו ונחשב חשבוננו של עולם באיזה פנים נעלה להראות אצל רשב"י, כאדם או...

פב. הנה בהלכות סוכה נפסק כי סכך פסול בצידי הסוכה - עד ארבע אמות נחשב כ'דופן עקומה' ועדיין כשרה הסוכה, יש שרמזו בהאי מילתא, כי אף מי שהוא 'עקום' לגמרי - ואין הנהגתו ראויה כל כך, מכל מקום כל עוד שהוא מונח בתוככי 'ארבע אמות של הלכה' עדיין 'מוחלים' לו. כי אפילו אם חטא הרי 'המאור שבה יחזירנו למוטב' (איכ"ר פתיחתא ב), וכדאיתא במדרש (ילקוט ירמיה רמז רפב) 'רב הונא ורבי ירמיה ורבי חייא בר אבא, כתיב (ירמיה טז יא) 'אותי עזבו ואת תורת לא שמרו', הלואי אותי עזבו ותורת שמרו (שהקב"ה מתאונן ואומר על ישראל שהלואי שהיו עוסקים בתורה למרות שחטאו), שאילו תורת שמרו מתוך שהיו מתעסקין בה היתה מחזירתן למוטב'.

וכבר היה מעשה באיש עני ואביון שהגיעו בניו לפרק האיש מקדש, לרוב עניותו וחובותיו שהשתרגו למעלה ראש החליט כי הוא מסכים לכל שידוך ב'תנאי' קודם למעשה, שהצד השני מתחייב על כל ההוצאות מהחל ועד כלה... ויהי היום, הוצע לפניו שידוך עם כל 'מעלות' - בלי רגלים ובלו ידיים, בלי ראש ובלו דעת, ללא אב וללא אם, 'העיקר' אינו חסר מן הספר, כלומר, כי הדמים והמעוות נשפכים בביתם כמים, ואכן, בסימן ובמזל טוב עלה וצמח כגן רטוב אותו הזיווג... ויהי ממחרת החתונה, והנה, אויה, שוד ושבר... כי נתברר שאותו המחותן דומה ל'איש חסיד היה' שאין בידו אפילו שוה פרוטה... מיהר החתן לגלות לאביו והלה מיהר לשדכן וגער בו עד כמעט כדי הכאה - למה רימיתני, לשקר בפני כי 'יש דמים' בבית המחותן... אמר לו השדכן, שמע בני, כל 'מעלות' שמנית בפניכם אמת הם - ולא רק מפי השמועה, כי עתה אחר הנישואין כבר חזיתם זאת בעיניכם, ואלא מאי ב'מעלה' אחת שקרת, נו, כל שדכן אומר איזה שקר, כיו"ב, כל חסרון שיש בו ביהודי - כל עוד שהוא עוסק בתורה 'התורה מכפרת', אבל בלא זה אינו שווה מאומה כאותו 'נעבעך' שמעלה אחת זו כיפרה על כל שאר החסרונות, אבל בלא זה ישלחנה חפשי מביתו.

פג. הגה"ק החזו"א זי"ע היה מעודד את הלימוד בספר הזוהר כלימוד מוסר הטוב ביותר (מעשה איש ח"ג עמוד צה). ושמעתי מוסיפים שאמר שיש בו מוסר רב לחיזוק עסק התורה כי בכל דף מדפי הזוה"ק מוזכר מעלתם של עוסקי תורה.

פד. איתא בגמרא (פסחים קיב). כשהיה רבי עקיבא חבוש בבית האסורים אמר לו רשב"י רבי למדני תורה אמר איני מלמדך אמר לו אם אין אתה מלמדני, אני אומר ליוחי אבא ומוסרך למלכות, וכל הרואה יתמה וכי יעלה על הדעת

יומם ולילה' - על ידי לימוד התורה נעשה הוא מנהיג העולם, אם ירצה יהפוך לילה ליום, ואם ירצה יהפוך יום ללילה (מוכא גם בקובץ בא"י עט עמוד קכ"ו בהערה ה).

לכל ישראל האיר - גמילות חסד במשנת רשב"י

איתא במדרש (תנחומא, ויחי ה) אמר רשב"י כל העוזר את ישראל כאלו עוזר את השכינה שנאמר (שופטים ה כג) 'אורו ארור יושביה כי לא באו לעזרת ה', וכי צריך הוא לסיוע, אלא ללמדך, שכל העוזר לישראל כאלו עוזר את השכינה, עכ"ל פ"ו.

איתא בזוהר הק' (קפה.) שכל מה שלומד האדם בהאי עלמא ואינו מבין את לימודו, יבינהו בעולם הבא (עיי"ש).

וכך איתא בזוה"ק (ח"ב קסא.) שהקב"ה 'אסתכל באורייתא וברא עלמא', כך נמי כל יהודי ויהודי 'איסתכל באורייתא ומקיים עלמא' - בשעה שהוא 'מסתכל' ועוסק בתורה הרי הוא מעמיד את העולם על תילו, וכל העולם עומד בזכותו פ"ה.

במו שאמר הרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע על נוסח התפילה כי הם חיינו ואורך ימינו - אם התורה הקדושה היא מקור חיותנו ועוסק בה תמיד. אזי 'ובהם נהגה

שרשב"י היה מאיים על רבו הגדול ב'מסירה למלכות', ומבאר הרה"ק ה'שפע חיים' זי"ע שלא בא רשב"י לאיים עליו, אלא לגלות לרבו את המציאות - אדם מישראל בלא תורה יורד עד דיוטא התחתונה עד שבא לידי מסירת רבו למלכות... (וכן מסופר על הגאון רבי ברוך בער זצ"ל, שבשבעות היה מרים את ידו, ואומר 'אי לאו האי יומא מי יודע אם היד הזו לא הייתה שופכת דמים חלילה').

פה. לאידך, בלא תורה אוי לו ואוי לסביבתו, הנה איתא בגמרא (נדרים מט:) שרבי יהודה היה שותה בלילי פסחים 'ארבע כוסות יין', והיין גרם לו לכאב הראש לכן הוצרך לחגור את צדעיו מפסח ועד עצרת (לשכך את כאבי ראשו), רבים שאלו, וכי ביום הפורים לא שתה יין, והרי לא מצאנו שהיה חוגר צדעיו מפורים ועד ה... מדוע דייקא היין שבפסח גרם לו כאב הראש, ועוד מה אירע לו בעצרת שנתרפא מכאביו, ואמר הגה"צ רבי יהודה צדקה זצ"ל בדרך צחות, כי בני ישראל יצאו ממצרים לחירות עולם אולם עדיין לא קבלו את התורה עד חג השבועות, ואכן אדם 'בן חורין' שאין לו עול התורה עליו הוא 'כאב ראש' גדול כי תוצאותיו מי ישורנה (קול יהודה חג הפסח).

פו. איתא בגמ' (ר"ה יח.) 'רבה ואב"י מדבית עלי קאתו (שנגזר עליהם שימותו בקיצור ימים ושנים ל"ע) רבה דעסק בתורה חיה ארבעין שנין, אב"י דעסק בתורה ובגמילות חסדים חיה שיתין שנין'. ותמה הרה"ק הנתיבות שלום זי"ע, שהלא באותו הזמן שעסק אב"י בגמילות חסדים היה רבה שקוע בתורה, ומדוע נגרע חלקו של רבה, וכי יתכן שמאחר שעסק בתורה יפסיד ולא יאריכו לו שנותיו. ותירץ שאכן אין אדם 'מפסיד' מלימוד התורה, כי בין לרבה ובין לאב"י נקצב מלעילא אותם שנות חיים, אלא שהזמן שיהודי עוסק בו עבור רעהו להיטיב עימו אינו נחשב מחשבון החיים הקצוב לו, שהרי אינו מתעסק עתה בענייניו הפרטיים ואינו חי כעת לעצמו, וממילא האריך אב"י עוד עשרים שנה. איתא בזוה"ק (ויחי ריח.) רבי יצחק תלמידו של רשב"י נכנס אל רבי יהודה ואמר לו כי מרגיש על עצמו שהוא נוטה למות... משם הלכו שניהם אל רבי שמעון, וירא רבי שמעון כי מלאך המוות מרקד לפני ר' יצחק, אחז רשב"י בידו של ר' יצחק, ואמר הריני גוזר שכל מי שרגיל להיכנס הנה בכל עת יכנס, ומי שאינו רגיל להיכנס - לא יכנס, כלומר, שמלאך המוות שאינו רגיל כאן לא יכנס. נכנסו ר' יצחק ור' יהודה, ומלאך המוות נשאר מבחוץ. שאל רשב"י את ר' יצחק אם כבר ראה את אביו מהעולם העליון, כי אם ראה כבר אין בידו להושיעו (סימן זה היה מסור בידי אותם שרפים לביור ענין המיתה, ואין לדין עסק בזה), ענה ר' יצחק, עדיין לא ראיתי את אבי, פנה רשב"י לשמים, ואמר, את ר' יצחק הנני צריך כאן בעולם כי הוא אחד מז' העיניים שלי (מהאידרא), ונענה מן השמים שאכן ישאר ר' יצחק בין החיים, אך ביום הסתלקותו של רשב"י יצטרך להביא עמו את ר' יצחק (וכך הוזה, לפני שנסתלק רשב"י מהעולם, אמר לבנו שיראה אם ר' יצחק נמצא בבית, דאנא מערבנא ליה, פי' שאנכי ערכת לך שמים להביאו עמי לעולם העליון, אידרא זוטא, פר' האזינו רפז:). נרדם ר' יצחק, ואביו נגלה אליו, וסיפר לו, שהכל כבר היה מוכן לקראת עלייתו לעולם העליון, והוא (אביו) וכל קדושי מעלה היו מוכנים כיום חג לקבל את פניו. ורק צער קטן היה עוד בלבו על שלא יזכה רבי יצחק ללמד תורה לבנו הקטן. והדברים עתיקים וידועים.

הרה"ק מסאווראן זי"ע הראה ממקום אחר בזוה"ק (בשלח סא.) את המשך המעשה, וכך כתיב שם, פעם אחת היה רבי יצחק מהלך בדרך ופגש בו עני אחד, ויבקשהו העני, 'הב לי נדבה שאוכל להחיות בה את נפשי ונפשות בני

באר הפרשה - ביהר

בדין). וכעין זה גם בח"ב (קצח). תא חזי זבאה חולקיה דבר נש כד מסכנא אערע לגביה, דההוא מסכנא דורונא דקודשא בריך הוא חזי דשדר ליה (שעני זה 'מתנה' הוא ששלח לו הקב"ה).

במה דברים אמורים, עלינו ללמוד ארחות צדיק ביומא דהילולא שלו, ללכת בכל דרכיו במעשה צדקה וחסד^{פז}, ואכשר דרא שנותנים אכילה ושתייה^{פח} כדי שבעה לעולים להסתופף בציון הרשב"י^{פט}, וכל המרבה הרי זה משובת, כן הדברים אמורים שיחום

וכך איתא מפורש בזוהר הקדוש (בראשית ה"א קד). רבי אלעזר אמר, תא חזי כמה אנהג קב"ה מיבו עם כל בריין, וכל שכן לאינן דאולי באורחוי, דאפילו בזמנא דבעי למידן עלמא, איהו גרים למאן דרחים ליה למוכי במלה עד לא ייתי ההוא דינא לעלמא, דתנינן בשעתא דקב"ה רחים ליה לבר נש משדר ליה דורונא, ומאן איהו מסכנא, בגין דיזכי ביה. (פי' בוא וראה עד כמה מטיב הקב"ה עם כל הבריות, וכ"ש להולכים בדרכיו, שאפילו בזמן שהוא דן את העולם, גורם לאותו שאוהבו - שיזכה בדין מבעוד מועד, על ידי ששולח לו 'מתנה' - עני המזכהו בצדקה, והוא הגורם לו לזכות

בית', ענהו רבי יצחק, אין תחת ידי אלא מחצית המעה, ומה תוכל לקנות בה. אמר לו העני, אף תחת ידי חצי מעה, אצרף אותה עם המחצית שתתן לי, ואקנה בו דבר מה להשיב את הנפש. נתן לו רבי יצחק את חצי המעה שבידו. כלילה ההוא הראו לרבי יצחק בחלום, איך שהוא עובר את הים הגדול, ורצו להשליכו לתוכו, והנה רואה הוא כי רשב"י מושיט ידו להצילו - להוציאו מן המים הזידונים, אך אין ידיו של רשב"י קרובות דיים לידיו של ר' יצחק, ואז... מגיע העני שבאותו היום החיה את נפשו, ומחבר את ידי ר' יצחק עם ידי רשב"י (כחיבורם של שתי חצאי המעות), ואז עלה בידי רשב"י להציל את ר' יצחק ממוות לחיים. משהשכים רבי יצחק משנתו נפל בפיו הפסוק (תהלים מא ב) 'אשרי משכיל אל דל ביום רעה ימלטהו ה' (ואמרו חז"ל, שהמשכים ונפל לו פסוק לתוך פיו הרי זה נבואה קטנה, ברכות נה:). והיינו שאף שהצלנו הייתה ע"י רשב"י, מכל מקום לא בא לידי הצלה זו מבלעדי הצדקה שעשה עם העני.

איתא במדרש (ויק"ר לד ב) וז"ל, היתה ככר בעשר פרוטות ועני עומד בשוק ואין בידו אלא תשעה ובא אחד ונתן לו פרוטה ונטל ככר ואכלה ושבתה נפשו עליו (ובכך השיב נפשו), אמר לו הקב"ה אף אתה בשעה שנפשך מצפצפת לצאת מתוך גופך אני משיבה לך, לפיכך משה מזהיר לישראל וכי ימוך אחיך. פז. איתא בזוהר הקדוש (ח"ב צ"ב), שכל יום ויום בו יהודי גומל חסד עם רעהו, עומד לו יום זה כאפוטרופוס (הדואג לכל מחסורם של היתומים) בשמים.

וכך כותב השל"ה הקדוש ז"ע (במס' פסחים סוף פרק נר מצוה) על הפסוק (תהלים נב ג) 'חסד קל כל היום', ראוי לאדם שלא יעבור עליו יום אחד מימי חייו שלא יעשה בו חסד עם רעהו בין בגופו ובין בממונו. פח. וכאן המקום להביא את שיטת רבי שמעון בברכות (זוהר הק' ריש פרשת עקב) דברכת הנהנין דאורייתא היא, והרי באתרא דמר פסקינן כוותיה, אמור מעתה, דכשם שבקריאת 'פרשת זכור' מקפידים לדייק ולדקדק בכל אות ותיבה לאומרה כהוגן מפני שקריאתה מן התורה היא, כמו כן נמי בהיות האדם באתרא קדישא מירון יזהר ביותר לברך הברכות במתינות ובקול רם שלא לזרוק הברכה מפיו ולברכם בכוונה שלימה, שהרי אליבא דרשב"י מקיים בזה מצוה מן התורה, ובאתרא דמר נקטינן כוותיה.

עפ"י הדברים האלה מבאר הגה"צ רבי אריה צבי מקוז'גלוב זצ"ל (בשו"ת ארץ צבי סימן כז, ומסיים, 'זה חידשתי במירון בל"ג בעומר תרצ"ה לפ"ק') את הפסוק (בראשית מט כא) 'נפתלי אילה שלוחה הנותן אמרי שפר' ומתרגם אונקלוס 'ואחסנתיה תהי מעבדא פירין יהון מודן ומברכין עליהון', פירוש שחלקו ונחלתו תעשה פירות שיהיו מודים ומברכים עליהם, והעירו איך מפרש בקרא ענין ברכת הפירות שאינה אלא מדבריהם, ועוד למה נזכר כן רק בברכתו של נפתלי ולא אצל אחרים, אולם הערה חדא מיתרצת בחברתה, דשיטת רשב"י שברכת הנהנין מן התורה היא, וקיימא לן כרבנן, דיחיד ורבים הלכה כרבים, אמנם במירון שהיא בחלקו של נפתלי קיימא לן כוותיה דרבי שמעון משום דהוה אתרא דמר, ולכן דוקא בברכתו של נפתלי נזכרה חובת ברכת הנהנין מדאורייתא, כי בחלקו נקטינן כשיטת רבי שמעון שיש חיוב מן התורה לברך ברכות אלו.

פט. בימים קדמונים היה הרה"ח יונה לבל ז"ל מנהל את בית התבשיל במירון במשך כל השנה, וביותר ביום הגדול ל"ג בעומר שהיה עומד כל היום ממש ומחלק מאכל ומשקה להעולים לציון הקדוש, כל היום היה הגרא"ז

נא, כי בשמים ממעל ישנם שלושה בתי דינים, האחד בי"ד של עשרים ושלושה (דוגמת הסנהדרין קטנה), השני של שבעים ואחד (בעין הסנהדרין הגדולה בלשכת הגזית), והשלישי, הקב"ה בכבודו ובעצמו יושב ודן. וכל מי שזוכה - מכניסים אותו להיות נידון אצל הקב"ה, ואז יוצא בוודאי כולו זכאי, כי בשאר בתי הדין יש מחייבים ומזכים, אבל אצל הו"ה יתברך שמו הכל הוא טוב גמור, חסד ורחמים מלא כבודו, בדכתיב (תהלים קל ד) 'כי עמך הסליחה'²³. וביאר בביאור 'שער המלך', מי

כל אחד על כבודו²⁴ וגופו של חברו²⁵ בשעת הלחץ זו הדחק.

ובבלל זה הוא עניין 'המעביר על מידותיו' שלא ישיב אדם לחברו מנה אחת אפיים, אלא יגמול טובה תחת רעה, וכדאיתא בזוה"ק (וזהר חדש כרך א, פר' בראשית דף לב). שכשחלה רבי שמעון, והגיע היום שבו עלה והתעלה רבי שמעון - לשמי רום. נכנסו אליו רבי פנחס בן יאיר ועוד מתלמידיו, ואמר להם רבי שמעון, דעו

מרגליות זי"ע עוקב אחר עבודתו של ר' יונה. אצל הגרא"ז היה יום ל"ג בעומר כיום הכיפורים ממש, מחצות הלילה עד אור הבוקר היה לומד את האידרא כשהוא עוטה בגדי לבן, לאחמ"כ התפלל עם ה'ניץ', וממשיך בעבודת היום בריקודים, וכו'. לאידך, היה ר' יונה עוקב אחר עבודת הקודש של הגרא"ז, והיה לבו נחמץ בקרבו על שהוא עוסק כל היום בענייני מאכל ומשתה, ובטרדתו כי רבה אין בידו להתפלל אפילו תפילה אחת בכוונה ובמתינות.

לקראת הערב הרהיב ר' יונה עוז בנפשו, ניגש אל רא"ז ושפך בפניו את לבו, באמרו, רבי קדוש, אתם זוכים במלא חפניים של 'ל"ג בעומר' ואילו אני משחיר את ידי כל היום, ועתה נותרו לי רק כעשר דקות לתפילת מנחה, ועוד עשר דקות לומר מעט תהלים. אמר לו רא"ז, אכן, לי יש 'ל"ג בעומר', אבל רוצה אני לעשות עמך 'עסק', לפטור אותך מתפילת המנחה איני יכול, אבל במקום לומר תהלים משך עשר דקות, המשך נא בחלוקת האוכל והשתי, ותמורת עבודתך בעשר דקות הללו אתן לך את כל ה'ל"ג בעומר שלי... (ספר שערי מירון).

אגב אורחא, שמעתי מ'חכם אחד' מדוע יש שפע אדיר של מאכל ומשתה באת"ק מירון ואילו שינה איננה עולה כלל בנקל... כי לרשב"י נעשה נס המערה בענייני מאכל ומשתה, שהרי 'שם נברא מעין לו וחרוב למאכלו, ואותו נס נמשך עד היום הזה, אבל לגבי שינה לא נעשה נס...

צ. הן בעשה טוב הן בסור מרע - שלא לבייש את חברו, ויזכור כי רשב"י הוא 'מרא דשמעתתא' שאמר 'נוח לו לאדם שיפיל עצמו לתוך כבשן האש ואל ילבין פני חברו ברבים' (ברכות מג:).

צא. פעם נסע הרה"ק רבי שלומ'קה מזוועהיל זי"ע עם קהל אנשי שלומו לשבות בצילא דמהימנותא בציון הרשב"י במירון. בליל שבת קודש פנו מרבית העם לתת מעט תנומה לעפעפיהם, בפרט אלו שהיו עייפים מאד מעמל וטורח הדרך ביום השישי, אך היה שם 'חכם' אחד שהסתובב וקרא פרקי תהילים בקול רם. פנה אליו רבי שלומ'קה והעיר לו, שיראו עיניו כי רבים הישנים כאן, וימחל נא להנמיך את קולו, אך חכם זה ענה ואמר 'וכי מי יוכל לישון ולהירדם בליל שבת קודש הלא ליל שימורים הוא לה", ובפרט באת"ק מירון... רבי שלומ'קה לא השיב לו מאומה, אך לא חלפו רגעים ספורים והנה כבה האור בהיכל הקודש וממילא כבר לא יכול היה הלה להמשיך בתהילותיו, ולצער את אחינו בית ישראל.

וכבר ביאר כ"ק האדמו"ר מליבאוויטש זי"ע, שלכאורה יש להקשות דבכל מקום ה'ימין' חשובה היא, אם כן מדוע ברא הקב"ה 'לבו' של אדם (שהוא עיקר חיותו) בצד שמאל (של הגוף). אלא ע"כ, שלבו של אדם לא נברא עבור עצמו, אלא עבור חברו - שירגיש את רעהו ואת מחסוריו, ומכיוון שהעומד זה לנגד זה שמאלו של זה כנגד ימינו של זה ע"כ ברא את הלב בשמאלו כדי שימצא לבו לימין חברו... כי זה תכלית ביאתו לעולם...

עוד אמרו שזה כל האדם - לחזק ולעודד את רעהו בדיבורים טובים, שהרי כך כתיב ויהי האדם לנפש חיה, ובתרגום - 'לרוח ממללא'. כלומר שעל שם כוח הדיבור נחשב ויהי לאדם. אמור מעתה למה נעשה כוחו של דיבור, וכי לעצמו הוא נעשה, והרי אין איש המדבר אל עצמו אלא אל רעהו... (כי העיניים משמשים את האדם לראות בעצמו, וכן באזניו 'הוא' שומע, ואילו הדיבור נעשה לדבר אל זולתו... ורק מי שמחזיק עצמו 'פיקח הדור' ידבר ויתיעץ עם עצמו כי אין לו עוד ידיד חכם כמוהו...) אלא וודאי עיקר בריאת האדם ועיקר מהותו הוא עבור השני ובוזה כתיב 'ויהי האדם'.

צב. וביארו, שעל כן אמרינן בנוסח הקדיש בימי הדין 'לעילא ולעילא', שאנו מבקשים שידון אותנו למעלה מבית דין הראשון ולמעלה מבית הדין השני. אלא הקב"ה בעצמו ידון אותנו לטובה.

בורסקי בשוק של בשמים, שכל ריחות הטובים שבעולם נמצאים שם. כיו"ב בין הקב"ה לבני ישראל, 'ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם' (הדומה לשוק של בורסקי), פירוש, שבני ישראל נמצאים בגלות 'בארץ אויביהם' מקום הקליפות והטומאה המאוסים כשוק של בורסקי, אעפ"כ לא מאסתים ולא געלתים, ומדוע, לכלתם - בגין כלתם (כיון דכתיב 'לְכַתֶּם חסר וא"ו דרש 'לכלתם' מלשון כלה) זו ה'שכינה' הנמצאת עם בני ישראל אף בעמקי שאול, ולכן אוהבם הקב"ה, ולרוב אהבתו אותם נדמה לו המקום כמשכן ריח הטוב שבעולם. עכדה"ק צ"ה.

וביותר מצינו בזוה"ק (ח"ב ה:) אלמלי הווי יודעין בני נשא רחמותא דרחים קוב"ה לישראל, הווי

הוא הזוכה להיות נידון לפני ממ"ה הקב"ה ולא לפני בית דינו - זה האיש המעביר על מידותיו", ואכן הוא נידון לאתרו לגן עדן צ"ד.

בני חביבי - אהבת הקב"ה לבניו, גם לרחוקים ביאור וחיווק נפלא מצינו בתורתו של רשב"י בזוה"ק (ח"ג קטו:) בפרשת בחוקותי על הפסוק (כו מד) 'ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם לא מאסתים ולא געלתים לכלותם'. בדרך משל, למי שנשא אשה ומקום מדורה בשוק של בורסקי (ששורה שם ריח רע מאד), הרי לרוב אהבתה ילך הבעל לגור אצלה במקומה, אף שאילולי מושבה במקום זה לא היו רגליו דורכות מעולם שם, דמפני שהיא נמצאת שם דומה בעיניו השוק של

צג. ובכלל 'המעביר על מידותיו' לוותר כל איש משלו לרעהו - ברוח ובגשם, ושנינו ב'משנת רשב"י' - בזוהר הקדוש (מקץ דף רא:) כי מסוגלות הוותרנות להרבות עליו שפע רב טוב, ואף יזכה לניסים גדולים. וכמסופר שם, יתיב רבי אבא אתרעא דאבבא דלוד - רבי אבא ישב על פתח העיר לוד, והנה רואה הוא אדם היושב ונם את שנתו על בליטה היוצאת מהר גבוה, הבחין רבי אבא שתוך כדי שנתו מתקרב אליו נחש גדול ומבקש להמיתו, אך בטרם שהכישו הנחש יצא מתוך ההר שרץ הנקרא 'קוסטפא דגורדנא' והרג את הנחש. כשהקיץ האיש משנתו נגלה לנגד עיניו נחש מת, תכף קם ממקומו ופנה להמשיך בדרכו, ואז נפלה ה'בליטה' שישב עליה אל העמק שמתחת להר, ונמצא שניצול האדם ב' פעמים ממיתה וודאית.

ניגש רבי אבא אל היהודי, ושאלו 'מה מעשיך', כי ראיתי שהקרה הקב"ה לפניך נס אחר נס, ואין זה לחינם, נענה היהודי ואמר לו לרבי אבא, מימי לא היה אדם שעשה לי איזה רעה ולא מחלתי לו, ואף אם לא יכולתי למחול לו, אזי לא עליתי על מיטתי טרם שמחלתי לו ולכל מי שציער והקניט אותי, ולא נטרתי להם שנאה כל היום. ולא עוד, אלא הנני משתדל מאותו היום והלאה להטיב לו באחריתו.

בכה רבי אבא, כמה גדולים מעשיו של אלו, ואף יותר מיוסף הצדיק, כי הוא גמל טובה עם אחיו, ואילו אדם זה גומל טובה תחת רעה לכל בני עולם, ראוי הוא זה שיעשה עמו הקב"ה נס על נס.

עלינו להתבונן במעשה זה, ללמוד מהיהודי הלז, כי לפי הנראה מדברי ה'זוהר הקדוש' אין המדובר דייקא בצדיק, חסיד או פרוש, אלא איש פשוט ורגיל. ומ"מ זכה לניסים גדולים כאלו למעלה מכל גדרי הטבע, כי גדולים עד מאד מעשי 'בין אדם לחברו' בכלל, ומעביר על מידתו בפרט.

צד. ביאר הרה"ק מהר"ש מבאבוב (השני) זי"ע, את מאמר חז"ל (יומא כג.) 'המעביר על מידותיו מעבירין לו על פשעיו', כי הבה נתבונן היאך יש ביד 'בשר ודם' להעביר על מידותיו, והרי פלוני ירד לחייו... אלא כי באמונתו הינו אומר לעצמו, וכי פלוני הזיק אותי, לא כי, אלא ה' אמר לו קלל... כך נמי יענה לעומתו הבורא, וכי פלוני חטא נגדי, לא כי, אלא יצרו הרע אמר לו חטא... א"כ יש לפטרו מהעונש המוטל על עוברי עבירה.

צה. כי באמת, כל ענין ההסתרה אינו אלא 'דמיון' הנראה לאדם כאילו הקב"ה התרחק ממנו, ובאמת אין למחשבות הללו כל שחר ואמת. כי הקב"ה מלוא כל הארץ כבודו - ואהבתו לא תסור ממנו לעולמים, ואין ה'ריחוק' אלא מצד דמיונו שנראה לו כך. וכך רמזו בעלי הרמז לבאר מה שציוונו הבורא יתב"ש למול את הבן כשהוא בן שמונת ימים - והרי משמעותה של 'כריתת הברית' היא בין שנים האוהבים זה את זה שלרוב אהבתם הם כורתים ברית לחזק אהבתם לעולמי עולמים. אבל קטן זה שאין בו דעת כלל וכלל, ואינו מכיר אפילו את סובביו גם לא את אמו יולדתו, מה 'כריתת ברית' יש כאן - על מה ולמה הוא כורת ברית. אלא ביאור הדברים, כי להורות את האמור לעיל באה תורה, דלכן יש לכרות ברית עם הקטן בן שמונת ימים שאין בו כל דעת ידיעה והבנה, ואומרים לו, הנה אף כאשר תגדל ותהיה לפעמים במצב כעין זה, שתהיה מוקף בבלבולים, ולא תדע מה נעשה עמך מימין

זכר כתוב ב'תנא דבי אליהו' (רבה פכ"ב) 'אפילו הגדיל אדם מאה עבירות זו למעלה מזו ועשה תשובה הריני עמו ברחמים ואקבל את תשובתו, ואפילו עומד אדם ומחרף בלפי מעלה ויחזור ויעשה תשובה אתה הקב"ה מוחל לו על בולם. על כן, חזקו נא אימצו נא, הרי הקב"ה פושט ידו אליכם באהבה בכל עת ובכל שעה, יקבל כל איש על עצמו מכאן ולהבא לעשות נחת רוח לבורא יתב"ש ויישב לו בזה ובבא¹³.

משם הרה"ק ממונקאטש זי"ע אמרו לבאר את דברי הגמרא (עי' ביצה מ.) 'רבי שמעון לית ליה מוקצה בין בימות החמה בין בימות הגשמים, שגם אותם בהמות היוצאות מהעיר ורועות באגם ואינם שבות כלל לא בימות החמה ולא בימות הגשמים אינם מוקצה, ומרמז בזה, שאף המרוחק מאד שלא ראינוהו קרוב אל ה' בין בקיץ בין בחורף - אינו מרוחק ואינו נדחה¹⁴. **איתא** בגמ' (סנהדרין עא.) רשב"י אומר, 'בן סורר ומורה לא היה ולא נברא', ולמה נכתב, דרוש וקבל

שואגין ככפיריא למירדף אבתריה (אילו היו יודעים בני האדם עד כמה גדולה אהבת ה' לישראל, היו שואגים ככפיר לרדוף אחריו).

ולא תבהל נפשו לומר, בושתי וגם נבלמתי - כיצד תדבר אלי גבוהה, בעניי אהבת ה' כשהנני חוטא ופושע נורא, כי אכן, הקב"ה יושב ומצפה לתשובתו, ואף לפי דבריו שנסתמה בפניו דרך התשובה אין זה אלא בדרך הישר, אבל כבר אמר בן רשב"י במסכת סנהדרין (קג.) שאף למנשה שהרבה לחטוא ולא היה מי שהגיע לתכלית הרוע כמוהו - נכנס הקב"ה לפנים משורת הדין וחתר לו חתירה מיוחדת להצילו. וז"ל. א"ר יוחנן משום רשב"י מאי דכתיב (דה"י ב' לג יג) 'וישמע אליו ויחתר לו', ויעתר לו מיבעי ליה, מלמד שעשה לו הקב"ה כמין מחתרת ברקיע כדי לקבלו בתשובה מפני מדת הדין. וברש"י, מדת הדין היתה מעכבת שלא להקביל פני מנשה בתשובה, ועשה הקב"ה מחתרת ברקיע ופשט ידו וקבלו בלא ידיעת מדת הדין, אמור מעתה שלא ננעלו דרכי התשובה אפילו בפני הפחות שבישראל¹⁵.

ומשמאל כקטן בן שמונת ימים, גם אז הנך קשור בברית אהבת עולם עם הבורא יתב"ש, כי הקב"ה נמצא עמך 'בקרוב' אליך, בכל עת ובכל שעה, בכל מצב ובכל קושי 'ובוודאי שם נמצא השי"ת.

צו. האף אמנם שאין ביד כל אדם לעלות לראש הפיסגה ביום אחד, מ"מ יעשה ככל יכלתו וה' יגמור בעדו. כדאיתא במדרש (ויק"ר ג ה) מעשה באגריפס המלך שאיוותה נפשו להקריב ביום אחד אלף עולות קרבנות לה'. על כן ציווה הכהן הגדול שבאותו יום לא יקריבו בני אהרן הכוהנים שאר קרבנות נדבה מלבד קרבנותיו של המלך, כך יספיק הזמן להקריב את כל האלף עולות. באמצע היום הגיע עני אחד אל הכהן וביקש מעמו שיקריב עבורו שני תורים, אך הכהן סירב מהטעם האמור. בכה העני ואמר לו, את פרנסתי אתה חותך, וסיפר, בכל יום אלוקי בעזרי ואני צד ארבעה תורים. שניים מהם מקריב הנני למזבח ושניים הנותרים לוקח אני לצורך פרנסתי. ועתה, אם לא תיקח מעמי את שני התורים למזבח, אתה חותך את פרנסתי ושמה למחר לא יחיש לי הבורא ארבעה תורים. לקח הכהן והקריב את שני התורים. באותו יום גילו מן השמים בחלום הלילה לאגריפס. הנה הקרבת היום אלף עולות לרצון לפני ה', אך שני התורים של העני הלזה שהקריבם בכל לבו עלו לרצון אף יותר מכל אלף העולות...

ויזכור את דברי ה'פסיקתא' (פיסקא שובה ישראל פ"ט), וז"ל שובה ישראל עד ה' אלוקיך לבן מלך שהיה רחוק מאביו מהלך מאה יום, אמרו לו אוהביו, חזור אצל אביך, אמר להם איני יכול שלח אביו ואמר לו הלך מה שאתה יכול לפי כחך ואני בא אצלך בשאר הדרך, כך אמר הקב"ה לישראל שובה אלי ואשובה אליכם, עכ"ל.

צז. ולכל הרואים עצמם מרוחקים מן הקדושה ודרך הטוב נענה ונאמר, הנה כל מקור הדין ש'כל דבר שבקדושה לא יהא פחות מעשרה', נלמד ב'גזירה שוה' מהפסוק בפרשת אמור (כב לב) 'ונקדשתי בתוך בני ישראל', ולמדו גזירה שוה 'תוך - תוך' מהנאמר בעדת קרח נאמר (במדבר טז כא) 'הבדלו מתוך העדה', ושם היו 'עשרה' ומקורו מ'עדה - עדה' מהמרגלים שנאמר בהם (שם יד כז) 'עד מתי לעדה הרעה הזאת', שאף הם היו עשרה [שהרי יהושע וכלב לא היו בכללם, מגילה כג:]). ולכאורה תמוה שכל ה'לימוד' לכל דבר שבקדושה - ילמדו דייקא מכל החוטאים בבני ישראל, כעדת קרח ועדת המרגלים. אלא אמר הרה"ק רבי מנדל מרימינוב זי"ע שאדרבה הא גופא באה הגמ' ללמדנו, שאפילו רשעים גמורים כקרח ועדתו וכמרגלים הרי ה'תוך' - בפנימיותם 'טוב' הם, ועדיין תקנה יש להם, כי כל מעשיהם הרעים אינם אלא כמלבוש חיצוני, ומהם נלמד על כל דבר שבקדושה.

צח. הנה כתיב בפרשתן (כה נב) 'כי לי בני ישראל עבדים עבדי הם...' וברש"י, שטרי קודם. מכאן למד הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע (עיי' ליקוטי הרי"ם פר' בהר), שלעולם אין היהודי נדחה, ולהיכן שרק יפול וירד בידו לעלות

על מחשבותיו ולהאמין שהקב"ה משגיח עליו בכל צעד ושעל ואינו מפקירו ח"ו בשום אופן^פ.

ויסוד ועיקר העבודה הוא 'אל תבט מאחריך', ובכך פירשו הטעם שאומרים בתפילה ה' מְלֶכֶּה, ה' מְלֶכֶּה, ה' ימלוך לעולם ועד, ומקדימים את ההוה לפני העבר, כי ראשית חכמה הוא להביט רק על ההוה ולהמליך את ה' מעתה, ורק לאחר מכן להמליכו על העבר ועל העתיד.

נוראות מצינו בזה הענין בראשית דרכם של בני ישראל בצאתם ממצרים, כי כבר כתב הר"ן (פסחים כח. מדה"ר) ז"ל, ובהגדה גם כן אמרו בשעה שאמר להם משה 'תעבדון את האלוקים על ההר הזה' אמרו לו ישראל, משה רבינו אימתי עבודה זו, אמר להם לסוף חמישים יום, והיו מונין כל אחד לעצמו, מבאן קבעו חכמים לספירת העומר. עכ"ל. והרי במשך באותן החמישים יום נפלו בני ישראל כמה וכמה פעמים, כאשר באו אילימה ולא מצאו מים - וילונו על משה, וכן ברפידים - ויבוא עמלק, ואעפ"כ לא נפלו בקרבם לחשוב שאבדה תקוותם, ואפילו לא התחילו למנות

שכר. יש שביארו בענין זה, שהרי מבואר בגמ' (שם ע"ב) הטעם שבן סורר ומורה חייב מיתה אף שלא עבר על עבירות שחייבים עליהם מיתה, כי סופו שיושב בפרשת דרכים ומלסטם את הבריות מוטב ימות זכאי ולא ימות חייב, וכנגד זה אמר רבי שמעון לא היה ולא נברא, שלא תיתכן מציאות כזאת שנחליט כבר עתה על יהודי שבזודאי יבוא לידי חיוב מיתה, כי אפילו הרשע הגדול ביותר יש לו תקנה להיטיב דרכיו - כי לא תשכח מפי זרעו, 'ואפילו לפחותים'^ט.

יש שהמליצו בן בדברי רשב"י בזוה"ק בעוד מקום (ח"ג קבח. לפי כמה מהמפרשים) דגבי חבקוק נאמר (ג ב) 'ה' שמעתי שְׁמַעְךָ יראתי, ואמר בזוה"ק שרק לגביהם (דורו של חבקוק) נאמרה מידה זו של 'יראה', ולהם ראוי להחזיק במדת היראה, אבל אנן בחביבותא תליא מילתא'. באן גילה והכריז רשב"י לכל בני ישראל שידעו שכל אחד מהם חביב מאד בעיני אלוקים, וגם אם אמר האדם בלבו מתוך דמיונו שהקב"ה עומד מרחוק ומעלים עיניו לעתות בצרה, טעות בידו, כי הקב"ה אוהב אותו ומרחם עליו כרחם אב על בנים, לפיכך עליו להתגבר

ולשוב אל אדונו הראשון זה הקב"ה, וכפי הכלל בהלכות הלוואה שהשדה והקרקע תעבור לידי מי שנשתעבדו לו ראשונה, גם נפשות בני ישראל 'שעבודם' קודם לה' (בתנאי שיצעק אל ה' וישמע 'קולו', כי כל כוחו של השעבוד להיות ראשונה לאחרים, הוא בשטר הוא 'דאית ליה קלא').

צט. ועיין ב'ספר החיים' לאחי המהר"ל (גאולה וישועה פ"ה) ז"ל, ורז"ל אמרו על ענין בן סורר ומורה לא היה ולא נברא, ודרש זה הוא מה שכתב בספר הזוהר (ח"ג קצז:) שהוא רמז לישראל שהם בני סוררים וזה לא היה ולא נברא, דלא עלה על דעת אביהם שבשמים להחליף אותה באומה אחרת.

ק. ואדרבה, באותם זמנים ומצבים קשים, יכול האדם להשיג עוד יותר מאשר בימים כתיקונם. מעשה בבחור יתום שסבל מרורות בחייו מקשיים שונים ומשונים, ולכל מקום שפנה נתקל בקשיים רבים ומכשולות לאין ספור, נכנס אל הרה"ק ה'פני מנחם' זי"ע ובכה לפניו במר נפשו על כל הקשיים האלה המוצאים אותו בכל עת ובכל שעה, מלבד היותו יתום ובודד בעולמו, והתבטא לאמר שהרי הוא מרגיש כאילו ומכניסים לו משמים מכשולות באופני (גלגלי) חייו ואינו יכול לנסוע בהם כרגיל ובמנוחה.

נענה הרבי ואמר, הנה שני כלי רכב ישנם בעולם. יש רכב רגיל שבו נוסעים בני האדם ממקום למקום, ויש את ה'טאנק' שהוא כלי רכב לעתות מלחמה. והנה בעוד שהרכב הפשוט נוסע במהירות גדולה מבלי כל קושי, הרי שהטאנק נוסע לאיטו ואינו יכול למהר בדרכו כל כך, סיבת הדבר נעוצה בשרשראות הברזל הכבדים החגורים על אופני הטאנק, הם אלה המונעים מעמו את הנסיעה המהירה מחמת כובדם. אך מאידך גיסא במקום הרים וטרשים אי אפשר לרכב הרגיל לזוז ממקומו כלל, ואילו הטאנק לא די בכך שהרי הוא יכול ליסע בכל מקום שהוא, אלא יש בכוחו אף לשבר סלעים ובתים ולנסוע כאוות נפשו כשבדרכו רומס הוא את כל הבא בדרכו, ואף כוח גדול זה אין לו אלא עבור אלא השרשראות הכבדות השוברות ורומסות את הכל.

אף אתה כן, סיים הפני מנחם בעידודו לבחור, כי דייקא אלו הקשיים הנערמים בדרכך ואינם נותנים לך להמשיך בקלילות ובמהירות, דיקא הם אלה המביאים לך כוח רב בידך לשבור ולנתץ את כל כוחות הרע ולהתעלות בקרבת אלוקים באופן שאין לשער. כי דייקא מתוך הקושי יכול האדם לצמוח ולגדול בעדי עדיים, ולפום צערא אגרא.

שלא יוכל לשוב בתשובה, מכל מקום אם הוא שב בתשובה ואומר לבוראו מעתה רצוני לשוב אליך, הרי קודשא ב"ה מקבל את תשובתו. דבר זה למדנו מהא דכתיב (ירמיה כב כד) אשר נשבע הקב"ה חי אני נאום ה', כי אם יהיה יבניהו בן יהויקים מלך יהודה וגו' ומבטיחו הקב"ה ונתתיך ביד מבקשי נפשך וביד אשר אתה יגור מפניהם וביד נבוכדראצר מלך בבל וביד הכשדים וגו' וכתיב כתבו את האיש הזה ערירי- שנשבע הקב"ה שלא יזכה לזרע בר קיימא, ובתר דתב בתויבתא ולאחר ששב יבניה בתשובה לפני המקום, מה כתיב (דבה"י א ג) וכני יבניה אסיר בנו - הרי לך שאף שנשבע הקב"ה שלא יהיה לו זרע של קיימא, מכל מקום אחר ששב בתשובה נולד לו בנו. מכאן למדים דתשובה שבוח התשובה הוא שהיא מתבר משברת כמה גזרין ודינין כמה גזירות ודינים שנגזרו, והיא שוברת כמה שלשלאין דפרזלא כמה שלשלאות של ברזל. ולית מאן דקיימא קמי תויבתא ואין לך דבר שעומד כנגד כוחה של תשובה.

בגין כך המורם ממה שלמדנו, הוא שבר נש דא זה האדם, אע"ג דפשע ביה ופגים באתרא דלא אצטריך אף אם הרבה בפשעים ופגמים רבים ועצומים. הרי באם ותב לקמיה אם שב הוא לפני בוראו מקבל ליה מקבל הקב"ה את תשובתו וחס עליה והרי הוא מרחם עליו... עכ"ל. והרבה התעוררות תשובה נוכל ליקח מדברים נוראים אלה.

אוצר של יראת שמים - יראת שמים במשנת רשב"י
איתא בגמרא (ברכות לג:) 'אמר רבי חנינא משום רשב"י אין לו להקב"ה בבית גנוזו אלא אוצר של יראת שמים'. וכבר איתא מהרה"ק ה'שפת אמת' (אמור תרנ"ב)

מחדש, אלא עדיין 'היו מונין כל אחד לעצמו', והמשיכו כל אחד בעבודתו לספור דבר יום ביומו כאילו לא אירע מאומה ועדיין במדרגתם הראשונה הם עומדים, ובשכר זה זכו לקבל תורה מסיני. כי אכן זאת היא ההכנה הראויה לקבלת התורה - להתחזק בכל עת מבלי להתייאש^{קא}.

ובאמת מה לו לאדם כי ילון על ריחוקו מהקב"ה אין לו אלא לפנות לבו מכל רע ומיד ימצא את הקב"ה שוכן בקרבו וקרוב אליו, וכבר אמר קרא (משלי כג כו) 'תנה בני לך לי', כי הלב הוא 'בית מדור' לשכינה באדם, והוא המקום אשר דרכו קרוב האדם אצל הקב"ה, כדאיתא בזוהר הקדוש (ו"ה רות צו:) אמר רבי נחוניא בן הקנה לחכמים, בני, אין קרוב לפני המקום בלבד של האדם, וניהא קמיה יותר מכל קרבנות ועולות, וכתיב (תהלים עג כו) 'צור לבבי וחלקי אלוקים לעולם', והיינו שהקב"ה נקרא חלקי וצורי על ידי לבבי.

ושבת עד - ענין התשובה במשנת רשב"י

הא לכם דברים נפלאים בעניין התשובה מספר הזוהר הקדוש (פרשת תצוה קו:) ק"ב, וז"ל. תנינן, כך למדנו לית מילי בעלמא דקיימא קמי תשובה אין לך דבר בעולם שיכול לעמוד מפני התשובה, ולבולא קוב"ה מקבל וודאי - כל מי שבא לשוב מקבל אותו הקב"ה בוודאות. ואי תב ואם שב האדם בתויבתא בתשובה הא אודמן לקבל אורח חיים הרי מוזמן לו דרך החיים. ואע"ג דפגים מה דפגים זאת אף אם פגם האדם, על ידי שישב בתשובה בולא אתתקן כל פגמיו מתתקנים וכולא אתהדרר על תיקוניה וכל מה שעשה חוזר לטובו על ידי תיקונו.

ועד כדי כך גדול כוח התשובה, עד דהא אפילו במה דאית ביה אומאה אף מי שהקב"ה נשבע עליו

קא. דיבור נפלא שמעתי מהגה"צ רבי יעקב מאיר שעכטער שליט"א הקב"ה נותן לנו מתנה גדולה, ששמה 'העתיד', אך היצר שצרה עינו (ער פארגינט נישט) במתנה זו שקבלו בני ישראל, מסיח ומבלבל דעתם עם מחשבות ה'עבר', למען יפסידו מתנת שמים. (יש שאמרו כזאת בשינוי, הקב"ה נתן מתנה את 'העתיד' לתקן על ידו את 'העבר', אך היצר מבלבל ומושך את העתיד אחרי העבר).

הגה"ח רבי גד'ל אייזנער זצ"ל היה מספר על אחד שהיה מתופף בתוף, ובתוף כדי עבודתו סטר לו מאן דהו על לחיו, נענה המתופף ואמר 'וכי אפסיק מעבודתי, לא כי, אלא א פאטש געכאפט און פריילאך געקלאפט' (פי' אכן קבלתי סטירה, אך עדיין אכה בתוף בשמחה)... וזהו מעיקרי העבודה שאף אם סופגים מכה אזי ממשיכים בעבודה. קב. בספר 'שפתי צדיק' הובא (בסוף ח"א) 'צוואתו' לדורותיו, שם ציווה הרה"ק לזרעו וז"ל. 'נא תלמדו בעמוד זה בכל עת התעוררות לב לשוב, שמחזק לב הבא לשוב אף אחר עוונות רבים'.

באר הפרשה - ביהר

בשם הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע כי בל"ג בעומר חדא ברגעא חדא זוכה לכל המדרגות' ושמעתי בשם הרבי ר' בונם ז"ל, כי דבר זה הוא מיגיעת רשב"י ע"ה.

בתב הרה"ק רבי צדוק הכהן זי"ע (צדקת הצדיק קבו) כי מה שאמרו בזוה"ק (היי שרה קבט.) שאף החוטא הגדול ביותר אם ישוב בתשובה, הרי 'בשעתא

ומעיקרי יראת ה' - שישמור עיניו ולבו בטהרתם לפני ה'קד, מחמת יראתו יתברך - שלא לתור

קג. רמז נתן בה הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע, כי מצינו בתהלים (יט ה-י) חמשה עניינים המדברים אודות 'תורה ויראה' - כל אחד בנוי מחמש תיבות, ואלו הם א. תורת ה' תמימה משיבת נפש. ב. עדות ה' נאמנה מחכימת פתי. ג. פקודי ה' ישרים משמחי לב. ד. מצות ה' ברה מאירת עיניים. ה. יראת ה' טהורה עומדת לעד. נמצא שיראת ה' טהורה עומדת לעד היא הלשון החמישית שיש בה חמש תיבות, והרי"ז ה'חמישי שבחמישי' והוא כנגד יום ל"ג בעומר שגם הוא 'חמישי שבחמישי' - יום החמישי שבשבוע החמישי של ספירת העומר, מכאן סמך למה ששינו שהיום הזה מסוגל לקנות בו 'יראת שמים'.

קד. ובפרט הדברים אמורים לאלו הנוסעים ביום הגדול ל"ג בעומר איש איש ממקומו לאתרא קדישא מירון שתהא הנסיעה על טהרת הקודש בשמירת עיניים כדת וכנכון, והכי כתיב בזוה"ק (תיקו"ז תיקון ע' דף לא.), וכל דינין תליין כדיבורא, וכן בעינינו, כמו דאוקמוה מארי מתניתין (ב"ב קלא.) אין לו לדיין אלא מה שענינו רואות, עכ"ל. כלומר שדינו של אדם תלוי בשמירתו על עיניו ופיו.

סייעתא מיוחדת יש לכל הרוצים להסתופף בצל קורתו של רשב"י ביום שמחת לבו, וכך סיפר אחד מבני החבורה, שבשנת תשע"ג נסע ברכבו לאתרא קדישא מירון ביום ההילולא, ועמו היו עוד שלושה אברכים ובחור. כידוע, דרכם של הבאים ברכבם למירון, שבהגיעם עד לפני מעלה ההר העולה מירונה, יוצאים הם מרכבם ועולים לאוטובוסים (באסעס) מיוחדים המובילים את המון העם לציון הקדוש (ואין רשות מטעם השלטונות להיכנס עם רכב פרטי במעלה ההר כי אם ליחידים ממש). בהגיעם אל אותו המקום בו הוצרכו להשאיר את רכבם, ראה הבחור כי אין הדרכים ראויים עבורו מחמת שמירת עינים... אמר הבחור לבני לויתו שאינו מסכים לילך עמם - כי בוודאי רשב"י 'מוותר' על עליה לרגל שכזו, והריהו נשאר כאן. לא הועילו כל הפצרותיהם של האברכים, ואף כאשר הציעו לו שיעצום את עיניו מראות ברע והם ישאוהו לא אבה לשמוע להם, וכך הוה.

אחר שעות מספר חזרו האברכים אל הרכב, והחלו לחזור לביתם, או אז פנה הבחור ואמר ל'בעל העגלה' בבקשה ממך, נסה נא לעבור את השער (מחסום) אולי נוכל ליסע עד הציון הקדוש - דברים אלו היו להדיא 'דברים שאין בהם טעם כל עיקר', שהרי ממונים רבים עומדים בכל שער וגדר, לשמור שלא יעבור מי שאין לו רשות מיוחדת לעבור, אבל האברך החליט לנסות - אך ורק בכדי להראות לבחור שלא יועילו לו כל רצונותיו. אך ראו זה פלא, אותו 'שומר' שעמד במקום וחסם את הדרך, היה עסוק באותו זמן בשיחה 'חשובה' בפלא' (סעל) עם מאן דהו, ובשמעו את הרכב אשר לפניו מצפצף ועולה, פתח מיד את השער ונתן לו רשות לעבור, וכך המשיכו ועברו על פני ששה מהשומרים, וכולם נתנו להם להיכנס - למעלה מדרך הטבע, עד שעלו והגיעו ברכבם עד הציון הקדוש... בראות בני החבורה עד כמה רשב"י מסייע לכל החפצים לעלות אליו בקדושה של מעלה. נזכרו במאמרו של בעל ההילולא - אמר רבי חנינא משום רשב"י (ברכות לג:) 'אין לו להקב"ה בעולמו אלא אוצר של יראת שמים'.

'מעשה אבות סימן לבנים' כי מצינו שיוסף הצדיק כבר תיקן להם לישראל שיסעו 'נסיעות' רק באופן הנקרא בארה"ק 'מהדרין' - ובאמת אינו 'מהדרין' אלא מעיקר דדינא, וכך פי' הגאון ר' יוסף נחמיה קורניצער זי"ע בפסוק שבפרשת ויגש (מה כו-כז) 'ויגידו לו לאמר עוד יוסף חי וכי הוא מושל בכל ארץ מצרים ויפג לבו כי לא האמין להם, וידברו אליו את כל דברי יוסף... וירא את העגלות אשר שלח יוסף לשאת אותו ותחי רוח יעקב אביהם, וז"ל (בשינוי). עיין ברש"י ז"ל שכבר נתעוררו חז"ל לתת טעם מה סימן מצא בעגלות שעי"ז חייתה רוחו והאמין לדבריהם. והיה נראה לפענ"ד ענין חדש, שהרי פרעה אמר ליוסף 'ואתה צויתה זאת עשו קחו לכם מארץ מצרים עגלות לטפכם ולנשיכם וכו', ולכאורה צריך ביאור למה פרט לכם, לטפכם, ולנשיכם, היה לו לומר קחו לכם עגלות ובואו הנה. ונראה עפ"י עניות דעתי, עפ"י דברי קדושת זקני בעל חתם סופר זצ"ל ב'תורת משה' (פרשת נצבים) דכתיב אתם נצבים וכו' כל איש ישראל טפכם ונשיכם... כי בהקהל העם יחד לפני משה חשש שמא יבואו לידי כשלון תערובות אנשים ונשים גם יחד, לכן הפסיק ה'טף' בין איש ישראל לנשיהם - שיעשה כמין מחיצה והפסק בין האנשים והנשים, עיי"ש כי מתוק הוא. והנה,

אחרי לבו ואחרי עיניו^ק, וכפי שאמר הרה"ק רבי צדוק הכהן זי"ע (פרי צדיק בראשית א) לבאר בדברי חז"ל (ברכות ח.) 'מיום שחרב בית המקדש אין לו להקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה בלבד', שאין הכוונה ארבע אמותיו^ק, ובנפש בזאת שורה הקב"ה^ק. רק על מי שלומד ההלכה, אלא למי שמקיים ההלכה, וכגון המהלך ברחוב ושומר עיניו מראות ברע זה נכלל בכלל אין לו להקב"ה בעולמו אלא יהודי זה המקדש

הגם שהיה יוסף הצדיק שלם בכל מדה ומעלה של צדקות חסידות ופרישות, אך העולה על כלנה הוא מדתו מדת יסוד יוסף, ונעלה קדושתו בענין גדר מן הערוה, ואין ספק כי גדולתו בענין זה עשתה רושם על העם השוכן בתוכו, כי ישיבת צדיק במקום עושה רושם, עד שגם פרעה ידע והבין כי אחי יוסף הצדיק בוודאי נשמרים ונזהרים ביתר שאת מכל ענין תערובות, ונבלה הוא להם לבוא וליסע האנשים על הנשים גם יחד, על כן אמר זאת עשו קחו עגלות כאלו לכם לטפכם ולנשיכם, פי' עגלות המתוקנות לכך - שהטף יפסיק בין לכם ונשיכם, ודו"ק. והנה בבוא אחי יוסף ליעקב וספרו 'עוד יוסף חי' אעפ"י שהוא יושב בארץ מצרים בערות הארץ בין שטופי זמה בכל זאת עודנו באמונתו יחיה, ומדת יסוד יוסף לא נפגעה. ולא עוד, אלא שהוא מושל בכל ארץ מצרים, ומדתו זאת עשתה רושם לטובה גם על העם אשר הוא יושב בו, ויפג לב יעקב - כי לא האמין ששייך להיות קדושה כזאת במצרים ארץ הזימה, אולם אחרי רואו העגלות אשר שלח, כי המה באחת מתוקנים על טהרת הצניעות והפרישות כדת ישראל שיהיה הפסק בין אנשים ונשים - ותחי רוח יעקב, מזה נוכח לדעת כי באמת עוד יסוד יוסף חי, וכי רוחו מושלת בארץ מצרים.

קה. שמעתי מהרה"ח ר"ח זילבערמאן שליט"א בהפלגת ה'יראת שמים' של החלבן הנודע בעיה"ק ירושלים הגה"צ ר' בצלאל מילכגער אשר היה בקי בכל התורה כולה ומ"מ לא אבה להשתמש בכתרה של תורה ובחר לעצמו להיות חלבן, מדרכם של החלבנים היה להלך בכד שלהם ובהגיעם לבית הקונה היו מודדים בכלי המדידה ושופכים ממנו לתוך כדי הלוקחים, והנה חלקו של ר' בצלאל היה לסובב בין הבתים באזור 'רחביה' בירושלים, ולרוב יראת שמים שבערה בקרבו חשש מהנשים היוצאות לקראת בואו, על כן פתח פיו בתפילה באמירת כמה פרקי תהלים שלא יכשל, לאחמ"כ טבל כובעו בציר הדגים מלוחים למען יהא ריחו נודף למרחק מרחקים, ולא יוכל לעמוד מסביבו אף יותר מארבע אמות, וכך הרוויח שהנשים אשר הוצרכו לקנות החלב היו מתרחקות ממנו כמטחווי קשת כי לא היה בידי בר אנוש לסבול אותו הריח, על כן הן היו מניחות את הכד מחוץ לביתן, ואינן משתהות לידו אפילו רגע כמימריה אלא מיד בורחות ביתה פנימה כל עוד נשימתם באפם. אותו הריח לא סר מעליו למשך כל היום אבל זה כל 'אוצרו' - יראת שמים הנשמרת לו בבית גזויו של הבורא.

קו. כן שמעתי מהגה"צ רבי פינחס רוזנבוים זצ"ל שפעם שאל הגה"צ המפו' רבי משה וואלפסאן רב דקהל 'אמונת ישראל' שליט"א את החסיד המופלג ר' ניסן פילטשיק זצ"ל כיצד זכה לבנים חשובים בליעה"ר (באותם הימים שלא הכל 'הצליחו' בחינוך הדורות), ויען ר' ניסן, ויאמר, אולי על שם שהייתי נוהג ללכת עם בני ביתי לנקות את בית הכסא שבביהמ"ד, א"ל ר"מ לא כן - לא זו הסיבה, אמר לו ר' ניסן, אולי על שזכיתי להסתופף בצל ארבעה אדמור"ים לבית קארלין, גם לזה לא הסכים ר"מ, עד שסיפר לו ר' ניסן, שבבחרותו שררה העניות בביתם והוכרח להיות רוכל כדי לפרנס את אמו האלמנה ובני משפחתו, באחד הבתים שנתדפק נפתחה הדלת וההיא מטרוניתא ניסתה להכניסו בכוח לביתה על כן גנבה מאתו את ה'סחורה' לביתה פנימה, כראות ר' ניסן שאש בוערת תחת רגליו, עזב את כל הסחורה שהייתה שייכת לבעליה וברח בגפו למרחקים... בהסכמה להישאר בעל חוב גדול ולא לעבור על מצוות הבורא, אחר מעשה כזה הרגיש ר' ניסן קרבת אלוקים עצומה, חיפש אחר גג הכי גבוה במאנהעטען, עלה לראשו והחל מרקד ומפזז לכבוד השי"ת על קרבתו העצומה אליו... בשירה ובזמרה על כה קרוב הוא אל ה'. א"ל ר"מ, אכן נודע הדבר, על כגון דא באת על שכרך השלם.

והוא ע"ד מאמר הרה"ק ה'בית אהרן' מקארלין זי"ע (בית אהרן דף קנז.) 'כל חללי דעלמא אינם שוים כלל נגד חוט השערה של יראה'.

העיד הרה"ק ה'עטרת צבי' מזידיטשוב זי"ע על עצמו, שניסה לעבוד את השי"ת בהרבה דרכים שונות כמספר שערות שיש לו בראשו, אך בסוף ראה שעבודת השי"ת היא אך ורק ע"י 'א האר יראת שמים' (חוט השערה של יראת שמים).

הוא היה מפרש בדרך צחות את דברי נעים זמירות ישראל (תהלים לג, טז-יז) 'אין המלך נושע ברב חיל גבור לא ינצל ברב כח, שקר הסוס לתשועה וברוב חילו לא ימלט', שאין המלך מלכי המלכים 'נושע ברב חיל' אלו הצדיקים

מסוים, במקום פלוני, הנך נכנס לספק פיקוח נפש... יעצור בעצמו, ולא ירוץ אחריו כמשתגע. אלא יתבונן קמעא במהות הצעתו, כי כל כוחו של היצר אינו אלא בכוח הדמיון - שמדמה לאדם כאילו מציע לו דברים ערבים ומתוקים, אבל כשיתבונן קמעא מיד יכיר את האמת, ויראה כי הכל דמיונות שווא ומדוחים, ובקל יתגבר עליו^{קט}.

בשעה שהציבור מתפללין - תפילה בציבור במשנת רשב"י איתא בגמרא (ברכות ח.) אמר ר' יוחנן משום רשב"י מאי דכתיב (תהלים סט יד) 'ואני תפלתי לך ה'

בחלק מחלקי ה'יראה' ללמוד מטכסיסי היצר - ולהלך בדרך המהלכת לנגדו. הנה, עיקר דרכו של היצר להבעיר בלבו של היהודי את התשוקה והחמדה להבלי עולם עד שיהא נראה לו כי אם לא יעלה בידו עשות כך וכך ייהפך כל העולם כולו לתוהו ובוהו, אין לנו עצה אחרת כנגדו רק לצננו ולקררו, בזה שידחה אותו לפרק זמן אפילו קצר ביותר, וכאשר ידחה את היצר לזמן מה, יקויים בו 'כיון דאידחי אידחי'.

על כן, בבוא היצר עם שלל רעיונות ועצות, עשה כך, לך במקום פלוני, ל'כלי' פלוני אתה נצרך ל'צורך פרנסה'...^{קח} אם לא תאכל או תשתה מאכל

שיש להם הרבה חסידים, גיבור הכובש את יצרו ג"כ אינו ניצול, גם שקר הוא מה שאומרים העולם להיות כאותו הסוס המסגף עצמו למעט בשינה ולישן רק כשינת הסוס, כי גם זה אין מושיע כביכול את הקב"ה לתת לו נחת רוח, וכן ברוב חילו זו מצוות צדקה 'לא ימלט', אל מי מביט ומשתוקק הקב"ה - הנה עין ה' - אל יראיו למי שיש לו יראת הבורא למייחלים לחסדו - אלו המייחלים תמיד לחסדיו יתב"ש (הובא בשולחן הטהור להרה"ק בעל השומר אמונים זי"ע, מבוא השער).

קז. מתאמרא משמם של אדמו"ר"י בית ליובאוויטש שהיו אומרים, ש'נבדל' (היינו מלאך עליון או נשמת צדיק הנמצאת כבר בגן עדן) מקנאים ביהודי החי בעולם הזה בשעה שנלחם עם יצרו לשמור את עיניו בלכתו ברחובה של עיר. וזה לשון הרמב"ם בספר היד החזקה (הלכות תשובה ד' ד') 'והוא אינו יודע שראיית העינים עוון גדול שהיא גורמת לגופן של עריות שנאמר (במדבר טו לט) ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם'.

קח. ידוע המעשה המובא בגמ' (שבת לג:) שישבו רבי יהודה ורבי יוסי ורבי שמעון, וישב יהודה בן גרים לפניהם, פתח רבי יהודה ואמר כמה נאים מעשיהן של אומה זו (של מלכות רומי), תקנו שווקים תקנו גשרים תקנו מרחצאות, רבי יוסי שתק, נענה רשב"י ואמר כל מה שתקנו לא תקנו אלא לצורך עצמן וכו', מרחצאות לעדן בהן עצמן גשרים ליטול מהן מכס. והקשה המהרש"א (ח"א ד"ה כמה) מהמבואר בגמ' (ע"ז ב:) שלעתיד לבוא תעמוד מלכות רומי לדין, 'אמר להם הקב"ה במאי עסקתם, אומרים לפניו רבש"ע הרבה שווקים תקנינו הרבה מרחצאות עשינו הרבה כסף וזהב הרבינו וכולם לא עשינו אלא בשביל ישראל כדי שיתעסקו בתורה, אמר להם הקב"ה שוטים שבעולם כל מה שעשיתם לצורך עצמכם עשיתם, תקנתם שווקים וכו' מרחצאות לעדן בהן עצמכם וכו', ולכאורה עולה שדברי רשב"י הם כדברי הקב"ה ואילו רבי יהודה סבר ממש כטענת רומי, ותמוה לומר כן. ומבאר המהרש"א, דבוודאי גם רבי יהודה סובר שלא עשו אלא לצורך עצמם, אלא שסתם דבריו מפני אימת המלכות. אך קצת קשה כי כל שיחתם הייתה רק בהצנע, ואם יהודה בן גרים לא היה מוציא הדברים חוצה לא הייתה בריה בעולם יודעת מה דיברו התנאים בינם לבין עצמם.

יש שתירצו שרבי יהודה לא אמר שהגויים עצמם נאים ח"ו אלא דקדק בלשונו לומר כמה נאים מעשיהן של אומה זו, שאף שלא עשו אלא בשביל עצמם אך סוף סוף מעשיהם נאים ומתוקנים ויש בהם תועלת גם לישראל. אמנם רשב"י לגודל שנאתו את הרע וכדכתיב (תהילים צז י) 'אוהבי ה' שנאו רע' לא היה יכול לשמוע אפילו צד מעלה במעשיהם, ומיד אמר שכל מה שעשו אלא לצורך עצמם ואין לשבחם כלל, ומעתה תדע, כי זוהי משנתו של רשב"י, שנת את הרע והרחק מן הכיעור בתכלית ההרחקה (וכגון כל ה'כלים' המיוצרים חדשים לבקרים, במקום שיש בהם איזה חשש אפילו רחוק) אף אם נדמה שיש בזה איזו תועלת ותכלית טוב (צורך פרנסה וכיו"ב), כי עצם היותו רע תרחיק אותך ממנו.

קט. ידוע דבר המעשה בבחור שהחל נופל מטה מטה, וכל המחנכים שבירושלים הרימו את ידיהם בייאוש ממנו, כשמוע הרה"ק רבי שלומ'קה מזוועה זי"ע את אשר אירע עמו - שלח לקרוא לו, אך כמה מה'חכמים' אמרו כי אינו מן הראוי שיבזבזו הרבי את זמנו לריק על זה הבחור - כי רבים וטובי המחנכים לא יכלו לו. אך הרבי בשלו, כמובן שהביאו את הבחור אל מול פני הקודש, ויען הרה"ק ויאמר, דע לך כי נחת רוח מרובה יש לבורא עולם מכל בר ישראל הנלחם עם יצרו יותר מנחת רוח שיש לו מהמלאכים - אף אם לבסוף נצחו היצר. והנה אמרו

אם לאו, ואם חטא ועוון בידו אין תפילתו מתקבלת רח"ל. אך ולא בזה את 'תפילתם' לשון רבים, כי כשמכליל אדם עצמו בתוך הציבור אין הקב"ה מבזה את תפילתו אף אם חוטא ופושע הוא ותפילתו עולה לרצון לפני ארון כל. עפ"י דברים אלו ביאר הגה"ק רבי חיים מוואלאז'ין זי"ע (בביאורו לאבות 'רוח חיים') את דברי התנא באבות (ב יג) 'הוי זהיר בקריאת שמע ובתפילה... ואל תהי רשע בפני עצמך'. שלאחר אמרו 'הוי זהיר בתפילה' הוסיף 'עצה טובה' שלא יתפלל האדם ביחידות 'ואל תהי רשע' שלא תבוא לידי דקדוק בשמים וימצאו שרשע אתה, מאחר ותתפלל בפני עצמך' כי אז יפשטו במעשיך, אלא התפלל עם הציבור ואז תעלה התפילה בלא חיפוש יתר.

בזכות רבי שמעון עננו זכותו יגן עלינו, לטוב לנו כל הימים², אב הרחמן שמע קולנו בהילולא דבר יוחאי, תורתו מגן לנו היא מאירת עינינו הוא ימליץ טוב בעדינו. וכידוע בשם הרה"ק בעל ה'צבי לצדיק' מבלאווב זי"ע שאמר פעם בל"ג בעומר 'אי אפשר לדעת מתי נוכח לגאולה השלימה, אבל נראה לי שזה יהיה בל"ג בעומר, דאם איז משיח'ס טאג, כי היום מוזכר ונקי מאד, ולכן הוא מיועד לגדולות ונשגבות'³ (הובא בשיח זקנים ח"ב ע' רמז).

עת רצון' אימתי עת רצון בשעה שהצבור מתפלל, ע"כ ויש להסמך את לשון הפסוק שנאמר (ישעיה מט ה) 'בעת רצון עניתך וביום ישועה עזרתך'.

עוד איתא שם אין הקב"ה מואם בתפילתן של רבים שנאמר (איוב לו ה) 'הן קל כביר ולא ימאס'. ומפורש כן בזוה"ק (ח"ב רמה:) שהמתפלל ביחידות בודקין אותו ואת תפילתו אם ראויה היא ליענות, אבל כשמתפלל עם הציבור אין בודקים אחריו כלל, ותפילתו עולה יחד עם תפילת הציבור עד לכסא הכבוד ותפילתו נשמעת.

ואכן איתא בזוה"ק (בראשית רלה.) שהמתפלל עם הציבור אף אם נפשו מדובקת בחטאים ופשעים אין הקב"ה מדקדק עמו ביחידות אלא מקבל את תפילתו בתוך שאר הציבור. אך המוציא א"ע מן הכלל ומתפלל ביחידות, מדקדקין עמו בשמים לראות האם יש בידו די זכויות לקבלת תפילתו. ובוה מבאר בזוה"ק את הכתוב (תהלים קב יח) 'פנה אל תפילת הערער ולא בזה את תפילתם'. כי ערער הוא המרמו למתפלל ביחידות כערער בערבה, ולכך אמר פנה אל תפילת הערער משמתפלל האדם ביחידות הרי הקב"ה מדקדק בתפילתו ובכל מעשיו לראות האם ראוי הוא שיקבלו את תפילתו

חז"ל (במדרש על הפסוק בקהלת ד יג) כי היצר נקרא 'מלך זקן וכסיל', והנה את פקודת המלך שומרים לקיים על אתר, ללא שום שהיות עיכובים ומניעות, וזאת אבקשך אל תעשה את היצר למלך, אלא דחהו אפילו במעט. סוף דבר שנעשה הבחור הנ"ל לחשובי קרתא דשופריא.

קי. וכשיטתו של רשב"י ששפע הבא בזכות הצדיק נשאר לעולם, כדאיתא ב'ספרי' (פרשת עקב פסקא לח) לגבי ענין הברכה שהצדיקים מביאים אתם לכל מקום שהם הולכים, כשבא יעקב אצל לבן ברכה באת לרגליו... ירד יוסף אצל פוטיפר ברכה באת לרגליו... ירד יעקב אצל פרעה ברכה באת לרגליו, ובמה ברכו שנפסקו שנות הרעב בטרם זמנם, וסבר תנא קמא שאחרי מות יעקב חזרו שנות הרעב לשמש עד מילוי זמנם (שבע שנים), רשב"י אומר אין זה קידוש השם, שדברי צדיקים קיימים בחייהם ובטלים לאחר מיתתם, אלא שפע הבא ע"י הצדיק קיים לעד ולעולמי עולמים.

קיא. בטרם נסע הרה"ק רבי אברהם דוב מאווריטש זי"ע בעל ה'בית עין' להשתקע בארץ ישראל הלך להיפרד מהרה"ק רבי מרדכי מטשערנאביל זי"ע, אשר ציוה עליו 'זאלסט זיך אויס-וויינען די אויגען פאר רבי שמעון', פירוש, שיבכה ויוריד פלגי דמעוה אצל רשב"י להביא לימות המשיח ולהחיש פעמי ישועה בקרוב, ואח"כ הוסיף ואמר, שאילו היה הוא עולה לארץ ישראל היה עולה אל המערה ומפציר בתפילה ובוקע חלוני רקיע עד שהיו זוכים לגאולה.

ומשום הכי הגם ש'לב שופכים נכחך כמים' איש איש על נגעו ומכאובו, ומשיחים צקון לחשם לפני אבינו שבשמים במירון שיושעו בזכות אדוננו בר יוחאי, מכל מקום אסור להסיח דעת מן הגלות וצער השכינה המגוללת באפר בשנות הגלות, ומעומק הלב חייבים להתחנן ולהרבות בבקשה 'אתה תקום תרחם ציון כי עת לחננה כי בא מועד', שכבר כלו כל הקיצין ומוכרחים אנחנו להיגאל בשמחת עולם, בב"א.